

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม
ประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส
States and Problems of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center
(TADIKA) in Chanae District, Narathiwat Province

อัสมัด ลูโบะเต็ง
Asmat Loobohdeng

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Islamic Studies
Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด(ตาดิกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส
ผู้เขียน	นางสาวอัมมัต ลูโอะเต็ง
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
.....	.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ)	(รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การีนา)
	.....กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ)
	.....กรรมการ
	(ดร.อีสมะแอ กาเต๊ะ)
	.....กรรมการ
	(ดร.อิบรอเฮม เต๊ะแท)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้
แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นางสาวอัมมัต ฐโปะเต็ง)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวอัมมัต สุโษะเต็ง)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส
ผู้เขียน	นางสาวอัมมัต ลูโอะเต็ง
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยคัดเลือกศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาสจำนวน 37 ศูนย์ เลือกใช้การสังเกตเฉพาะ 15 ศูนย์ และใช้การสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาอาหรับในศูนย์ฯ 30 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ (1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่เป็นหลักหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ใช้ร่วมกับหลักสูตรอื่นๆ (2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่า วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การอ่าน การเขียน การท่องจำ และการบรรยาย (3) ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่า สื่อการเรียนการสอน ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่ เป็นหนังสือเรียน กับกระดานดำ

2. สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ (1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนไม่เป็นเอกภาพ ผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ ไม่มีกรณีเทศกหลักสูตร ไม่มีการอบรมหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผู้สอนไม่เข้าใจตัวบทของหลักสูตร (2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ ขาดทักษะทางด้านภาษา จำนวนผู้เรียนมากเกินไป ผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอน สอนในรูปแบบเดิมๆ ขาดการเตรียมการสอนเวลาไม่เพียงพอ และขาดกิจกรรมการเรียนการสอน (3) ด้านสื่อการเรียนการสอนจากการศึกษา

พบว่า สภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน และไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ

3. และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านการใช้สื่อ วิธีการจัดหาสื่อ หรือคัดเลือกสื่อ ควรสร้างจิตสำนึกในการสอน เน้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ควรให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และมีการติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Thesis Title	States and Problems of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center (TADIKA) in Chanae District, Narathiwat Province
Author	Mrs. Asmat Loobohdeng
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2015

ABSTRACT

This research was aimed at 1) studying states of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center (TADIKA) in Chanae District, Narathiwat Province, 2) studying states problems of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center (TADIKA) in Chanae District, Narathiwat Province, 3) studying development of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center (TADIKA) in Chanae District, Narathiwat Province. This study was a quality research by using population and selected the sample group by using simple random sampling. The samples consisted of 37 mosque-based Educational centers (TADIKA) in Chanae District Narathiwat Province which selected by observation only 15 mosque-Based educational centers and interview the Arabic teacher 30 peoples and 3 experts. The data presented by the descriptive analysis.

The results found that

1. The state of teaching in Arabic language were 1) the most curriculums and the instructional documentations were Fardhu Ain curriculums of Islamic studies of mosque in 2005 involving other curriculums. 2) the most methods and the learning activities were reading, writing, memorizing and lecturing. 3) the instructional media including book and blackboard.

2. The state of problem of Arabic teaching were 1) the most curriculums and the instructional documentations were no unity, the teacher didn't teach following to the curriculums, the curriculums without supervision, no training in curriculums, the content didn't appropriate for the age of the students and the teacher didn't understand in curriculums. 2) the most problem of methods and the learning activities

were no skill in language, too many students, the teacher inadequate, the teachers lack of teaching experience and knowledge in sciences, old teaching styles, lack of preparation for teaching, not enough time, lack of teaching activities. 3) the most problem of the instructional media were lack of instructional media and lack of funding and inexpert in instructional media.

3. And guidelines for development operations of Arabic teaching should be trained continuously in the curriculums, the instructional documentations, methods, teaching techniques, the providing of playing media, the making of teaching Conscious, activity operations in classroom, the unity of curriculums and following and monitoring by the responsible authority.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

عنوان البحث: وضع ومشاكل تعليم اللغة العربية بمراكز تعليم الأطفال التابعة للمساجد (تاديكا) في دائرة جانيء محافظة ناراتيوات أنموذجاً

الباحثة: أسماء لوبؤدينج

للعام الجامعي: 2558 ب / 2015م

مستخلص البحث

تهدف هذه الدراسة إلى (1) دراسة وضع تعليم اللغة العربية في مراكز تعليم الأطفال التابعة للمساجد في دائرة جانيء محافظة ناراتيوات (2) تحديد مشاكل تعليم اللغة العربية في مراكز تعليم الأطفال التابعة للمساجد في دائرة جانيء محافظة ناراتيوات (3) دراسة آليات تطوير تعليم اللغة العربية في مراكز تعليم الأطفال التابعة للمساجد في دائرة جانيء محافظة ناراتيوات.

تناولت هذه الدراسة الجانب الميداني للبحث، واتبع الباحثة المنهج الوصفي، كما اعتمدت على الملاحظات والمقابلات في جمع الحقائق لمعلومات، حيث اختارت الباحثة عينة للدراسة اختياراً عشوائياً من مراكز تعليم للأطفال التابعة للمساجد في دائرة جانيء بمحافظة ناراتيوات، والمجموع الكلي للمراكز سبعة وثلاثون مركزاً، وتم اختيار خمسة عشر مركزاً فقط لإجراء الدراسة، كما أجرت المقابلة مع معلمي اللغة العربية، وعددهم ثلاثون مدرساً وثلاثة خبراء في اللغة العربية. وظهرت نتائج الدراسة ما يلي:

أولاً- وضع تعليم اللغة العربية (1) مقررات مادة اللغة العربية كانت من منهج التربية الإسلامية فرضوعين للمساجد لعام 2548 ب الموافق 2005م إضافة إلى غيره من المناهج والمقررات. (2) أن الطرق الشائعة في تدريس تعتمد على الطريقة التقليدية وهي طريقة الترجمة وحفظ الكلمات والقراءة والكتابة. (3) أن الوسائل التعليمية معدومة أو شبه معدومة، وإن وُجدت فهي وسائل تقليدية مثل الكتاب المقرر والسبورة.

ثانياً- مشاكل تعليم اللغة العربية: (1) مقررات الدراسية لتعليم اللغة العربية غير موحدة، مع وغير منتظمة قلة وجود دورات تأهيلية لمعلمي اللغة العربية. (2) أما الأنشطة التعليمية ليس فيها

التوجيه والفئي كشفت الدراسة تدني ملحوظ في استخدام مهارات اللغة العربية وكثرة التلاميذ في الفصل ويرجع ذلك السبب إلى عدم التمكن في استخدام الوسائل التعليمية، أو إلى الطريقة التقليدية في استخدام الوسائل التعليمية، والسبب الآخر وهو الرئيسي قلة وجود المعلمين المؤهلين لتدريس هذه المادة، وأيضاً عدد ساعات الحصص غير كافية. (3) أن الوسائل التعليمية فكشفت الدراسة أن هناك قلة الوسائل التعليمية وقلة الدعم المادي

ثالثاً- ضرورة إيجاد البرامج التطويرية للمعلمين من الدورات والحقائب التدريبية وورش عمل في المهارات المتخصصة من إقامة الأنشطة التعليمية الفصلية واختيار الوسائل التعليمية وتوظيفها في تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กิตติกรรมประกาศ

มวลการสรรเสริญทั้งมวลเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮฺ ﷻ ผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาล ขอความสันติจงมีแด่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ผู้เปี่ยมด้วยจริยธรรมอันสูงส่งและเป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษยชาติ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการอนุমติและความเมตตาของอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบรรดาคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาในการตรวจทาน ให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่งจนสำเร็จสมบูรณ์

คณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ กาเรินา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ ดร. อิสมาแอ กาเต๊ะ และ ดร. อิบรอเฮม เต๊ะแห่ ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ดร. สุวรรณีย์ หลังปูเตะ ดร. เกตุ อัสมิมานะ ดร. สราวุธ สายทอง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าช่วยพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัดนัน สือแม ดร. มุฮัมมัด วาเล็ง และ ดร. ซอฮิบูลบะห์รี บินโมง ที่ได้ให้ข้อมูลในการวิจัยและท่านอื่นๆที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้

คุณลาเตะ ลูโบะเต็ง (รอฮิมมาฮุลลอฮฺ.) และคุณการิมะ ลูโบะเต็ง บิดามารดาของผู้วิจัย และทุกคนในครอบครัวที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอด

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้สนับสนุนให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

อัสมัต ลูโบะเต็ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(7)
المستخلص	(9)
กิตติกรรมประกาศ	(11)
สารบัญ	(12)
สารบัญตาราง	(15)
สารบัญภาพประกอบ	(15)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย	(16)
ตารางปริวรรตพยัญชนะอาหรับ-ไทย	(18)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ	(20)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	27
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	27
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย	28
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	31
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย	32
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	33
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ	34
2.1 ความหมายและความสำคัญของภาษาอาหรับ	34
2.1.1 ความเป็นมาของภาษาอาหรับ	34
2.1.2 ความสำคัญของภาษาอาหรับ	35
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนการสอน	39
2.2.1 เป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนการสอนภาษาอาหรับ	39
2.2.2 เนื้อหาด้านภาษาและทักษะทางภาษาอาหรับ	41
2.2.3 วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอาหรับ	42
2.3 สื่อการเรียนการสอน	54
2.3.1 ความหมายสื่อการเรียนการสอน	54
2.3.2 คุณค่าสื่อการเรียนการสอน	55

สารบัญ(ต่อ)	หน้า
2.3.3 ประเภทของสื่อการสอน	56
2.3.4 ความสำคัญของสื่อการสอน	63
บทที่ 3 ความเป็นมาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาส	65
3.1 ประวัติพื้นที่อำเภोजะเณาะ	65
3.1.1 ข้อมูลทั่วไป	65
3.1.2 ประวัติความเป็นมา	66
3.2 ความเป็นมาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา)	68
3.2.1 ความหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	68
3.2.2 ความเป็นมาและความสำคัญศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	70
3.2.3 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	71
3.2.4 งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนศูนย์การศึกษาอิสลาม	72
3.2.5 หลักสูตรการเรียนการสอนศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา)	73
3.2.6 ความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา)	82
3.2.7 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ	83
บทที่ 4 สภาพและปัญหาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาส	91
4.1 สภาพการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาส	91
4.1.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน	91
4.1.2 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน	95
4.1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน	104
4.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะเณาะ จังหวัดนราธิวาส	107
4.2.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน	107
4.2.2 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน	112
4.2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน	120

สารบัญ(ต่อ)	หน้า
4.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์ การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดীগา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	124
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
5.1 สรุปผลการวิจัย	129
5.1.1 สภาพการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดীগา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	129
5.1.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดীগา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	129
5.1.3 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ	130
5.2 อภิปรายผล	130
5.2.1 สภาพการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดীগา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	130
5.2.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดীগา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	132
5.2.3 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดীগา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	136
5.3 ข้อเสนอแนะ	139
5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย	139
5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	140
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	148
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	149
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	157
ภาคผนวก ค รายนามผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	169
ภาคผนวก ง รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	171
ภาคผนวก จ นิพนธ์ต้นฉบับ	174
ประวัติผู้เขียน	191

สารบัญรายการตาราง	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนศูนย์ฯ และประชากรครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดี้กา) ในอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	83
ตารางที่ 4.1 รูปแบบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดี้กา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	99

สารบัญรายการภาพประกอบ

แผนภูมิที่ 1.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	29
รูปภาพ 3.1 แผนที่อำเภอจะแนะ	65

ตารางเปรียบเทียบอักษร อาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บ่า	บ
ع	ฮัมชะฮฺ	อ (อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จ ในกรณีตัวสะกด)
ح	ฮ่า	ห
خ	ค่อ	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร่อ	ร
ز	ซ่า	ซ
س	ซีน	ส
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซ
ع	อัยนุ	อ
غ	ฆอยนุ	ฆ

ف	ฟาอ์	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาอ์	ฮ (ในกรณีตัวสะกดใช้ ฮ)
و	วาว	ว
ي	ยาอ์	ย
ـَ (الفتحة)	ฟัตหะฮฺ	ะ (ในกรณีที่ตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม) ะ , -ะ (ฮ์ ในกรณีตัวสะกด) (ละสระในบางกรณี เช่น อลี บนี)
ـِ (الكسرة)	กัศเราะฮฺ	ิ
ـُ (الضمة)	มูอัมมะฮฺ	ุ
(الفتحة الممدودة)		-า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา รอบ)
(الكسرة الممدودة)		ิ
(الضمة الممدودة)		ุ
ال - الشمسية		อ - ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำ ต่อไป เช่น อัดดีน อัมมูฮ์น
ال - القمرية		อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้น วรรค เช่น อัลกุรอาน อัลลอฮฺ อัลอิสลาม

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา ฉบับปรับปรุง 2558

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ء , آ	อะลีฟ/ ฮัมซะฮฺ	อ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
ب	บอ์	บ
ت	ตอ์	ต
ن	ซาอ์	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ฮาอ์	ฮ
خ	คออ์	ค
د	ดอล	ด
ذ	ซาอ์	ซ
ر	รออ์	ร
ز	ซัย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มุซา อีซา ยาซีน เป็นต้น
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏออ์	ฏ
ظ	ศออ์	ศ
ع	อัยน	อ
غ	ฮัยน	ฮ
ف	ฟาอ์	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮ่าฮ์	ฮ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
و	วาว	ว
ي	ยาฮ์	ย
الفتحة	อัลฟัตฮะฮฺ อ่านสระข้างบน	◌َ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ฯ) ะ, -ะฮ์ อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระในบาง กรณี เช่น อะลี บะนี ฯ)
الكسرة	อัลกัศเราะฮฺ อ่านสระข้างล่าง	◌ِ
الضمة	อัฎฎุมมะฮฺ อ่านสระข้างหน้า	◌ُ
الفتحة الممدودة	อัลฟัตฮะฮฺ อัลมัมดูตะฮฺ	◌َ (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ฯ)
الكسرة الممدودة	อัลกัศเราะฮฺ อัลมัมดูตะฮฺ	◌ِ
الضمة الممدودة	อัฎฎุมมะฮฺ อัลมัมดูตะฮฺ	◌ُ
ال-الشمسية	อลีฟ ลาม อัซซิมชียะฮฺ	อัล-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัคดีน อัฎฎูกัน ฯ
ال-القمرية	อะลีฟ ลาม อัลเกาะมะรียะฮฺ	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกุรอาน อัลลอฮฺ อัลอิสลาม ฯ
ة	ต่าฮ์มัรบูฎะฮฺ	ฮ์ เป็นเสียงเดียวกับ ฮฺ กรณีอ่านหยุดเป็นเสียง ฮ์ กรณีอ่านต่อเนื่องเป็นเสียง ต
ي	ยาฮ์ มุค็อฟพะพะฮฺ	อ่านและสะกดตามการเขียน เช่น ฟี
ي	ยาฮ์ นิสบะฮฺ หรือ ยาฮ์ มุซัดตะฮฺ	สะกดยาฮ์สองตัว เช่น ยยะ อัซซาฟีอียะฮฺ

ตารางเทียบพยัญชนะอาหรับ-อังกฤษ

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮฺ	a, i, u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	ฮ่า	h
خ	คอ	kh
د	ดาล	d
ذ	ซาล	dh
ر	รอ	r
ز	ซาล	z
س	ซีน	s
ش	ซีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	tt
ظ	ซอ	z
ع	อัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	gh
ف	ฟา	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k
ل	ลาม	l
م	มีม	m

ن	นูน	n
ھ	ฮ่า	w
و	วาว	h
ي	ย่า	y

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ศาสนาอิสลามกำหนดให้ผู้ที่นับถือต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนของ อัลกุรอานและอัลซุนนะฮฺ. อย่างเคร่งครัด อัลกุรอานและอัลซุนนะฮฺ คือแนวทาง วิธีทาง และแบบอย่าง ของการปฏิบัติศาสนกิจ และกิจวัตรประจำวันในทุกๆด้าน การศึกษาคือส่วนหนึ่งที่อิสลามให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และอิสลามบังคับให้มุสลิมทุกคนศึกษาหาความรู้ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝
 ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلَقًا ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلَقًا ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلَقًا ۞
 ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلَقًا ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلَقًا ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلَقًا ۞

(العلق : 5-1)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้า ผู้ทรงบังเกิด
 ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้า
 นั้นผู้ทรงเจอบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนในการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ใน
 สิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล-อะลัก : 1-5)

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงประทานทานนบีมุหัมมัด ﷺ เพื่อเป็นแบบอย่างทางนำชีวิต และ
 ตักเตือนสั่งสอนให้อยู่หนทางที่เที่ยงตรง ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ
 آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
 وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

(البقرة : 151)

ความว่า “ดั่งที่เราได้ส่งรอสูลผู้หนึ่งจากพวกเจ้าเอง มายังหมู่พวก
 เจ้าซึ่งเขาจะอ่านบรรดาโองการของเราให้พวกเจ้าฟัง จะทำให้
 พวกเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ และจะสอนคัมภีร์และความรู้กับข้อปฏิบัติ
 ให้แก่พวกเจ้าและจะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าไม่เคยรู้มาก่อน”

(อัล-บาคอเราะฮฺ:151)

และท่าน นบีมุหัมมัด ﷺ ได้กล่าวในประเด็นการศึกษาเช่นเดียวกัน

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ))

(أَخْرَجَهُ ابْنُ مَاجَهَ : 224)

ความว่า “การศึกษาเป็นสิ่งบังคับสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง”

(Ibn Majah: 224)

ดั่งนั้นบรรดานักอูศูลฟิกฮ์ได้กำหนดกฎเกณฑ์ของการศึกษา ดังนี้

مَا لَا يَبِيحُ الْوَاجِبُ إِلَّا بِهِ فَهُوَ وَاجِبٌ

“สิ่งที่เป็นวาญิบ (ความจำเป็น) มีอาจสมบูรณ์ได้โดยปราศจาก
 สิ่งหนึ่ง ดั่งนั้นสิ่งนั้นจึงกลายเป็นวาญิบ”

(ณรงค์กร ชำนาญเวช 2536 : 1) กล่าวว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติของมนุษย์ เพื่อให้รู้จักตนเอง สังคม สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ไปแก้ปัญหา พัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ช่วยทำให้พลเมืองชาติ เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (สมหมาย จันทรเรือง, 2544 : 3) กล่าวว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมนุษย์มีการศึกษานอกระบบมาตั้งแต่รวมตัวเป็นกลุ่มสังคมจากนั้นเมื่อเกิดสถาบันต่างๆสถาบันก็ได้เป็นตัวแทนในการจัดการศึกษาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ (นิตยา มัสเยาะ ,2545:1) ที่ว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยการศึกษสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดี ฝึกมนุษย์ให้เกิดกระบวนการคิด เกิดทักษะในการปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์และหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆได้ การศึกษาจึงเป็นการบงชี้ระดับการพัฒนาของประเทศในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น เราสามารถเข้าใจอย่างกระจ่างชัดแล้วว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จะต้องจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน การศึกษาในอิสลามไม่ใช่แค่การดำรงชีวิตบนโลกนี้เท่านั้น แต่คือการดำรงชีวิตซึ่งโลกหน้าด้วยเช่นกัน การนับถือศาสนาอิสลามเป็นสิ่งจำเป็น และการนับถือศาสนาที่สมบูรณ์นั้นต้องควบคู่กับการศึกษาตามที่ตรัสในคัมภีร์อัล-กุรอาน

... إِنَّمَا نَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ...

(الفاطر : 28)

ความว่า : “...แท้จริง บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์...”

(อัล-ฟาฏีร์:28)

โดยทั่วไปแล้วผู้ที่ต้องการศึกษาอิสลามและมุสลิมที่ต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้นความจำเป็นต้องเข้าใจภาษาอาหรับเป็นอย่างดี เพราะคำสอนในอัลกุรอานนั้นเขียนอยู่ในรูปของภาษาอาหรับ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ภาษาอาหรับเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้หลักคำสอนในศาสนาอิสลามนั่นเอง ภาษาอาหรับจึงมิใช่เป็นภาษาของชนชาติใดชาติหนึ่ง หากแต่เป็นภาษาของศาสนาอิสลาม มีคนอาหรับจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาของอัลกุรอาน ทั้งๆที่เขาเป็นกลุ่มชนอาหรับและพูดภาษาอาหรับในการสื่อสาร ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะภาษาอาหรับที่เขาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้น ไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกับภาษาอัลกุรอานก็เป็นได้

มีนักปราชญ์อิสลามจำนวนมากที่เป็นกลุ่มชนอาหรับและสื่อสารเป็นภาษาอาหรับพยายามศึกษาภาษาอาหรับ และนักปราชญ์อิสลามจำนวนมากเช่นกันที่มีเชื้อสายอาหรับ ที่พยายามศึกษาและสร้างความเข้าใจให้กับมนุษย์ เช่น อิมามบุคอรี และชีบะอ์อัยยู ซึ่งเป็นผู้วางหลักไวยากรณ์อาหรับทั้งๆที่มีเชื้อเป็นชาวอาหรับ ดังนั้นภาษาอาหรับไม่ได้เป็นภาษาเฉพาะของชาวอาหรับ

หากแต่เป็นของภาษาอัลกุรอานเป็นภาษาต้นฉบับที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ นำมาสั่งสอนแก่มนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะยังคงอยู่ตลอดไปจนกระทั่งวันกิยามะฮฺ แม้อัลกุรอานมีอายุพันกว่าปีก็ ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแม้แต่เพียงอักษรเดียว หากภาษาอาหรับมิใช่ภาษาอัลกุรอาน แน่แน่นอนภาษาอาหรับก็คงสูญสลายไปนานแล้วดังเช่นภาษาอื่นๆ นั้นหมายความว่า อิสลามจำเป็นต้องเรียนวิชาภาษาอาหรับ จะต้องศึกษาภาษาอาหรับ เพราะอิสลามถูกประทานลงมาเป็นภาษาอาหรับ ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ใช้ภาษาอาหรับ และเหล่าบรรดาสาวกของท่านถูกสอนโดยภาษาอาหรับ คัมภีร์และหนังสือต่างๆล้วนบันทึกเป็นภาษาอาหรับ

ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

(يوسف : 2)

ความว่า "เราได้ให้อัลกุรอานลงมาเป็นภาษาอาหรับ เพื่อพวกเขาจะได้ใช้ปัญญาไตร่ตรอง"

(ยูซุฟ: 2)

อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

...وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

(النحل : 103)

ความว่า "...และนี่คือภาษาอาหรับที่ชัดแจ้ง"

(อันนะฮลุ: 103)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักในความสำคัญดังกล่าวจึงกำหนดให้สาระภาษาอาหรับเป็นสาระหนึ่งในหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาอาหรับไว้ว่า “เข้าใจกระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลามและสื่อความหมายของบทบัญญัติอิสลามได้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 10)

ภาษาอาหรับไม่ใช่แค่เพียงจำเป็นเพราะเป็นคำสอนคำอ่านของอัลกุรอานเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันภาษาอาหรับเป็นภาษาประจำชาติ ที่ใช้พูดกันโดยทั่วไปมากที่สุด อยู่ในอันดับที่ 5 ของโลก ซึ่งใช้ ภาษาอาหรับเป็นภาษาทางการ ของประเทศต่างๆ กว่า 20 ประเทศและมีผู้พูดเป็น

ภาษาประจำชาติ อีกกว่า 300 ล้านคน คนที่พูดภาษาอาหรับ จะอยู่กันหนาแน่นในแถบตะวันออกกลาง และมีเป็นกลุ่มๆ อยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก นอกจากนี้ ภาษาอาหรับยังเป็นภาษาทางราชการขององค์การสหประชาชาติ สันนิบาตอาหรับ องค์การการประชุมอิสลาม และสหภาพแอฟริกา¹ อีกด้วย

ปัจจุบันในประเทศไทยเองโรงพยาบาลหลายแห่ง พยายามที่จะหาล่ามที่เป็นภาษาอาหรับเนื่องจากเทคโนโลยีการแพทย์ของประเทศไทยได้รับความนิยมของชาวอาหรับเป็นอย่างมาก ชาวอาหรับจะมารักษาตัวที่โรงพยาบาล ในกรุงเทพมหานครรับเป็นจำนวนมาก จึงเป็นธุรกิจหนึ่งที่ทำให้ความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

การศึกษาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญกับผู้เรียน มีการเรียนการสอนเป็นวิชาเฉพาะ คือ วิชาภาษาอาหรับ โดยเน้นให้ผู้เรียน มีความเข้าใจ พูด อ่าน เขียน และสื่อสารได้ถูกต้อง ตามหลักสูตริศลามศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จากการรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์โดยตรงในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ พบว่า การเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ประสบปัญหามากมาย ซึ่งผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. อัดนัน สือแม อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยฟาฏอนี กล่าวว่า “เด็กในพื้นที่บ้านเรา ซึ่งได้รับการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ตั้งแต่อนุบาล ถึงมหาวิทยาลัยรวมๆแล้วประมาณ 10 ปี บางคนศึกษาต่อเมืองนอก แต่การสื่อสารด้วยภาษาอาหรับหรือการใช้ภาษาอาหรับไม่ถูกต้องเป็นที่น่าอายอย่างมาก” และนายอาแซ ปือราเฮง ชาวบ้านอำเภอจะนะ กล่าวว่า “เรียนภาษาอาหรับแต่สื่อสารภาษาอาหรับไม่ได้ เรียนทำไม?” จากงานวิจัยที่ทำโดย นูรุดดีน สาริมิง (2549) กล่าวว่า “ปัญหาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) คือ ขาดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่าตอบแทนครูผู้สอน ขาดแคลนอาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ศักยภาพของครูผู้สอน ขาดอุปกรณ์กีฬา ขาดการบริหารจัดการที่ดี เวลาเรียนน้อย การเทียบโอนเข้าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิไม่ได้เข้ามาดูแล และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ” จากคำกล่าวและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอาหรับได้ทั้งๆที่ผู้เรียนได้ศึกษาตั้งแต่ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ไปจนถึงระดับปริญญาตรีในประเทศ ก็ตาม จากคะแนนสอบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา I-NET อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส วิชาภาษาอาหรับ ในปี2555 คะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 51.61 ปี2556 คะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 46.36 อยู่ในระดับควรปรับปรุง

จากปัญหาข้างต้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะเขียนงานวิจัย ถึงสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) กรณีศึกษา ในเขตพื้นที่ตำบลจะนะ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เมื่อเทียบกับการศึกษาสามัญแล้ว อยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กในระดับนี้นับได้ว่าเป็นเสมือนต้นกล้าที่

¹ อุมมุ มูบีน ,2556 ทำไมจึงต้องเรียนภาษาอาหรับ(ออนไลน์) สืบค้นจาก:

<http://www.piwdee.net/Daeposonjaiislam/sonjai83.html>

กำลังเริ่มออก มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ที่สวยงาม การศึกษาปัญหาในระดับนี้เป็นต้นต่อที่ดีที่สุดในการทราบสาเหตุเพื่อแก้ไขปัญหาในอนาคตได้อย่างถูกต้อง

ตั้งที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัลกุรอานซูเราะฮ์อัล-นะหฺลฺ อายุอยู่ที่ 78 ความว่า “และอัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้พวกเจ้าออกจากกรรมมารดาของพวกเจ้า โดยพวกเจ้าไม่รู้อะไรเลย และพระองค์ทรงทำให้พวกเจ้าได้ยินและเห็นและมีหัวใจ (สำหรับนิกและคิต) เพื่อพวกเจ้าจะได้ขอบคุณ

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอาน

ก. คัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในอิสลามมีดังนี้ การศึกษาที่กล่าวในคัมภีร์อัลกุรอานมีจำนวนมาก ซึ่งกล่าวถึงการเรียนการสอน ความสำคัญของการเรียนการสอน และผลที่ได้รับจากการเรียน อายุขสแรกทีประทานลงมาให้แกท่านนบีมุหัมมัด ﷺ นั้นคือ จงอ่าน ตั้งที่อัลลอฮฺ ได้ตรัสว่า :

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝
 ۞ أَلَمْ يَكُنْ عَلِيمًا بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ ۞
 ۞ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۞

(العلق : 5-1)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้า ผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนในการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล-อะลัก : 1-5)

ตั้งแต่อายุขสที่หนึ่งถึงอายุขสที่ห้าเป็นอายุขสของอัลกุรอานที่ถูกประทานลงมาเป็นครั้งแรก ขณะที่ท่านนบี ﷺ หลบเข้าไปอยู่ในอุโมงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการบูชาเจวีตของผู้คนในขณะนั้น และเพื่อแสวงหาสัจธรรมในการค้นหาพระเจ้าที่แท้จริง ห้าอายตของอัลกุรอานที่ถูกประทานลงมา

เป็นครั้งแรกนี้นับได้ว่าเป็นความเมตตา และความโปรดปรานครั้งแรกที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานให้แก่ปวงบ่าวเป็นการเตือนให้ตระหนักว่ามนุษย์ถูกบังเกิดมาจากก้อนเลือด และด้วยการให้เกียรติโดยทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้และให้วิชาความรู้แก่เขา ซึ่งเป็นปมเด่นที่มนุษย์มีเหนือมะลาอิกะฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานท่านนบีมุหัมมัด ﷺ เพื่อเป็นแบบอย่างทางนำชีวิต และตักเตือนสั่งสอนให้อยู่บนทางที่เที่ยงตรง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ ءَايَاتِنَا
وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا
لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

(البقرة : 151)

ความว่า “ดังที่เราได้ส่งรอสูล ﷺ ผู้หนึ่งจากพวกเจ้าเอง มายังหมู่พวกเจ้าซึ่งเขาจะอ่านบรรดาโองการของเราให้พวกเจ้าฟัง จะทำให้พวกเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ และจะสอนคัมภีร์และความรู้กับข้อปฏิบัติให้แก่พวกเจ้าและจะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าไม่เคยรู้มาก่อน”

(อัล-บาคอเราะฮ:151)

และท่าน นบีมุหัมมัด ﷺ ได้นำเสนอในประเด็นการศึกษาดังที่ปรากฏกันในซูเราะฮ์ อัล-ซุมร์ อายะฮ์ ที่ 9 ได้กล่าวถึงไม่เท่าเทียมกันของผู้ที่รู้และไม่รู้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

أَمَّنْ هُوَ قَنِيتُ ءَانَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ
وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ
وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

(الزمر : 9)

ความว่า : “...จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ?...”

(อัล-ซุมร์ :9)

ในอายะฮ์นี้อัลลอฮ์ ﷻ ได้บอกถึงความสมบูรณ์ของมนุษย์ ซึ่งบรรดาผู้ที่มีความรู้ ประเสริฐกว่าและอยู่ในความเมตตาของพระองค์

อัลกุรอานได้กล่าวถึงเป้าหมายการศึกษาในอิสลามว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ปลุกฝังผู้เรียนให้มีความยำเกรงและศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังคำตรัสที่ว่า :

إِنَّمَا تَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ...

ความว่า : “...แท้จริง บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของ พระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์...”

(อัล-ฟาฏีร:28)

จากอายะฮ์ดังกล่าวได้ชี้แจงให้เห็นว่าผู้มีการศึกษาเท่านั้นที่สามารถจะรู้จัก ศรัทธา ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ หากผู้ใดไม่ศึกษา ผู้นั้นไม่มีทางรู้จักและยอมรับในพระเจ้าได้เพราะการศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ ผึกฝน ชัดเกล้าเพื่อไปสู่ความเคารพภักดีและยำเกรงต่อพระผู้อภิบาลแห่ง สากลโลก

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงยืนยันอย่างต่อเนื่องระหว่างพระองค์เอง บรรดมะลาอิกะห์และ ผู้ทรงคุณวุฒิถึงแก่นแท้ของการศึกษาก็เพื่อให้มนุษย์ได้รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และยำเกรงต่อพระองค์มาก ว่าสิ่งอื่นใดดังจะเห็นในคำตรัสที่ว่า :

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ

قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

(آل عمران : 18)

ความว่า : “อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันว่า แท้จริงไม่มีผู้ที่ควรได้รับการ เคารพสักการะใด ๆ นอกจากพระองค์เท่านั้น และมะลาอิกะฮ์ และผู้มีความรู้ในฐานะดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมนั้น ก็ยืนยัน ด้วยว่าไม่มีผู้ที่ควรได้รับการเคารพสักการะใด ๆ นอกจาก พระองค์ผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงปรีชาญาณเท่านั้น”

(อัล-อิมรอน:18)

ข. คัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาอาหรับมีดังนี้

หลายอายะฮ์ในคัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาอาหรับกล่าวถึงที่มา ความสำคัญ และการปกป้องอัลกุรอานเพื่อให้ภาษาของอัลกุรอานอยู่อย่างถาวร อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรง ประทานอัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับเพื่อสามารถจะสร้างความเข้าใจแก่ผู้รับสารแห่งกุรอานอันชัดเจน แล้วนำไปตีตรองอย่างมีวิทย์ปัญญาสามารถยุติปัญหาต่างๆได้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

(يوسف : 2)

ความว่า "เราได้ให้อัลกุรอานลงมาเป็นภาษาอาหรับ เพื่อพวกเขา จะได้ใช้ปัญญาตีตรอง"

(ยูซุฟ : 2)

กูรฏูบีย (Qurtubi, 2003/118) อธิบายไว้ว่า : โอ้บรรดาประชาชาติอาหรับจง อ่านอัลกุรอานด้วยภาษาของท่านและเพื่อพวกท่านจะได้เข้าใจถึงความหมายของอัลกุรอาน และใช้ สติปัญญาคิดใคร่ครวญถึงเรื่องราวในอัลกุรอาน

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันภาษาอาหรับเป็นภาษาที่ชัดเจนที่สุด

... وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

(النحل : 103)

ความว่า"และนี่คือภาษาอาหรับที่ชัดเจน"

(อันนะฮลุ :103)

และยังกล่าวอีกว่า

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

(الرعد : 39)

ความว่า "เราได้ให้กูรอ่านลงมาเป็นบทชี้ขาด"

(อรรอศด์ : 39)

ค. คัมภีร์อัลกุรอ่านที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนมี ดังนี้

หลายอายะฮ์ในคัมภีร์อัลกุรอ่านที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยกตัวอย่างวิธีการปฏิบัติต่างๆ อย่างความชัดเจน เพื่อเป็นวิธีการที่ให้มีมนุษย์ชาติ เข้าใจได้ง่ายขึ้น และปฏิบัติได้ถูกต้อง ดังตัวอย่างอายะฮ์ดังต่อไปนี้ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي

سَوَاءَ أَخِيهِ قَالَ يُوَيْلَتِي أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا

الْغُرَابِ فَأُورِي سَوَاءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

(المائدة : 31)

ความว่า : “แล้วอัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้ส่งกาตัวหนึ่งมาค้นหาในดิน เพื่อที่จะให้เขาเห็นว่าเขาจะกลบศพน้องชายของเขาอย่างไร เขากล่าวว่า โอ้ความพินาศของฉัน ฉันไม่สามารถที่จะเป็นเช่นกาตัวนี้ แล้วกลบศพน้องชายของฉันเขียวหรือนี้? แล้วเขาก็กลายเป็นคนหนึ่งในหมู่ผู้ตรอมใจ”

(อัล-มาอิดะฮ์ : 31)

จากอายะฮ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สื่อเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุด เพราะผู้เรียนสามารถเห็นภาพได้อย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.2.2 อัลหะดีษ

ก. อัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีดังนี้

หะดีษที่รายงานโดยอิบน์มาญะฮ์จากอานัสบินมาลิก رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ))

(أخرجه ابن ماجه, 224 : 2009)

ความว่า: การแสวงหาความรู้เป็นวาญิบเหนือมุสลิมทุกคน

(Ibn Majah , 224: 2009)

จากอาบีฮุรรอยเราะฮ์ได้กล่าวว่า : ท่านเราะฮ์ลุลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((خَيْرُ مَا يُخْلِفُ الْإِنْسَانُ بَعْدَهُ ثَلَاثٌ: وَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ وَصَدَقَةٌ
تَجْرِي يَبْلُغُهُ أَجْرُهَا وَعِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ مِنْ بَعْدِهِ))

(أخرجه مسلم , 1631 : 2001)

ความว่า : “สิ่งที่ดีซึ่งมนุษย์ได้กระทำไว้เป็นร่องรอยหลังจากเขา
เสียชีวิต มี 3 สิ่ง : ลูกที่ศอลิหที่ขอသူอาให้กับเขา และเศาะดะ
เกาะฮญารียะฮ์ และความรู้ที่ได้รับประโยชน์จากมัน ”

(Muslim, 1631: 2001)

หะดีษรายงานโดยอิบน์มาญะฮ์ จากซะหฺล บินมูอาษ บิน อานัส จากพ่อของเขาซึ่ง
ท่านเราะฮ์ลุลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า:

((مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا فَلَهُ أَجْرٌ مَنْ عَمِلَ بِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ))

(أخرجه ابن ماجه , 204 : 2009)

ความว่า : “ผู้ใดที่สอนวิชาความรู้(ให้แก่คนอื่น) เขาผู้นั้นจะได้รับ
ผลบุญเท่ากับผู้ปฏิบัติในความรู้นั้น โดยที่ไม่ขาดการลดหย่อนจาก
ผลบุญของผู้ปฏิบัติ”

(Ibn Majah , 204 :2009)

หะดีษรายงานโดยอิบนุมาญะฮฺ จากอาบีฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه กล่าวว่า : แท้จริงแล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า:

((أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ عِلْمًا تَمَّ يُعَلِّمُهُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ))

(أخرجه ابن ماجه , 243 : 2009)

ความว่า : “การให้ที่ดีที่สุดสำหรับมุสลิมนั้นคือการที่เขาได้ศึกษาหาความรู้ และนำไปสอนพี่น้องมุสลิม”

(Ibn Majah , 243 : 2009)

หะดีษรายงานโดยอิหม่ามมุสลิมได้กล่าวถึงผลตอบแทนของผู้แสวงหาความรู้ตั้งหลักฐานที่รายงานจากอาบีฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه ว่าแท้จริงแล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :

((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ))

(أخرجه مسلم , 204 : 2001)

ความว่า : “ผู้ใดก็ตามที่เดินทางไปทีหนึ่ง(ณ.สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง) เพื่อแสวงหาวิชาความรู้ อัลลอฮ์จะให้ความสะดวกแก่เขาหนทางไปสู่สวรรค์”

(Muslim ,204 : 2001)

ข. หะดีษเกี่ยวกับสื่อการสอนมีดังนี้

ท่านบี ﷺ ใช้สื่อการสอนเพื่อให้เศาะหาบะฮฺของท่านได้เข้าใจความหมายมากขึ้น ดังหะดีษของอับดุลลอฮ์ อิบนุ มัสอูด رضي الله عنه ได้กล่าวว่า :

((حَطَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَطًّا مُرَبِّعًا، وَحَطَّ حَطًّا فِي الْوَسْطِ خَارِجًا مِنْهُ، وَحَطَّ حُطًّا صِغَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسْطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْوَسْطِ، وَقَالَ: هَذَا الْإِنْسَانُ، وَهَذَا أَجْلُهُ مُحِيطٌ بِهِ، أَوْ قَدْ

أَخَاطَ بِهِ، وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمْلُهُ، وَهَذِهِ الْخُطُطُ الصِّغَارُ
الْأَعْرَاضُ، فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا، وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا))

(أخرجه البخاري, 6493 : 2008)

ความว่า : “ท่านรอซูล ﷺ ได้ขีดเป็น สีเหลือง แล้วลากเส้นด้านใน แล้วลากเส้นขวางจากตอนกลางออกไปนอกสีเหลือง ต่อจากนั้น ท่านก็ขีดเส้นเล็กๆอีกเส้นเข้าไปติดกับเส้นใหญ่ส่วนที่ตรงกลาง แล้วกล่าวว่า นี่คือ มนุษย์ และนี่(สีเหลือง) คือการกำหนดช่วงชีวิตของเขา ล้อมรอบเขาจากทุกๆด้าน และนี่คือ(เส้นที่อยู่นอกรูปสีเหลือง) คือความหวังของเขา ส่วนเส้นเล็กๆ คือความทุกข์ยากของเขา(ซึ่งอาจจะพบกับเขาก็ได้) หากเส้นใดพลาดไป เส้นอื่นก็จะเขามาสวมรอยอีก (เพราะลายเส้นเล็กๆ) แต่เส้นอื่นๆผิดพลาด เส้นที่สามจะเข้ามาสวมรอย(เป็นวัฏจักรเช่นนี้ตลอดไป”

(al-Bukhari , 6493 : 2008)

1.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมบุญ จารุวรรณ (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ด้านการดำเนินการสอน วิทยาการอิสลามศึกษาขาดเทคนิคการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม เทคนิคการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เทคนิคการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิด ทักษะค่านิยม และการจัดการตามหลักสุตกำหนด ยังสอนแบบบรรยายอธิบายหรือบอกความรู้เป็นส่วนใหญ่ จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้วิทยาการอิสลามศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อเพิ่มทักษะในด้านเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการศึกษาหาความรู้จากเอกสารต่างๆ การสาธิตให้ดู การสังเกตการสอน หรือการสนทนาทางวิชาการกับผู้ทรงคุณวุฒิ และยังต้องการให้มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 (ม.ป.ป. : 79-85) ได้ทำการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 2 ผลการประเมินพบว่า การใช้วิธีสอนและการจัดกิจกรรมนั้น โดยเฉลี่ยวิธีและกิจกรรมที่ครูสอนอิสลามศึกษาจัดมากที่สุดได้แก่ การบรรยายเนื้อหาตามบทเรียน การบรรยายแล้วสาธิต การอธิบายประกอบการซักถามวิธีสอนและกิจกรรมที่ครูจัดน้อยได้แก่ การเล่นเกมหรือบทบาทสมมติ การเล่นเกม การจัดนิทรรศการ ปัญหาเกี่ยวกับวิธีสอน และกิจกรรมโดยทั่วไป ผู้สอนเห็นว่ามีปัญหาในเรื่องความรู้ในเรื่องเทคนิค

วิธีการสอนและการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้สอนใช้วิธีการแบบเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้น่าเบื่อ การสอนแต่ละครั้งผู้สอนไม่ได้ประเมินผลว่าสอนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ เพราะจุดมุ่งหมายจะเป็นเข็มทิศแก่ครู ถ้าครูขาดการประเมินผลแล้ว ครูไม่สามารถจะทราบได้ว่า ได้เดินไปตามทิศทางที่ต้องการหรือไม่ ดังนั้นในการสอนแต่ละครั้งครูควรจะได้มีการบันทึกการสอนอย่างง่าย ๆ และมีการประเมินผลด้วยในทุกๆ ครั้งที่มีการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารใช้กลยุทธ์ในการดึงมวลชนในท้องถิ่นมาร่วมกิจกรรมในโรงเรียน มีการจัดนิทรรศการทางวิชาการที่แสดงผลงานของนักเรียนเพื่อสร้างศรัทธาต่อผู้ปกครอง ส่วนด้านการนิเทศ ควรจะมีการเพิ่มพูนความรู้วิชาอิสลามศึกษา ความรู้ด้านเทคนิคการนิเทศแก่ผู้นิเทศ เพื่อให้มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและตรงกับความต้องการของผู้รับผิดชอบ

ชัยวัน พรประสิทธิ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและความ ต้องการทางด้านการสอนของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้มีประสบการณ์สอนภาษาอังกฤษต่ำกว่า 6 ปี มีปัญหาและมีความต้องการมากกว่าผู้มีประสบการณ์สอนภาษาอังกฤษ 6 ปีขึ้นไปทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวิธีสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

นางลักษณ์ หะยิมะสาและ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูสอนศาสนาอิสลาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ผลการวิจัยสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ตามลักษณะงาน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูสอนศาสนาอิสลาม จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในตำแหน่ง พบว่า

- 2.1 ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีลงมา และอายุตั้งแต่ 32 ปีขึ้นไปมีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านของการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก

- 2.2 ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา วุฒิการศึกษา อนุปริญญาและวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดย

64 ภาพรวมและรายด้านของการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก

2.3 ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี ประสบการณ์ในตำแหน่งตั้งแต่ 5-10 ปี และประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี มีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านของการบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก

3. ผลของการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร มีดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาด้านการบริหารหลักสูตร เช่น ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับจัดอบรมเพิ่มเติมในเรื่องการใช้หลักสูตรให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการบริหารหลักสูตร

3.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เช่น ให้ครูสอนศาสนาอิสลามทำความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ พฤติกรรมการสอนต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง

3.3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร เช่น ให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกระดับ

อามีเนาะ มามู (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า สื่ออิสลามศึกษามีไม่เพียงพอ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการผลิตสื่อ และงบประมาณได้รับจัดสรรน้อย

ตุแวคอลีเยาะ กาแบ และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นบ้านนิปีสุกุละ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นว่า สถานการณ์โรงเรียนตาดีกาบ้านนิปีสุกุละปัจจุบัน มีปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องอย่างไร เพราะอะไร และส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งในระยาะสั้นและระยาะยาวอย่างไรมีแนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกาอย่างมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นจะ ทำอย่างไร จากการศึกษา ทำให้ทราบว่าสถานการณ์ปัญหาสำคัญของตาดีกาอันเนื่องจากความไม่พร้อมของสถานที่เรียน ระบบการบริหารจัดการตาดีกาไม่ชัดเจน และความไม่พร้อมของครูในหลายๆด้านทั้งการขาดแคลนจำนวนครูที่จะสอนเด็ก การขาดเทคนิคการสอนความไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตรการสอน รวมถึงจริยธรรมและแบบอย่างของครู ปัญหาความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับตาดีกามีน้อยโดยมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดูแลการศึกษาตาดีกาอย่างจริงจัง ส่งผลให้ปัจจัยต่างๆไม่พัฒนา

เท่าที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์เรื่องจำนวนเด็กที่เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนต่ำลงไปด้วย ดังนั้น แนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาติกา ประกอบด้วย

1. สร้างกระบวนการให้ชุมชนมีความตระหนักในเรื่องการศึกษาเยาวชนระดับรากหญ้า โดยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการดูแลตาติกาอย่างแท้จริง

2. จัดทำแนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาติกาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านต่างๆที่ชัดเจน ทั้งด้านการบริหารและการจัดการตาติกา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน

3. ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม เพื่อร่วมดำเนินการในการแก้ปัญหาต่างๆของชุมชนเชิงบูรณาการร่วมกัน โดยกระบวนการกลุ่มเป็นเวทีสร้างการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมซึ่งกระบวนการฟื้นฟูตาติกาทั้งหมดจะต้องเน้นกระบวนการทำงานอย่างมีเพื่อน เชื่อมภาคี อย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ภายใต้ปรัชญาการทำงาน “ร่วมคิดร่วมรับผิดชอบ ร่วมกันทำงานเพื่อประชาชาติมุสลิม”

เกษตรชัย และหิม และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูสอนภาษาอาหรับเห็นว่าการวางแผนการสอนมีความสำคัญมากที่สุด โดยมีการทำแผนการสอน ตารางวิเคราะห์หลักสูตร ประมวลการสอนและกำหนดการสอน

2. ครูสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่เลือกใช้เทคนิคแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ทางภาษา

3. ครูสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่เลือกใช้บัตรคำเป็นสื่อประกอบการสอน

4. ครูสอนภาษาอาหรับเห็นการใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษามีความจำเป็นอย่างยิ่งแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา

5. ครูสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่สอนด้วยภาษาอาหรับทั้งชั่วโมง

6. ครูสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่สอนคำศัพท์ใหม่โดยใช้การสอนแบบท่องจำ

7. ครูสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่บทสนทนาโดยใช้การสอนแบบจับคู่สนทนา

มูฮำมัด วาเล็ง (2547: บทคัดย่อ) เรื่อง สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาอาหรับระดับชานาวิย ในสามจังหวัดชายแดนใต้ สรุปได้ 8 ข้อดังนี้

1. ผู้เรียนไม่ค่อยอยากเรียน

2. มีความยาก
3. สิ่งแวดล้อมไม่อำนวย
4. ผู้สอนไม่มีความสามารถ
5. เกิดความรู้สึกภาษาที่ใช้อยู่สวยงามกว่า
6. ผู้เรียน เรียนหลายภาษา จึงเกิดความแทรกซ้อน
7. ไม่มีความพร้อม
8. ขาดสื่อการเรียนการสอน

อัมมัดซาคี มาหะมะ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาปี 46 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความเห็นของครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกับ 3) ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในระดับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถาม คือ ตอนที่ 1 สภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการดำเนินการเรียนการสอนภาษาอาหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าการทดสอบ และค่าการทดสอบเอฟ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความเห็นของครูพบว่าในภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความเห็นของครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การสอนที่ต่างกัน มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้โดยขาดความร่วมมือกับผู้บริหาร การวิเคราะห์ จากปัญหาดังกล่าวได้รับข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขจากครูผู้สอนภาษาอาหรับ คือ ควรเลือกหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรอิสลามศึกษา 2546 และความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยการสร้าง

กิจกรรมกับนักเรียนจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน และควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต และคณะ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนารอบหลักสูตรตาดีกาและสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของสังคมมุสลิมเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบหลักสูตรและศึกษาความเป็นไปได้ในการแทรกเนื้อหาสามัญในหลักสูตรการเรียนการสอนสถาบันศึกษาปอเนาะ จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรตาดีกาควรมีสองลักษณะ คือ 1) หลักสูตรที่สามารถต่อยอดกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และ 2) หลักสูตรที่คงอัตลักษณ์ดั้งเดิมของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเสวนากลุ่มสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ต้องการให้มีการสอนวิชาการสามัญในตาดีกา เพราะผู้เรียนในตาดีกาส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยประถมศึกษา ซึ่งผู้เรียนเหล่านี้ได้เรียนวิชาการสามัญในโรงเรียนชั้นพื้นฐานแล้ว สำหรับสาระหรือรายวิชาที่ควรมีการเรียนการสอนในตาดีกาประกอบด้วย 8 รายวิชา กล่าวคือ ภาษามาลายู ศาสนบัญญัติ (ฟิกฮ์) เอกภาพ (เตาฮีด) อรรถาธิบายอัลกุรอาน (ตฟซีร์) วจนศาสตร์ (หะดีษ) ศาสนประวัติ(ตาริก) จริยธรรม (อัคลาค) ภาษาอาหรับและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หลักสูตรตาดีกาควรมีสองหลักสูตร คือ 1. หลักสูตรหลักสูตรที่ต่อยอดกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และ 2. หลักสูตรที่เป็นไปตามอัธยาศัย
2. การจัดการศึกษาของตาดีกาให้เป็นไปตามความต้องการของตาดีกาเอง การนำเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆให้อยู่ภายใต้การสมัครใจของสถาบันเอง
3. ความพยายามที่จะนำตาดีกาทุกโรงเข้ามาจัดการศึกษาในระบบเป็นสิ่งที่ไม่ควรควรนำร่องเฉพาะตาดีกาที่พร้อมและสมัครใจเท่านั้น
4. กรอบหลักสูตรที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้มีความจำเป็นสำหรับตาดีกา เพราะสิ่งนี้จะป็นกรอบให้สถาบันดังกล่าวได้พัฒนาหลักสูตรของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชน
5. ความพยายามที่จะเสนอให้หลักสูตรตาดีกาเป็นหลักสูตรที่สามารถต่อยอดกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สามารถดำเนินการได้ แต่ต้องเป็นไปตามความสมัครใจของตาดีกาเอง

ซูไบตะ นิยมเดชา (2551 : บทคัดย่อ) การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคฟิรฎูอัยน ประจำมัสยิด ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) จังหวัดสตูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคฟิรฎูอัยน ประจำมัสยิด ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดสตูล ในองค์ประกอบด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของการใช้หลักสูตร จากผลการประเมินพบว่า องค์ประกอบด้านบริบท จุดหมายของหลักสูตร ผ่านเกณฑ์ จุดหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยมุสลิม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจหลักการของศาสนาอิสลาม เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติ ศาสนกิจและนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระและ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากบุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรเท่าที่ควร ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง องค์กรประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่า ความพร้อมและความเหมาะสมของครู ผ่านเกณฑ์ ครูมีความพร้อม มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ความถนัดและความเหมาะสมในแต่ละสาระการเรียนรู้ ครูมีเจตคติที่ดีมีการทำงาน และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน แต่ความพร้อมและความเหมาะสมของนักเรียน ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากนักเรียนบางส่วนยังไม่มี ความกระตือรือร้นและความตั้งใจในการเรียน ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตรจะเห็นว่าขาดความพร้อมในทุกด้าน ทั้งทางด้านงบประมาณ ความพร้อมของเอกสาร วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ อาคารประกอบ ห้องเรียน สถานที่จัดกิจกรรมการเรียน การสอน ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง องค์กรประกอบด้านกระบวนการ พบว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญาได้เหมาะสมกับวัย ผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเอง ได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของครู ไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากครูขาดการ อบรมและพัฒนาทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ การบริหารหลักสูตรพบว่าไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากครูมีส่วนร่วมในหลักสูตรของผู้ปกครอง ผล ผู้เกี่ยวข้องยังมีน้อย ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง องค์กรประกอบด้านผลผลิต พบว่า ผ่านเกณฑ์มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลาม และสามารถปฏิบัติตามหลักการของศาสนา โดยนำไปใช้ในชีวิติประจำวัน มีการปลูกฝังและแก้ไขข้อบกพร่องด้านคุณธรรมจริยธรรมใน กระบวนการจัดการเรียนการสอน ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 77.60

นางนุรียะ รักษ์ปราชญ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียน การสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร อิสลามศึกษา(อับตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ใน โรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร อิสลามศึกษา (อับตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตาม ความเห็นของหัวหน้างานวิชาการและครูสอนอิสลามศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปาน กลาง

2) ปัญหาการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร อิสลามศึกษา (อับตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตาม ความเห็นผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้านพบว่า ปัญหาด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ คือ หลักสูตรอิสลาม ศึกษาไม่สอดคล้องกับผู้เรียนและสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เทคนิค การสอนของครูสอนอิสลามศึกษาบางท่านยังคงเป็นรูปแบบเดิมไม่มีความหลากหลาย ปัญหาด้านสื่อ การเรียนการสอน ได้แก่ จำนวนและประเภทของสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่มีจำนวนน้อย

ส่วนปัญหาด้านวัดและประเมินผลนั้นมีน้อยมาก เนื่องจากครูสอนอิสลามศึกษาได้ดำเนินการวัดและประเมินผลตามจุดมุ่งหมายและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

3) ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา(อับตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามความเห็นของหัวหน้างานวิชาการและครูสอนอิสลามศึกษา คือจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาและมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ให้มีการจัดอบรมบุคลากรทุกปี ผู้บริหารและกรรมการปกครองท้องถิ่นควรเข้าใจบริบทการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา(อับตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามความเห็นของหัวหน้างานวิชาการและครูสอนอิสลามศึกษา คือ ควรจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนและตามสภาพความเป็นจริง และควรเน้นความรู้ ทักษะและภาคปฏิบัติ

มูฮำมัดนาเซ สามะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา พบว่าหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ไม่มีความแน่นอน บางโรงเรียนใช้หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อีกโรงเรียนใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549 จึงไม่มีความเอกภาพในการใช้หลักสูตร จึงยากต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งครูผู้สอนยังขาดประสบการณ์การวิเคราะห์หลักสูตรในการจัดทำแผนการสอน จึงมอบหมายให้ครูวิชาการช่วยชี้แนะแนวทางการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลที่ออกมาไม่เป็นแนวเดียวกัน และขาดเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรสรรรค์ ดุลมนัส (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548 ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอสุไหงปาดี สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548 ในด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอสุไหงปาดี เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548 ตามทัศนะของบุคลากรในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ ระดับการศึกษาและขนาดของศูนย์ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัญหาการใช้หลักสูตรฟิรฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548 ในด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาค้นคว้าปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอสุไหงปาดี สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอสุโขทัย สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส มีทัศนคติต่อปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ปรักฎอื่นประจำมัสยิด (ตาดีกา) พ.ศ.2548 จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษาและขนาดของศูนย์ ในภาพรวมไม่ต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ปรักฎอื่นประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอสุโขทัย สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส สรุปได้ว่า ด้านบุคลากร รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดงบประมาณ(ค่าตอบแทน) ให้เพียงพอกับจำนวนผู้สอนต่อจำนวนนักเรียนและพัฒนาศักยภาพของผู้สอนให้ดียิ่งขึ้น ด้านการเรียนการสอนรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ลดเนื้อหาบางวิชาเพื่อให้เหมาะสมกับเวลา และควรจัดอบรมเทคนิคการสอนแก่ผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน รวมถึงหนังสืออ่านต่างๆอีกด้วย ด้านการวัดผลประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีศูนย์วิชาการเข้าไปดูแล แนะนำการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร หรือจัดฝึกอบรมผู้สอนในเรื่องการจัดกิจกรรมและการวัดประเมินผลตามความเหมาะสม

นายมาหามะ สะมาอุง (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัญหาและความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปัตตานี จำนวน 164 คน จากประชากรทั้งหมด 278 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยแล้วมาจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูผู้ทำการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปัตตานีแต่ละช่วงชั้น พบปัญหาได้แก่ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนและจัดหาสื่อการเรียนการสอนขาดงบประมาณสำหรับการผลิตและการจัดหาสื่อการเรียนการสอน

2. ความต้องการพบว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุ (Software) และประเภทอุปกรณ์ (Hardware) ครูผู้ทำการสอนในช่วงชั้นต่างๆ ต่างมีความต้องการด้านคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เอกสาร ตำราเรียน รูปภาพต่างๆ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเภท

3. ครูผู้ทำการสอนที่มีความรู้ความสามารถ ทางด้านสื่อการเรียนการสอนโดยตรง มีความต้องการสื่อการเรียนการสอนระดับมาก

นายซัมบรี ยีวาเต (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแปะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา

การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแปะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นราธิวาส เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแปะบุญจำนวน 68 คน ปีการศึกษา 2554 ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น 68 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 45 ปี ประสบการณ์การสอน 5-10 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. สภาพการใช้สื่อของครูผู้สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้ในการใช้สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ มีประสบการณ์ในการใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษาและสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อการสอน 1 – 5 ปี ความถี่ในการใช้สื่อในการสอน 1 – 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ระยะเวลาในการใช้สื่อ 1 – 2 ชั่วโมง แต่ละครั้งซึ่งใช้รายการโทรทัศน์ทางการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวงไกลกังวล ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ใช้สอนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ใช้ในลักษณะเป็นสื่อเสริม ร่วมกับการสอนปกติ และใช้รายการสดในบางครั้งที่สามารถให้นักเรียน เรียนได้ปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์ของครูผู้สอน

2.1 ด้านการเลือกสื่อ พบว่า สื่อโทรทัศน์การศึกษามีขั้นตอนการใช้ยุ่งยากซับซ้อนทำให้ครูไม่เลือกใช้ ครูขาดทักษะในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมแต่ละกิจกรรมการสอน ทุกครั้งที่เลือกสื่อต้องขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่รับผิดชอบ และโรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาสื่อ

2.2 ด้านการเตรียมสื่อ พบว่า โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่ ที่จะอำนวยความสะดวกและให้บริการในการเตรียมสื่อเพื่อให้พร้อมก่อนการสอน สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการใช้สื่อประเภทโทรทัศน์การศึกษา ไม่มีห้องเฉพาะสำหรับการใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษาประกอบการสอน พื้นที่ในห้องเรียนคับแคบเกินไปทำให้เป็นอุปสรรคในการใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษา

2.3 ด้านวิธีการและเทคนิคการใช้สื่อ พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีทักษะการใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษาประกอบการสอน ขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์ในห้อง การใช้สื่อที่มีไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ขาดความรู้การใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษาประกอบการสอน

2.4 ด้านประเมินผล พบว่า ขาดการนำข้อบกพร่องจากการใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษามาแก้ไขก่อนการนำไปใช้สอนในครั้งต่อไป ไม่มีการทดสอบผู้เรียนตามเกณฑ์และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

นายสุไลมาน ยังปากน้ำ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูล ผลการวิจัยบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูล โดยภาพรวมพบว่าผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านพบว่า ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติบทบาทอยู่ในระดับมาก ด้านการให้ความรู้เพิ่มเติม ด้านการปรับปรุงแก้ไขและซ่อมเสริม ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติบทบาทอยู่ในระดับปานกลางการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูลที่มี เพศ ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน อายุ อาชีพ และระดับรายได้พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นระดับการศึกษา และภูมิลาเนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สำหรับ ด้านที่แตกต่างกันคือด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจสำหรับแนวทางการส่งเสริมบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูลพบว่า โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองหรือจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเข้าค่ายบูรณาการการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ส่วนคณะกรรมการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดโครงการประชุมสัมมนา พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามศึกษา และสื่อโทรทัศน์หรือวิทยุมุสลิมควรให้มีจัดรายการที่เน้น การสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครองให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

นายอภิสิทธิ์ ดาญโซ๊ะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ได้รับเหรียญทองในจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ภาพรวมและรายอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ได้รับเหรียญทอง ในจังหวัดสตูลจำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ ระดับการศึกษาสามัญ และระดับการศึกษาศาสนาอิสลาม พบว่า ผู้บริหารศูนย์ฯ ที่มี อายุ ประสบการณ์ และระดับการศึกษาศาสนาอิสลามที่ต่างกัน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นระดับการศึกษาสามัญที่พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประมวลแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) พบว่า ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 5ด้าน และมาตรฐานคุณภาพการศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดสตูล ประกอบด้วย ด้านอัตลักษณ์ ด้านการส่งเสริมและด้านการดำเนินงานขั้นพื้นฐาน อย่างต่อเนื่องและมีระบบ

นายกอเซม มะแซ (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสภาพปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับสภาพปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสภาพปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับสภาพปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาต่างกันโดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ทั้ง 9 ด้าน พบว่าด้านการปฐมนิเทศ ควรมีการปฐมนิเทศอย่างเป็นระบบและจัดทำคู่มือให้ครูสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ด้านการฝึกอบรมควรมีการถ่ายทอดความรู้ให้บุคลากรที่ไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาในด้านนี้ ด้านการศึกษาดูงานควรมีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ด้านการสัมมนาควรเลือกหัวข้อสัมมนาจากปัญหาที่มีในโรงเรียน ด้านการศึกษาต่อควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาต่อโดยการจัดสวัสดิการในการกู้ยืมเงินโรงเรียน ด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการควรเลือกหัวข้อที่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ครูได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ด้านการสอนงานควรพิจารณาบุคลากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอด มีความชัดเจนและครอบคลุมในงานที่จะปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมการทำผลงานทางวิชาการควรมีการส่งเสริมเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพของความเป็นครูมืออาชีพ

นายลูกมาน หนูยาหมาด (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพโดยรวมของการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ตามโครงการดังกล่าวนี้ พบว่า มีการเตรียมความพร้อม การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรซึ่งโดยภาพรวมแล้วครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมีการจัดทำหลักสูตรและปฏิบัติตามเป็นอย่างดี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรยังคงมีปัญหาในการดำเนินการ

2) แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ตามโครงการดังกล่าว พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุด คือด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ไม่มีศึกษานิเทศก์และหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจนในการนิเทศอิสลามศึกษา

ตลอดจนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นสูงสุด แนวทางการแก้ปัญหาคือ ควรให้มีศึกษานิเทศก์และศูนย์อิสลามศึกษา มาดูแลเรื่องอิสลามศึกษาให้ทั่วถึงทั้งจังหวัด และให้มีหน่วยงานที่เป็นกิจลักษณะตลอดจนมีงบประมาณที่พร้อม ในระดับกระทรวงมาดูแลอิสลามศึกษาทั้งระบบและรับผิดชอบดูแลทั่วประเทศ

นางฮานันะ จิเหม (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผล ด้านการวางแผนและการผลิตสื่อการสอนด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการเลือกตัดแปลงหรือออกแบบสื่อใหม่และด้านการกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน

ครูผู้สอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ทางศาสนา และประเภทของโรงเรียนที่ต่างกัน มีสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูลที่มีระดับการศึกษาทางสามัญที่ต่างกัน มีสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาโดยภาพรวมและด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน ด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 ส่วนด้านการวางแผนและการผลิตสื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ.05

มาหามะรือสาลี บินเซ็ง (2556 : บทคัดย่อ) ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหา และความต้องการอยู่ในระดับมาก

อิสมาแอล หลีเส็น (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ด้านหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล และการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล แยกตามตัวแปร อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ช่วงระดับการเรียนการสอน โดยภาพรวม ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่า ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ให้มีการแจ้งจุดประสงค์และบอกเนื้อหาที่จะเรียนรู้ให้นักเรียนล่วงหน้า เพราะสิ่งนี้ถือว่าการวางแผนการเรียนการสอน ตามหลักสูตร

ก่อนที่จะมีการเรียนและนักเรียนจะได้เตรียมตัวและรู้ถึงขอบเขตของการเรียนและให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคน ได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคนเพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันให้มี การจัดตารางสอนแบ่งวิชาให้ครูแต่ละคนอย่างเหมาะสมตามวิชาที่ตนถนัดให้มีการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนในห้องมีกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกัน การใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนยังน้อยอยู่ ต้องเพิ่มให้มากขึ้น ให้มีการนำเสนอสื่อที่ทันสมัย

ตายนุรดิน อูสมาน และ ชัยนุรดิน นิมา (มปป.) ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการอบรมจริยธรรมฟิรฎูอีน (ตาดีกา) ของสำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการอบรมจริยธรรมฟิรฎูอีน (ตาดีกา) ของสำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา 2) ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการอบรมจริยธรรมฟิรฎูอีน (ตาดีกา) ของสำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา ตามตัวแปร ข้อมูลส่วนบุคคล 3) ศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการอบรมจริยธรรมฟิรฎูอีน (ตาดีกา) ของสำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีความคาดหวังด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลและการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับสูง

2. ผู้ปกครองที่เพศ อายุ จำนวนบุตร ภูมิลำเนาเดิม วุฒิการศึกษาทางด้านศาสนา วุฒิการศึกษาทางด้านสามัญและรายได้ต่างกันมีความคาดหวังด้านการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความคาดหวังที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้ปกครองที่เพศ อายุ จำนวนบุตร ภูมิลำเนาเดิม วุฒิการศึกษาทางด้านศาสนา วุฒิการศึกษาทางด้านสามัญ อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความคาดหวังด้านสื่อการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้ปกครองที่เพศ อายุ จำนวนบุตร ภูมิลำเนาเดิม วุฒิการศึกษาทางด้านศาสนา วุฒิการศึกษาทางด้านสามัญ อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความคาดหวังด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้ปกครองที่อายุ จำนวนบุตร ภูมิลำเนาเดิม วุฒิการศึกษาทางด้านศาสนา วุฒิการศึกษาทางด้านสามัญ อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความคาดหวังด้านการนิเทศการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่เพศต่างกันมีความคาดหวังที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ผู้ปกครองที่เพศ อายุ จำนวนบุตร ภูมิลำเนาเดิม วุฒิการศึกษาทางด้านศาสนา วุฒิการศึกษาทางด้านสามัญ อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความคาดหวังด้านการวัดผลและการประเมินผลที่ไม่แตกต่าง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส
2. ได้ทราบสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส
3. ได้ทราบสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส
4. สามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้เรียนผู้สอนนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมเนื้อหา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพดำเนินการเรียนการสอนและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)กรณีศึกษา อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ดังนี้

1. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.2.1 ประชากร

กลุ่มประชากรที่วิจัยในครั้งนี้ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส 37 ศูนย์ ผู้สอนในศูนย์ฯ 277 คน ผู้เรียนในศูนย์ฯ 4426 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

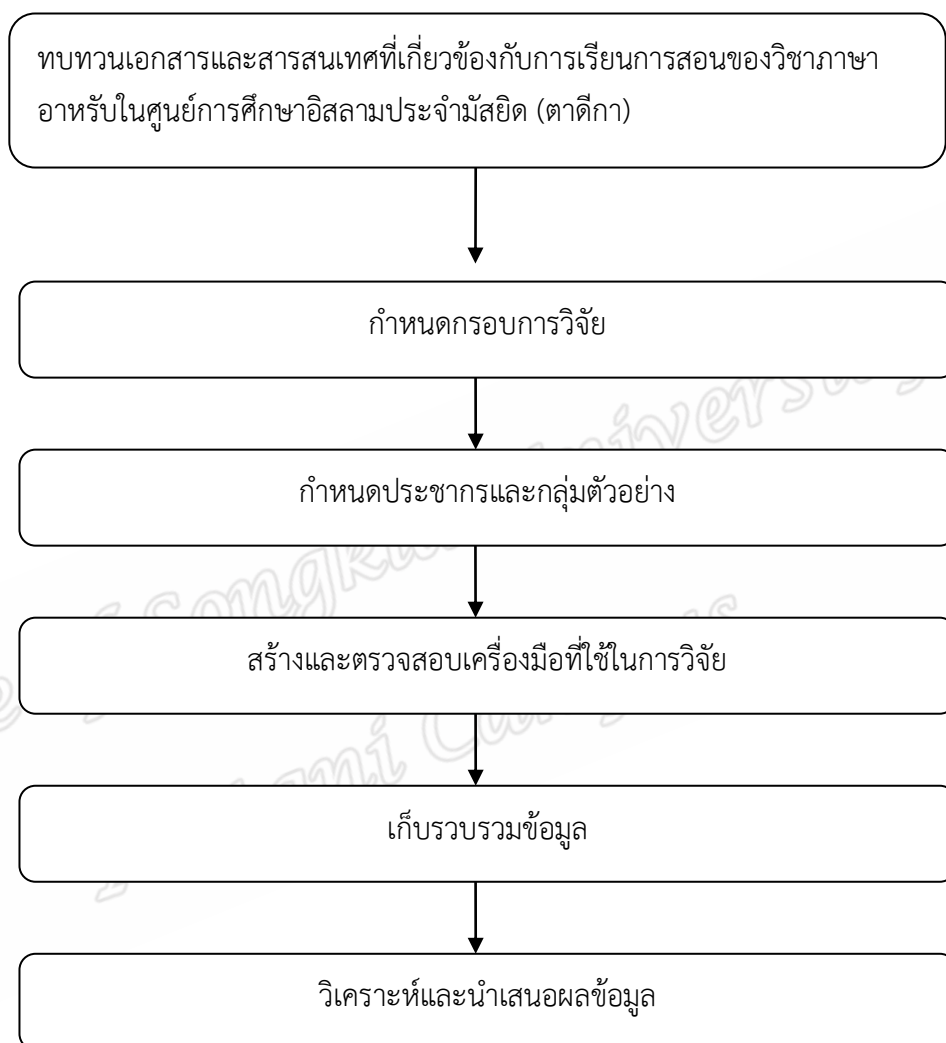
ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส 37 ศูนย์ เลือกใช้สังเกตเฉพาะ 15 ศูนย์ เลือกให้สัมภาษณ์ผู้สอนภาษาอาหรับในศูนย์ฯ 30 คน และผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ 3 ท่าน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดเจาะจงคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นหลัก

- 1.เป็นผู้สอนวิชาภาษาอาหรับ
- 2.มีประสบการณ์การสอน 1ปีขึ้นไป
3. มีวุฒิการศึกษาระดับชานาวิย

4. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอน

1.5.3 แบบแผนการวิจัย

แผนภูมิที่ 1.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 แบบด้วยกัน

1- **แบบสังเกต** โดยการสังเกต เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) อาหรับดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
- 2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน

2- **แบบสัมภาษณ์** เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้กับผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
- 2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 4) รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

1.5.5 การสร้างเครื่องมือ

- 1) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดขอบเขตของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
- 3) สร้างแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 4) นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
- 5) นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสอบถามเที่ยงตรง ครอบคลุมเนื้อหา และนำไปแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง จากนั้นจึงนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และนำแบบสังเกตและสัมภาษณ์กลับมาแก้ไขอีกครั้ง

1.5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะจะ จังหวัดนราธิวาสดังนี้

- 1) ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาส
- 2) ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการสังเกตเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาสจำนวน 15 ศูนย์ นำมาวิเคราะห์เพื่อนำสู่การสัมภาษณ์
- 3) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับและแนวทางการแก้ปัญหาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเณาะ จังหวัดนราธิวาส
- 4) นำข้อมูลจากการสังเกต และสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย และหาแนวทางการแก้ปัญหา

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำและข้อความเฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้คำนิยามของคำและข้อความเพื่อให้สื่อความหมายตรงกัน ดังนี้

สภาพการเรียนการสอน หมายถึง สภาพโดยทั่วไปของการดำเนินการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริงในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

สภาพปัญหา หมายถึงสภาพทั่วไปของปัญหาหรืออุปสรรคที่มาขัดขวางทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมาย

การดำเนินการสอน หมายถึง วิธีการสอน การจัดการเรียนการสอนสภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและจุดประสงค์

การเรียนการสอน หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมมือดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยมีการวางแผน การจัดกิจกรรม เป็นลำดับขั้นตอน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) หมายถึง ศูนย์การเรียนการสอนอิสลามประจำมัสยิดทุกหมู่บ้าน ทำการเรียนการสอนในระดับตอนต้น อายุระหว่าง ๕-๑๓ ปี

ผู้สอน หมายถึง ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนในเวลาหรือนอกเวลาการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรแกนกลาง (Core curriculum) หมายถึง หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรในส่วนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานซึ่งระบุการจัดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์กลางในการจบหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบทิศทางการพัฒนากรอบ หลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนจำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1.7.1 ความหมายภาษาไทยของพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยได้ยึดความหมายอัลกุรอานฉบับแปลความหมายภาษาไทย โดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฮ.ศ. 1419 (พ.ศ. 2542) ซึ่งผู้วิจัยจะอ้างอิงในบรรณานุกรมเพียงครั้งเดียว

1.7.2 การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้วิจัยได้ใช้การอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์เป็นภาษาไทย และลำดับอายะฮ์ เช่น (อัลอันอาม : 1) หมายถึง สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ที่ 1 เป็นต้น

1.7.3 การกล่าวถึงโองการในอัลกุรอาน ผู้วิจัยได้ใช้คำว่าอายะฮ์เพื่อทับศัพท์เดิมไว้

1.7.4 อายะฮ์ อัลกุรอานจะอยู่ในวงเล็บรูปดอกไม้คือ (...)

1.7.5 การอ้างอิงหะดีษ ผู้วิจัยได้อ้างผู้บันทึกหะดีษ ปีพิมพ์ และหมายเลขหะดีษ โดยเขียนไว้หลังตัวทเป็นภาษาอาหรับ เช่น (125 : 2008, أخرجه البخاري) ในส่วนที่เป็นคำแปลความหมายหะดีษได้เขียนไว้หลังคำแปล โดยเขียนคำภาษาไทยคือ บันทึกโดย หลังจากนั้นในส่วนที่เป็นผู้รายงานหะดีษ ได้เขียนเป็นภาษาโรมันตามด้วยปีที่พิมพ์ และต่อด้วยหมายเลขหะดีษ เช่น (บันทึกโดย al-Bukhariy, 2008 : 125) หมายถึง หะดีษรายงานโดยอัลบุคอรีย์ อ้างจากหนังสือที่พิมพ์ ในปี ค.ศ. 2008 ลำดับหะดีษที่ 125 เป็นต้น

1.7.6 ตัวทหะดีษได้อยู่ในวงเล็บสองวงคือ ((...))

1.7.7 การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย และไทย-อังกฤษ ผู้วิจัยใช้รูปแบบของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.7.8 การอ้างอิงข้อความอื่นที่นอกเหนือจากอัลกุรอาน และหะดีษ หากเป็นการคัดลอกข้อความทั้งหมดผู้วิจัยได้อ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Date) โดยระบุชื่อผู้แต่งเป็นภาษาโรมันปีที่พิมพ์และเลขหน้าในวงเล็บ (...) เช่น (Muhammad al-Mundhariy, 1953 : 8)

1.7.9 การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆ จากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยได้แปลความหมายตามคำศัพท์เดิม และรักษาความหมายเดิมของข้อความอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1.8.1 สัญลักษณ์ ๕๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “อัสชะวะญ์ลละ” หมายถึง ผู้ทรงอำนาจ และผู้ทรงยิ่งใหญ่ จะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงอัลลอฮ์ ๕๕ ทุกครั้ง

1.8.2 สัญลักษณ์ ๕๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “คือลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม” หมายถึง อัลลอฮ์ ๕๕ ได้ทรงให้นิมัต² และสาละมัต³ แต่ท่านนบี จะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึง นบีมุหัมมัด ๕๕ ทุกครั้ง

1.8.3 สัญลักษณ์ ๕๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮ” หมายถึง อัลลอฮ์ ๕๕ พอใจแก่เขา จะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงเศาะหาบะฮ์ที่เป็นผู้ชายคนเดียว

² ความดีต่างๆ เช่นการชี้แนะในหนทางที่ถูกต้อง เป็นต้น

³ ความสันติ ความสุข

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนภาษาอาหรับ

การศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประมุขียิด(ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอด้วยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนภาษาอาหรับดังต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของภาษาอาหรับ

2.1.1 ความเป็นมาของภาษาอาหรับ

ภาษาในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง กริยาอาการที่แสดงออกมาแล้วสามารถทำ ความเข้าใจกันได้ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสัตว์ หรือสัตว์กับสัตว์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ภาษา ไว้ว่า "ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือ เพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม; เสียง ตัวหนังสือ หรือ กิริยา; อาการที่สื่อความได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ"

ภาษาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือช่วยทำให้มนุษย์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมต่อกัน เช่นในแง่ภาษาศาสตร์ ภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดเพื่อสื่อความหมายในชุมชนหนึ่ง ๆ ในด้านจิตวิทยา ภาษา หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อ ความหมาย หรือ เพื่อแสดงความรู้สึก และ ความคิด ภาษาจึงหมายถึงการพูด การเขียน ทำท่าทาง ประกอบการแสดงสีหน้า และ การใช้ภาษาไปเป็นต้น ประเทิน มหาพันธ์ กล่าวว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิด เพื่อใช้สื่อความหมายทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน

บุญยงค์ เกศเทศ กล่าวว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินชีวิต ดำเนินชีวิตในสังคม¹

¹ วิไลวรรณ เกื้อทาน : ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติในมุมหนังสือที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ปฐมวัย ที่มาจากโรงเรียนในเขตเทศบาล และ นอกเขตเทศบาล . ปรินซ์ อีสเทิร์น กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาษาอาหรับ (العربية) , อระอเบียะห; อังกฤษ: Arabic Language) เป็นภาษากลุ่มเซมิติก ที่มีผู้พูดมากที่สุด ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดพอควรกับภาษาฮีบรูและภาษาอราเมอิก โดยพัฒนามาจากภาษาเดียวกันคือภาษาเซมิติกดั้งเดิม ภาษาอาหรับสมัยใหม่ถือว่าเป็นภาษาขนาดใหญ่ แบ่งเป็นสำเนียงย่อยได้ถึง 27 สำเนียง ในระบบ ISO 639-3 ความแตกต่างของการใช้ภาษาพบได้ทั่วโลกอาหรับ โดยมีภาษาอาหรับมาตรฐานซึ่งใช้ในหมู่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ภาษาอาหรับสมัยใหม่มาจากภาษาอาหรับคลาสสิกซึ่งเป็นภาษาเดียวที่เหลืออยู่ในภาษากลุ่มอาหรับเหนือโบราณ เริ่มพบในพุทธศตวรรษที่ 11 และกลายเป็นภาษาทางศาสนาของศาสนาอิสลามตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12² ภาษาอาหรับยังเป็นภาษาทางวรรณกรรม นับเป็นเวลากว่า 1,500 ปี³ ที่สำคัญกว่านี้คือ ภาษาอาหรับเป็นภาษาประจำศาสนาอิสลาม เป็นภาษาของพระคัมภีร์ อัลกุรอานที่มุสลิมทุกชาติ ทุกภาษาเกือบ 2,000 ล้านคนทั่วโลกศรัทธา เพราะเป็นพระดำรัสของอัลลอฮ์ ผู้เป็นพระเจ้าเพียงพระองค์เดียว ที่ประทานลงมาเป็นทางนำ และระบอบการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์แบบ แก่มนุษย์ชาติ และเป็นภาษาของการละหมาด การขอพรของมุสลิมทั่วโลก ความพิเศษที่ได้รับจากภาษาอาหรับคือ อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับ ดังนั้นแม้คนที่มีใจอาหรับ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอาหรับไปด้วยอีกภาษาหนึ่ง อย่างน้อยต้องอ่านได้ แม้จะพูดเชิงสื่อสารไม่ได้ก็ตาม เป็นอีกสำเนียงหนึ่งที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์รวมของมุสลิม

ประเทศที่ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษาประจำชาติ

ภาษาอาหรับเป็นภาษาทางราชการของสมาชิกสันนิบาตอาหรับที่มีสมาชิกจากภูมิภาคเอเชียตะวันตก แอฟริกาเหนือ และแอฟริกาตะวันออก รวมกันถึง 22 ประเทศ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ โมร็อกโก ซูดาน อัลจีเรีย ตูนิเซีย ลิเบีย ชด จิบูตี เอิเรเรีย มอริตานิเย อีรัก จอร์แดน ซีเรีย ปาเลสไตน์ เลบานอน เยเมน โอมาน การ์ตา บาร์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรต คูเวต นอกจากนี้ยังเป็นภาษาที่สองในประเทศมุสลิมอีกหลายประเทศ ทั้งในแอฟริกาและเอเชีย

2.2.2 ความสำคัญของภาษาอาหรับ

การสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยสัญลักษณ์หรือภาษาเพื่อสื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกซึ่งกันและกันและเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน ภาษาในโลกนี้ จึงมีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมาก มนุษย์จึงนำมาใช้สื่อสารอย่างแพร่หลายเพื่อความอยู่รอด และดำรงชีวิตอย่างสงบสุข ภาษาอาหรับก็เช่นกัน เป็นภาษาหนึ่งที่ใช้การสื่อสารชีวิตประจำวัน ใช้ในการเรียนรู้ และการปฏิบัติศาสนา รวมทั้งการศึกษาหาความรู้ทั่วไป

² <https://th.wikipedia.org/wiki>

³ ผศ.ดร.อับดุลลอฮ์ หนุ่มสุข หนังสือ อะฮ์ลัน โดยกลุ่มนักศึกษาภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาษาอาหรับไม่เพียงเป็นภาษาเก่าแก่ที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น หากยังครองความสำคัญในฐานะที่เป็นภาษาเดียวที่ดำรงรักษาองค์ความรู้อย่างสมบูรณ์ ไว้ให้นักภาษาศาสตร์ได้ทำการศึกษาภาษาเขมิติกอื่นๆที่ตายไปแล้ว หรือภาษาเขมิติกที่ยังมีชีวิตอยู่ กล่าวได้ว่าในระหว่าง ค.ศ.ที่ 9-12 งานเขียนในด้านปรัชญา การแพทย์ ประวัติศาสตร์ ศาสนศาสตร์ ดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ล้วนเขียนขึ้นด้วยภาษาอาหรับมากกว่าภาษาใดๆทั้งสิ้น ภาษาอาหรับยังเป็นแหล่งกำเนิดของคำยืมจำนวนมากในภาษาที่ใช้โดยมุสลิมและภาษาส่วนใหญ่ในยุโรป ภาษาอาหรับเองก็มีการยืมคำจากภาษาเปอร์เซียและภาษาสันสกฤตด้วย ในช่วงยุคกลาง ภาษาอาหรับเป็นภาษาหลักในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมโดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และปรัชญา จึงทำให้ภาษาในยุโรปจำนวนมากยืมคำไปจากภาษาอาหรับ โดยเฉพาะภาษาสเปนและภาษาโปรตุเกส ทั้งนี้เพราะอารยธรรมอาหรับเคยแผ่ขยายไปถึงคาบสมุทรไอบีเรีย

ภาษาอาหรับมาพร้อมกับศาสนาอิสลามเพราะเป็นภาษาของอัลกุรอาน ดังนั้น ผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคน จึงต้องเรียนรู้ภาษาอาหรับ เพื่ออ่านในพิธีทางศาสนาการที่จะเข้าใจอิสลามได้ถูกต้องและชัดเจนนั้นมีความจำเป็นต้องเข้าใจภาษาอาหรับเป็นอย่างดี เพราะคำสอนในอัลกุรอานนั้นเขียนอยู่ในรูปแบบของภาษาอาหรับ และท่านนบีมุหัมมัด ﷺ เป็นกลุ่มชนเผ่าอาหรับใช้ภาษาอาหรับในการสื่อสาร บรรดาเหล่าศอฮาบะฮ์ และอุลามาออิสลามได้ศึกษา ทำการบันทึก ศาสนบัญญัติในอิสลามส่วนใหญ่แล้วมีแหล่งอ้างอิงที่มาจากอัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์ยังเป็นภาษาของการละหมาดและการขอพรทั้งหมดนั้นล้วนเป็นภาษาอาหรับอัลลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ
وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ
وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ
وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

(الشورى : 7-8)

“และเช่นนั้นแหละ เราได้วะฮีย์อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับแก่เจ้า เพื่อเจ้าจะได้ตักเตือนอุมมุลกุรอ (ชาวมักกะฮะฮ) และผู้ที่อยู่รอบเมืองนั้น และเตือนถึงวันแห่งการชุมนุมซึ่งไม่มีข้อสงสัยใด ๆ ในวันนั้น พวกหนึ่งจะอยู่ในสวรรค์และอีกพวกหนึ่งจะอยู่ในไฟที่ลุกช่วงโชติ” (7) “และหากว่าอัลลอฮ์ทรงประสงค์ แน่نونจะทรงทำให้พวกเขาเป็นประชาชาติเดียวกัน แต่พระองค์จะทรงให้ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์เข้าสู่ความเมตตาของพระองค์ ส่วนบรรดาผู้ธรรมนั้น พวกเขาไม่มีผู้คุ้มครอง และไม่มีผู้ช่วยเหลือ”

(อัลซุรอ :7-8)

การประทานอัลกุรอานในรูปแบบของภาษาอาหรับนั้น เป็นภาษาที่ชัดเจน สบายงาม สละสลวย เข้าใจง่าย และยุติธรรมที่สุด อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ
 ءَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا هُدًى
 وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ
 عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ

(فصلت: 44)

"และมาตราว่า เราได้ประทานอัลกุรอานมาเป็นภาษาต่างชาตินั้นแน่นอนพวกเขาจะกล่าวว่า ทำไมอายาตทั้งหลายของอัลกุรอานจึงไม่ชัดเจนเล่า?(อัลกุรอาน) เป็นภาษาต่างชาตินั้น และ (นะบี) เป็นคนอาหรับกระนั้นหรือ?จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด อัลกุรอานนั้นเป็นแนวทางที่เที่ยงธรรม และเป็นการบำบัดแก่บรรดาผู้ศรัทธา ส่วนบรรดาผู้ไม่ศรัทธานั้น อัลกุรอานจะทำให้หูของพวกเขาหนวก และนัยตาของพวกเขาบอด คนเหล่านี้จะถูกร้องเรียกจากสถานที่อันไกล"

(ฟุศลีลิต:44)

ภาษาอาหรับจึงมิใช่เป็นภาษาของชนชาติใดชาติหนึ่ง หากแต่เป็นภาษาของศาสนาอิสลาม มีคนอาหรับจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาของอัลกุรอาน ทั้งๆที่เขาเป็นกลุ่มชนอาหรับและพูดภาษาอาหรับในการสื่อสาร ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะภาษาอาหรับที่เขาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้นไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกับภาษาอัลกุรอานก็เป็นได้

มีนักปราชญ์อิสลามจำนวนมากที่เป็นกลุ่มชนอาหรับและสื่อสารเป็นภาษาอาหรับ พยายามศึกษาภาษาอาหรับ และนักปราชญ์อิสลามจำนวนมากเช่นกันที่มีเชื้อสายอาหรับ ที่พยายามศึกษาและสร้างความเข้าใจให้กับมนุษย์ เช่น อิมามบุคอรี และชีบะอ์ฮะซัน ซึ่งเป็นผู้วางหลักไวยากรณ์อาหรับทั้งๆที่มีเชื้อเป็นชาวอาหรับ ดังนั้นภาษาอาหรับไม่ได้เป็นภาษาเฉพาะของชาวอาหรับ หากแต่เป็นของภาษาอัลกุรอานเป็นภาษาต้นฉบับที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ นำมาสั่งสอนแก่มนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะยังคงอยู่ตลอดไปจนกระทั่งวันกิยามะฮ์แม้อัลกุรอานมีอายุพันกว่าปีก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแม้แต่เพียงอักษรเดียว หากภาษาอาหรับมิใช่ภาษาอัลกุรอาน แน่แน่นอนภาษาอาหรับก็คงสูญสลายไปนานแล้วดังเช่นภาษาอื่นๆ

عمر بن الخطاب - ﷺ - : " - تعلموا العربية؛ فإنها من دينكم "

ท่านอุมร์อิบนุ อัลค็อฏฏอบ กล่าวว่า “จงเรียนภาษาอาหรับเทอญ แท้จริงภาษาอาหรับคือศาสนาของพวกเจ้า”⁴

قال ابن فارس: "لذلك قلنا: إن علم اللغة كالواجب على أهل العلم"

อิบนุ ฟาริส กล่าวว่า “แท้จริงความรู้ความรู้อันเกี่ยวกับภาษาอาหรับนั้น เสมือน วาญิบสำหรับอะฮ์ลิลอิลม (นักวิชาการ)”⁵

นั่นหมายความว่าคนที่ไม่รู้ภาษาอาหรับไม่สามารถเข้าใจอัลกุรอานอัศสุนนะฮ์ และบรรดาอูลามอ์ ที่อธิบาย แจกแจง วิธีการ และบทบัญญัติต่างๆของอัลอิสลาม ได้อย่างสมบูรณ์ และชัดเจน ได้ จึงทำให้บรรดาอูลามอ์ต่างๆจึงพยายามศึกษาภาษาอาหรับ แม้กระทั่งคนอาหรับเองก็พยายามศึกษาภาษาอาหรับด้วยเช่นกันดังนั้นเราประชาชาติอิสลามที่ไม่รู้ภาษาอาหรับมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาภาษาอาหรับเพื่อให้เข้าใจในอิสลาม

⁴ http://www.alukah.net/publications_competitions/0/36097/#ixzz3p4Vcn0x5

⁵ http://www.alukah.net/publications_competitions/0/36097/#ixzz3p4a4C3i1

ปัจจุบันภาษาอาหรับไม่ใช่แค่ภาษาของอัลกุรอานแต่เป็นภาษาหนึ่งในภาษาที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ และเป็นภาษาที่มีบทบาทอย่างสูงในวงการธุรกิจ การศึกษา การทูต และการท่องเที่ยว ในประเทศไทยเองความโด่งดังของประเทศไทย ด้านการท่องเที่ยว ตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการแพทย์ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการบุกตลาดตะวันออกกลางและการติดต่อทางธุรกิจในหลายๆด้าน เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอาหรับได้

2.2 แนวคิด ทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ

2.2.1 เป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนการสอนภาษาอาหรับ

การสอน คือ การถ่ายทอดเนื้อหาวิชา โดยใช้วิธีการบอกให้ทำ ให้จำ ให้จด ให้นำไปท่องจำ เพื่อการดำเนินชีวิตต่อไป แต่ในแวดวงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะเข้าใจว่าการสอนมิได้หมายถึง วิธีการบอกให้ทำ ให้จำ ให้จด แต่เพียงอย่างเดียว การสอนมีความหมายลึกซึ้งกว่านั้น กล่าวคือ วิธีการใดก็ตามที่ครูนำมาใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เรียกได้ว่าเป็นการสอนทั้งสิ้น

สุตารี อิมาม บาร์นาดิบ (Sutari Imam Barnadib) มองว่า ผู้สอนคือ “ทุกคนที่มีเจตนาจูงใจผู้อื่นให้สมบูรณ์” และเขายังบอกอีกว่า ผู้สอนคือ ๑) พ่อแม่ ๒) ผู้ใหญ่คนอื่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการเติบโตของเด็ก

อะหมัด ดี. มาริมบา (Ahmad D Marimba) ให้ความหมายผู้สอนว่า เป็นผู้ที่แบกความรับผิดชอบในการสอน นั่นคือมนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีสิทธิ์และหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาของผู้เรียน

จำเนียร์ ศิลปะวานิช (2538 : 32) เห็นว่าการสอนคือ “การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนได้ปะทะเพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้ หรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางดีขึ้น” การสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม

สุมิตร คุณานุกร (2523) ให้ความหมายการสอนไว้หลายนัยด้วยกันคือ

- 1) การสอน คือ การให้ข้อมูล ให้ความรู้ หรือรวมๆ เป็นการให้เนื้อหา
- 2) การสอน คือ การป้อนคำถามหรือการตั้งคำถามให้เด็กคิด
- 3) การสอน คือ การให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกัน

และกัน

4) การสอนคือการให้กำลังใจและการส่งเสริมเพื่อให้เด็กมีกำลังใจที่จะทำอะไรให้บรรลุวัตถุประสงค์

5) การสอน คือ การให้ความรัก ความผูกพันที่มีต่อเด็ก

เกษม สุธอม (2516) กล่าวถึงความหมายของการสอนไว้ดังนี้

1) การสอน คือ การจัดประสบการณ์ในชีวิตแก่เด็ก

2) การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก

3) การสอน คือ การให้เด็ก (ผู้เรียน) ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

4) การสอน คือ การแนะแนวทางให้เด็กได้ศึกษาและค้นหาความรู้

5) การสอน คือ การฝึกให้เด็กได้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคม

6) การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของเด็ก

7) การสอน คือ การให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นการศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้ ของคนและสังคม คนทุกคนที่มาวมกันเป็นสังคมมนุษย์ต้องเรียนรู้ไปด้วยกัน ถึงจะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมและประเทศชาติ สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง จึงมีภารกิจมีบทบาทและความสำคัญในฐานะหน่วยงานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับ “คน” และ “สังคม”

“การศึกษา” เน้นให้ความสำคัญกับ “ผู้จัด” แต่ “การเรียนรู้” ให้ความสำคัญกับ “ผู้เรียน” ดังนั้น บทบาทของสถานศึกษาจึงไม่ใช่ “โรงเรียน” แต่เป็น “โรงเรียน” ที่ผู้เรียนมาเพื่อการเรียนรู้ สถานศึกษาจึงต้องจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและสังคม

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ควรจะเป็น ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หมายถึง สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความสนใจและความถนัดที่ไม่เหมือนกัน ถ้าโรงเรียนได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ประเทศของเราจะมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสามารถยอดเยี่ยมและหลากหลาย สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และเราก็สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

เป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนการสอนภาษาอาหรับนั้นเพื่อสื่อสารกับพระเจ้า เพื่อเข้าใจอิสลาม เข้าใจอัลกุรอาน เข้าใจการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ
 آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا
 مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢﴾

(الجمعة : 2)

ความว่า : “พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งรอสูลขึ้นคนหนึ่งในหมู่ผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเองเพื่อสาธยายต่างๆของพระองค์แก่พวกเขา และทรงทำให้พวกเขาหูตบหู และทรงสอนคัมภีร์และความสุขุม คัมภีร์ภาพแก่พวกเขา และแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการหลงผิด อย่างซัดแจ้งก็ตาม”

(อัล-ญุมอะฮฺ : 2)

อุสมาน อิบน์ อัฟฟาน رضي الله عنه . ได้รายงานว่า ท่านนบี ﷺ . ได้กล่าวว่า

((خيركم من تعلم القرآن وعلمه))

(رواه البخاري : 5027)

ความว่า : “ผู้ที่ดีที่สุดในหมู่พวกเขา คือ ผู้ที่ศึกษาอัลกุรอานและ สอนมัน(อัลกุรอาน)”

(al-Bukhari , : 5027)

2.2.2 เนื้อหาด้านภาษาและทักษะทางภาษาอาหรับ

ความหมายหลักสูตร

ในพจนานุกรมการศึกษาของคาร์เตอร์ วี. กู๊ดได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับจบการศึกษาหรือเพื่อรับ ประกาศนียบัตรในสาขาวิชาต่าง ๆ

หลักสูตรตามความเห็นของลาวาเทลลี หมายถึง ชุดของการเรียนและประสบการณ์สำหรับเด็กซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้ให้เด็กบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

หลักสูตรตามความเห็นของจอห์น จี. เซย์เลอร์และวิลเลียม เอ็ม. อเล็กซานเดอร์ หมายถึง แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

สำหรับหลักสูตรตามความเห็นของแคสเวลและแคมป์เบล หมายถึง หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทุกอย่างที่จัดให้แก่เด็กโดยอยู่ในความดูแลและการสอนของครู สำหรับอีกความหมายหนึ่งที่สำคัญของหลักสูตร คือ กิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียนได้เล่นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นจากการให้ความหมายทั้งหมดของนักการศึกษาในอดีต นักการศึกษาในปัจจุบันได้ดึงจุดเด่นของความหมายของคำว่าหลักสูตรนำมาผสมผสานกัน จึงสรุปความหมายของคำว่าหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดโดยสถานศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองจนสามารถบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ได้

2.2.3 วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอาหรับ

วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอาหรับเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนต้องใช้เทคนิค วิธีการ และรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อการดำเนินการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจแก้ว (2540:75) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน เป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นสื่อสารทางเดียว นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ กิจกรรมที่ครูใช้เช่น การบรรยาย การสาธิต การถามตอบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูจะเป็นแกนกลางของกิจกรรมแต่นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของครู

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะต้องให้ผู้เรียนมีอิสรภาพทั้งทางกาย และทางใจ กระบวนการเรียนรู้ต้องกระตุ้นเซลล์สมอง 3 ส่วน ทั้งการเห็น การได้ยิน และประสาทสัมผัส ข้อมูลที่ต้องการให้เรียนรู้ ควรเป็นข้อมูลที่เรียนรู้ได้ทั้งสมองด้านซ้ายและด้านขวา กระบวนการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

1. ทำงานเป็นทีม อันจะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ถึงความรู้ความสามารถ ความสนใจและทักษะของแต่ละคน ก่อให้เกิดพลังการทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาความสามารถทางอารมณ์ และความเป็นประชาธิปไตย การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้น สมาชิกของทีมต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีทักษะการอยู่ร่วมกัน และทักษะการทำงานร่วมกัน

2. แสดงออกอย่างอิสระ ในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพทั้งในรูปโครงงานและ กิจกรรมต่างๆ

3. ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสภาพจริง มีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฝึกหัดสร้างความเป็นชุมชน

4. พัฒนาทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสามารถที่จะเผชิญกับปัญหา ความยืดหยุ่น ฯลฯ

5. มีส่วนร่วม ในกระบวนการและทุกกิจกรรมที่มีการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุนที่เอื้อสภาพ และเปิดโอกาสในการเรียนรู้ ทำให้เพิ่มพูนความสามารถในการคิด การทำอย่างอิสระและสร้างสรรค์การพัฒนาความอยากรู้อยากเห็น ทศนคติในการตั้งคำถาม และความตั้งใจอันจะนำไปสู่การพัฒนาเต็มตามศักยภาพ กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีพลัง เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning) อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และโอกาสในการเลือก การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นงานของตนเอง ทำให้มีความหมายและสร้างความพึงพอใจ เป็นแรงจูงใจที่ดี ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่ๆ ได้มากยิ่งขึ้นคิดด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนจะเกิดปัญญา ผู้เรียนจะต้องคิดเป็น คิดด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างอิสระ

6. แสวงหาความรู้อย่างอิสระ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากธรรมชาติ จินตนาการ ความงาม ความจริง และความดี เพื่อเก็บข้อมูลเข้าไปสร้างเป็นโครงสร้างความรู้ในสมอง

7. ฝึกสมาธิ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้สงบมั่นคงจดจ่อกับภารกิจที่ต้องทำอยู่ในปัจจุบัน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจะควบคุมทุกอริยาบถของชีวิตได้อย่างเหมาะสม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540:76) กล่าวว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามเทคนิควิธีสอนที่ผู้สอนใช้เช่นขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบสาธิตย่อมแตกต่างจากขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบทดลองอย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้ วิธีสอนแบบใดก็จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน 3 ขั้นตอนได้แก่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนขั้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอน) ขั้นสรุปและวัดผล

ส่วนอำนวยการ เดชชัยศรี(2544:6-7) ได้กล่าวถึงเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้ตั้งรู้จักและเข้าใจ การนำสื่อ (วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ)มาช่วยในการนำเสนอโดยสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนกระตุ้นด้วยยุทธวิธีของครู จนสามารถกำหนดกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนแสดงพฤติกรรมได้โดยพฤติกรรมนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนั้นต้องพยายามเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอน หาวิธีการขยายเนื้อหาที่เริ่มจากจุดที่เริ่มต้นนำไปสู่เนื้อหาที่สลับซับซ้อนไว้อย่างราบรื่นพยายามขมวดเรื่องที่จะจัดกระจายให้แคบเข้าและนำไปสู่ประเด็นการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นกระบวนการ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สิริวรรณ ศรีพหล (2528 : 14 -17 อ้างในบัณฑิต ดุลยรักษ์ , 2542 : 160 – 161)
ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องดำเนินขั้นตอนโดยจัดกิจกรรมออกเป็น 3 ส่วนคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เร้าใจให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนและอยากเรียนต่อไป ความสำเร็จของผู้สอนในห้องเรียนกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นนี้ให้เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และเร้าความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน

ขั้นสอนเป็นกิจกรรมหลักของการเรียนการสอน เวลาส่วนใหญ่ของการเรียนการสอน ความมุ่งหมายของกิจกรรมขั้นสอนคือ

1. ให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนต่อจากกิจกรรมขั้นนำ
2. เจตคติให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ และมโนคติ
3. เป็นวิถีทางที่จะให้ผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จของการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ขั้นสรุปเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนสรุปบทเรียนหรือสิ่งที่เรียนไปแล้วทั้งหมด โดยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาข้อมูลมาสรุปเป็นหลักการ พิสูจน์สมมุติฐานประเมินค่าสังเคราะห์ หรือวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดผลมโนคติ

ทักษะทางภาษาแบ่งทักษะออกเป็น 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ทักษะการฟัง

การฟัง หมายถึง กระบวนการของการได้ยินเสียงโดยผู้ฟังจะต้องสนใจและตั้งใจฟังเสียงนั้นแล้วใช้สมองแปลความหมายของเสียงจนเกิดความเข้าใจ และมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงนั้นได้ การฟัง เป็นการสื่อสารที่ใช้มาก และสำคัญที่สุดในชีวิตประจำวันของมนุษย์โดยประสาทหูรับเสียงต่าง ๆ โดยเฉพาะเสียงพูดของมนุษย์ การฟังนับเป็นทักษะขั้นพื้นฐานของชีวิตที่จะโยงใยถึงทักษะอื่น ๆ อีก 3 ทักษะ คือ การพูด การอ่าน และการเขียน

การฟัง เป็นทักษะทางภาษาที่ต้องใช้มากกว่าทักษะอื่น ๆ ในแต่ละวัน เป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะคนเราเริ่มใช้ภาษาโดยการฟังก่อน การฟังจึงเป็นพื้นฐานให้เกิดทักษะ พูด อ่าน และเขียนตามมา เป็นบ่อเกิดสำคัญของความรู้ การฟังจึงเป็นองค์ประกอบประการแรกของความเป็นนักปราชญ์ ซึ่งมี 4 อย่าง คือ ฟัง คิด ถาม และเขียน หรือที่เรียกว่าหัวใจนักปราชญ์ สุ. จิ. ปุ. ลิ. นั่นเอง

ความสำคัญของการฟัง

1. ฟังเพื่อจับใจความสำคัญของสาระ และใจความรอง
2. ฟังเพื่อจับใจความอย่างละเอียดให้เข้าใจเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนปลาย เพื่อสร้างความเชื่อหรือหาเหตุผลขัดแย้ง
3. ฟังเพื่อให้เกิดสุนทรียภาพ ชាប់ซึ่งในคุณค่า ทางวรรณคดี ดนตรีและคติธรรม ทั้งหลายทั้งปวง
4. ฟังเพื่อเสริมสร้างสติปัญญา ความรู้ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เป็น การฟังที่ต้องใช้วิจารณ์ญาณ เหตุผล ความนึกคิดประกอบ เพื่อให้เกิดความรู้และความคิดริเริ่ม
5. ฟังเพื่อการสนทนา และได้ตอบอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการอ่าน

การอ่าน คือ การเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่างๆ ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้แล้วแปลความหมายออกมาได้ ถ้าอ่านไม่เข้าใจ จะถือว่าเป็นการอ่านโดยแท้จริงไม่ได้ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สมุทฺร เช่น ชาวนิช (2545: 1) ได้กล่าวไว้ว่าการอ่านเป็น การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้เขียนพูด ผู้อ่านแสดงปฏิกิริยาตอบโต้และอาจจะตอบโต้กับผู้อื่นด้วย การสื่อความหมาย ในการอ่านนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ผู้เขียน ผู้อ่าน และรายงาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 914) ได้ให้ความหมายการอ่าน ดังนี้ 1.การอ่าน คือ ความเข้าใจสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความพิมพ์หรือเขียนขึ้นมาเอง 2.การอ่าน คือ การว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียง

ตามตัวหนังสือ ดูเข้าใจความจากตัวหนังสือสังเกต หรือพิจารณา คิด นับ ให้เข้าใจความหมาย อัจฉรา ชิวพันธ์ (2546: 47) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะของการรับสารและเป็นทักษะที่สำคัญในการแสวงหา ความรู้ด้านต่างๆ การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการนำมาใช้เพื่อให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของสภาพวิทยาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์ (2548: 18) ให้ความหมายของการอ่านว่า เป็นกระบวนการที่รับรู้สารซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความคิดเห็นที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้จะเข้าใจได้มาก น้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด สาลี รักสุทธิ (2553: 5) ให้ ความหมายของการอ่านไว้ว่า คือการตีความ แปลความจากตัวอักษรที่ปรากฏในสื่อพิมพ์ต่างๆ ออกมา เป็นข้อมูลความรู้ สู่การรับรู้ การเข้าใจของผู้อ่าน

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะสำคัญในการเรียนภาษา การอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องฝึกฝน อย่างมีระบบเพราะการอ่านเป็นทักษะที่สามารถฝึกได้ การฝึกมากทำให้มีความสามารถในการอ่าน เพิ่มมากขึ้นตามระดับของการอ่าน การอ่านออกหรือการได้ เป็นการอ่านตามตัวอักษรและตัวสะกด การรันต์เท่านั้น แต่อาจออกเสียงไม่ถูกต้อง หรือผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน ถึงแม้จะเข้าใจก็ อาจจะเข้าใจไม่ดีพอ หรืออาจจะเข้าใจผิดก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้อ่านเองได้ ส่วนการอ่านเป็นคือ การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพหรือความสามารถในการอ่านได้ถูกต้อง การอ่านได้คล่อง รวดเร็วเข้าใจ เรื่องที่อ่าน จับใจความสำคัญ ตอบคำถามได้ อ่านแล้วตีความได้ สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้มีสมาธิ และอ่านแล้วรู้จักจดบันทึกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542: 16-17)

ทักษะการพูด

การพูด หมายถึง เป็นพฤติกรรมสื่อสารที่ใช้กันแพร่หลายทั่วไป ผู้พูดสามารถใช้ ทั้งวงนะภาษาและอวัจนะภาษาในการส่งสารติดต่อไปยังผู้ฟังได้ชัดเจนและรวดเร็วการพูด หมายถึง การสื่อความหมายของมนุษย์โดยการใช้เสียง และกิริยาท่าทางเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ความคิด และความรู้สึกจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง วาทการ เป็นคำศัพท์หนึ่ง ซึ่งทางวิชาการนิยมใช้แทน การพูด พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2513:831) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วาท” หมายถึง คำพูด ถ้อย คำ, ลัทธิรวมกันเข้าเป็นวาทการ “วาทการ” หมายถึง กิจพูดหรือกิจเกี่ยวกับถ้อยคำ, งานพูดหรืองาน เกี่ยวกับถ้อยคำในการสื่อสาร การพูด หมายถึง การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง รวมทั้งกิริยาอาการถ่ายทอด ความรู้ความคิดและความรู้สึกของผู้พูดให้ผู้ฟังได้รับรู้และเกิดการตอบสนอง ในการติดต่อสื่อสารด้วย การพูด ผู้พูดจะต้องระลึกว่าไม่เพียงแต่พูดเท่านั้นจะต้องรู้จักพูดให้ดีด้วย ดังนั้นการพูดที่ดีมี ความหมายดังนี้ การพูดที่ดี คือ การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียงรวมทั้งกิริยาอาการอย่างมีประสิทธิภาพ และ

ถูกต้องตามจรรยาบรรณและประเพณีนิยมของสังคม เพื่อถ่ายทอดความคิดความรู้ ความรู้สึกและความต้องการ ที่เป็นประโยชน์ ให้ผู้ฟังได้รับรู้และเกิดการตอบสนอง สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของผู้พูดมีนักการศึกษาหลายคนให้ความหมายของการพูดไว้พอจะสรุปได้ ดังนี้ การพูดคือกระบวนการสื่อสารความคิดจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง โดยมีภาษาน้ำเสียงและอากัปกิริยาเป็นสื่อ การพูดคือการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกโดยใช้ภาษาและเสียงสื่อความหมายการพูด เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีอานุภาพมากที่สุดในโลกการพูด เป็นสัญลักษณ์แห่งความเข้าใจระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ความสำคัญของการพูด

การพูดเป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสารของมนุษย์มาแต่สมัยโบราณ คนสมัยเก่าใช้วิธีพูดด้วยการบอกเล่าต่อๆ กันเพื่อประโยชน์ต่อการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกๆ หลานๆ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับตนสืบเนื่องกันมาไม่ขาดสาย ปัจจุบันการพูดก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นทั้งนี้เพราะโลกได้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เกิดมีนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ภาพยนตร์แถบบันทึกเสียงและภาพ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้แพร่หลายอยู่ทั่วประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มีส่วนช่วยให้การสื่อสารทางการพูดให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง ทั้งในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ทุกชนิดได้อย่างรวดเร็ววิทธิพลของคำพูดสามารถทำให้ผู้พูดประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ มาแล้วจำนวนมากโดยเฉพาะอาชีพด้านการพูด เช่น ครูอาจารย์ พระสงฆ์ นักการเมือง นักประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

การพูดดีย่อมถือว่าเป็นคุณสมบัติเด่นที่จะสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดแก่ผู้ฟัง ในทางพระพุทธศาสนายกองค์การพูดดีว่า วจีสุจริต หรือ มธุรสวาจา เพราะเป็นการพูดในทางสร้างสรรค์ เป็นการพูดของคนฉลาด สามารถให้เกิดประโยชน์แก่ผู้พูดและผู้ฟัง ดังสุนทรภู่จินตกวีเอกของไทยได้ประพันธ์กล่าวถึงความสำคัญของการพูดไว้ในสุภาวชิตสอนหญิงว่า ” เป็นมนุษย์สุคนิยามที่ลมปาก จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา แม้นพูดดีมีคนเขาเมตตา จะพูดจาพิเคราะห์ให้เหมาะสม” ในนิราศภูเขาทอง ท่านสุนทรภู่ก็ได้ประพันธ์เน้นความสำคัญของการพูดเอาไว้ตอนหนึ่งว่า “ ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักสรรถ้อยร้อยจิต แม้นพูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา”

ทักษะการเขียน

ความหมายการเขียน

การเขียน หมายถึง การสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดความคิดของผู้ส่งสารคือผู้เขียนไปสู่ผู้รับสารคือผู้อ่าน มากกว่าการมุ่งเน้นใน

เรื่องของการใช้คำและหลักไวยากรณ์ หรือ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเขียนเป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นความคล่องแคล่ว ในการสื่อความหมาย มากกว่าความถูกต้องของการใช้ภาษาอย่างไรก็ตาม กระบวนการสอนทักษะการเขียน ยังจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการสร้างระบบในการเขียน จากความถูกต้องแบบควบคุมได้ ไปสู่การเขียนแบบควบคุมน้อยลง อันจะนำไปสู่การเขียนแบบอิสระ ได้ในที่สุด การฝึกทักษะการเขียนสำหรับผู้เรียนระดับต้น สิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด คือ ต้องให้ผู้เรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับ คำศัพท์ กระบวนไวยากรณ์ และเนื้อหา อย่างเพียงพอที่จะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนสามารถคิดและเขียนได้ ซึ่งการสอนทักษะการเขียนในระดับนี้ อาจมิใช่การสอนเขียนเพื่อสื่อสารเต็มรูปแบบ แต่จะเป็นการฝึกทักษะการเขียนอย่างเป็นระบบที่ถูกต้อง อันเป็นรากฐานสำคัญในการเขียนเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับสูงได้ต่อไป ครูผู้สอนควรมีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการเขียนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ความสำคัญของการเขียน

1. ใช้เป็นสื่อในการเขียนภาษาไทยมีแบบแผนและถ้อยคำสำนวนสำหรับใช้

โดยเฉพาะผู้เขียนจะต้องเขียนให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านจะได้อ่านด้วยความเข้าใจและเพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้อ่านรู้อะไรบ้าง

2. เป็นการให้ความรู้การเขียนให้ผู้อ่านนั้น ผู้เขียนจะต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งคือการให้ความรู้แก่ผู้อ่าน เพื่อพัฒนาสติปัญญาให้ก้าวไกลยิ่งขึ้น กล่าวคือ เมื่อผู้อ่านอ่านข้อความนั้นแล้วสามารถนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองได้

3. เป็นการพัฒนาความคิด ผู้อ่านได้อ่านข้อเขียนที่ผู้เขียนเขียนไว้ ข้อเขียนเหล่านั้นช่วยพัฒนาความคิด ความเข้าใจ ความต้องการของผู้อ่านได้มากน้อยเพียงไร

รูปแบบการสอนภาษาอาหรับ

วิธีการสอนของท่านนะบี นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะ แม้ท่านไม่ได้เรียนรู้วิชาจิตวิทยาจากสถาบันการศึกษาใด ๆ แต่ท่านสามารถนำวิชาจิตวิทยามาใช้กับการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี สำหรับการเรียนการสอนของท่านนะบี นั้น ท่านจะเลือกเวลาที่เหมาะสม เพื่อโน้มน้าวบรรดาเศาะหาบะฮ์ให้ตั้งใจในบทเรียน ดังหะดีษรายงานโดยอิบนุ มัสอูด (Ibnu Masud) ความว่า

“ ท่านนะบี เอาใจใส่ในการเผยแผ่ของท่าน โดยการเลือกเวลาที่เหมาะสม เพื่อว่าพวกเราจะได้ไม่เบื่อ (ท่านจะหลีกเลี่ยงที่จะรบกวนพวกเราด้วยการเทศนาและให้ความรู้ตลอดเวลา)” (รายงานโดย อัล บุคอรี)

เทคนิคการสอนของท่านศาสดามีมากมาย แต่ขอยกตัวอย่าง ณ ที่นี้เพียงเทคนิคบางประการเท่านั้น คือ

- (1) เทคนิคการย้ำ
- (2) เทคนิคการตั้งคำถาม
- (3) เทคนิคการอุปมา
- (4) เทคนิคการใช้บทบาทสมมุติ
- (5) ใช้สื่อการเรียนการสอน

(ยุทธนา เกื้อกุล 2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด” ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสอนเป็นรายบุคคล และการสอนเป็นรายกลุ่ม. 2) วิธีสอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความโดดเด่นและมีความหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีสอนที่สำคัญ ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบฝึกฝนและปฏิบัติ วิธีสอนแบบใช้คำถาม วิธีสอนแบบตั้งคำถาม วิธีสอนแบบตั้งข้อสงสัยและตั้งข้อสงสัย วิธีสอนแบบอุปมาอุปมัย วิธีสอนแบบเล่าเรื่อง และวิธีสอนโดยการแสดงเป็นแบบอย่าง. 3) เทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีความหลากหลายเช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคที่สำคัญ ได้แก่ เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เทคนิคการสร้างความสนใจ เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน เทคนิคการสอนแบบหยอกล้อ เทคนิคการสอนโดยการเจียบและยอมรับ เทคนิคการสอนโดยการสาบานยืนยัน เทคนิคการสอนแบบเน้นย้ำ และเทคนิคการสอนตามกาลเทศะ และผลจากการศึกษาพบว่า ท่านนบีมุฮัมมัด มิได้จำกัดวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่ง เป็นการเฉพาะเจาะจงในการสอนแต่ละครั้งของท่าน แต่ท่านจะใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละบทเรียน และตามสถานการณ์ที่หลากหลาย ดังนั้น วิทยาการสอนของท่าน จึงเป็นวิทยาการสอนที่สมบูรณ์ และได้ถ่ายทอดจวบจนมาถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันการสอนภาษาได้มีวิวัฒนาการ และมีทฤษฎีการสอนหลากหลายวิธี ที่ผู้สอนจะเลือกแนวทางที่เหมาะสมนำไป ดัดแปลงใช้สอนนักเรียนแต่ละคน ดังวิธีสอนต่อไปนี้

1. วิธีการสอนไวยากรณ์และการแปล (Grammar Translation)

เป็นวิธีการสอนที่ เน้นกฎไวยากรณ์และใช้การแปลเป็นสื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน
ลักษณะเด่น

1.1 ครูจะบอกและอธิบายกฎเกณฑ์ตลอดจนข้อยกเว้นต่างๆ

1.2 ในด้านคำศัพท์ ครูจะสอนครั้งละหลายคำ บอกคำแปลภาษาไทย

บางครั้งเขียนคำอ่านไว้ด้วย

- การแปล
- 1.3 ครูเน้นทักษะการอ่าน และการเขียน
- 1.4 ครูเน้นวัดผลด้านความรู้ ความจำ คำศัพท์ กฎเกณฑ์ ความสามารถในการแปล
- 1.5 ครูมีบทบาทสำคัญมากที่สุด
- 1.6 นักเรียนเป็นผู้รับฟัง และจดสิ่งที่ครูบอกลงในสมุด
- 1.7 นักเรียนจะต้องท่องจำกฎเกณฑ์ตลอดจนชื่อเฉพาะต่างๆ ทางไวยากรณ์
- 1.8 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่สอดคล้องกับเกณฑ์ไวยากรณ์นั้นๆ
- 1.9 นักเรียนไม่ได้ฝึกนำคำศัพท์มาใช้ในรูปประโยค

2. วิธีสอนแบบตรง

เป็นวิธีการสอนที่เน้นทักษะการฟัง และพูดให้เกิดความเข้าใจก่อน แล้วจึงฝึกทักษะการอ่านและการเขียนโดยมีความเชื่อว่า เมื่อนักเรียนสามารถฟังและพูดได้แล้ว ก็สามารถอ่านและเขียนได้ง่าย และเร็วขึ้น ไม่เน้นไวยากรณ์กฎเกณฑ์มากนัก บทเรียนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมสนทนา นักเรียนได้ใช้ภาษาเต็มที่

ลักษณะเด่น

- 2.1 ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนพูดโต้ตอบ
- 2.2 ครูสร้างสภาพแวดล้อมหรือใช้สื่อที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
- 2.3 อธิบายคำศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ และใช้ตัวอย่างประกอบเป็นของจริง
- 2.4 การวัดผลเน้นทักษะการฟัง และพูด เช่นการเขียนตามคำบอก การปฏิบัติตามคำสั่ง

3. วิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audio – Lingual Method)

เป็นวิธีการสอนตามหลัก ภาษาศาสตร์ และวิธีสอนตามแนวโครงสร้าง เป็นการสอนตามหลักธรรมชาติ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน สอนครบองค์ประกอบลำดับจากง่ายไปหายาก

ลักษณะเด่น

- 3.1 ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาที่เรียนให้แก่ผู้เรียนในการเลียนแบบ

3.2 ครูจะจัดนำคำศัพท์และประโยคมาสร้างเป็นรูปประโยคให้นักเรียนพูดตามซ้ำๆ กัน ในรูปแบบต่างกัน

3.3 ครูมุ่งเรื่องการฝึกรูปประโยคทางภาษาในห้องเรียนมากกว่าประโยชน์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

3.4 นักเรียนจะต้องฝึกภาษาที่เรียนซ้ำๆ

3.5 นักเรียนเป็นผู้ลอกเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูจากสิ่งที่ย้ายไปหาสิ่งที่ยากจนเกิดเป็นนิสัยสามารถพูดได้อย่างอัตโนมัติ

4. วิธีการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Learning theory)

วิธีการสอนแบบนี้ยึดแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นระบบที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ความเข้าใจและการแสดงออก ทางภาษาขึ้นอยู่กับความเข้าใจ กฎเกณฑ์ เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจรูปแบบของภาษาและความหมายแล้ว ก็จะสามารถใช้ภาษาได้

ลักษณะเด่น

4.1 ครูมุ่งฝึกทักษะทุกด้านตั้งแต่เริ่มสอน โดยไม่จำเป็นต้องฝึกฟังและพูดให้ดีก่อน แล้วจึงอ่านและเขียน ตามวิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audio – Lingual Method)

4.2 ครูสอนเนื้อหาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการที่แตกต่างของนักเรียน ที่มีความสามารถในทักษะฟังพูดอ่านเขียนที่แตกต่างกัน

4.3 สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ความคิด สติปัญญา และมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

4.4 ใช้ภาษาไทยในการช่วยอธิบาย แต่อธิบายในเรื่องการฟังและพูด

4.5 การวัดและประเมินผลในด้านภาษาของนักเรียนนั้น คือ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาแต่ ละขั้นตอน

5. วิธีสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction)

จากวิวัฒนาการสอน ภาษาอังกฤษ จะเห็นว่า ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทจากการเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียวมาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม ในการเรียนการสอนมากขึ้นเป็นลำดับ

ลักษณะเด่น

5.1 การสอนเปลี่ยนจากครูเป็นหลัก เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

5.2 ครูพยายามให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลให้ได้มากที่สุด

5.3 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนไว้ให้

5.4 ครูจะเตรียม สื่อ เอกสาร บทเรียนโปรแกรม ชุดการเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และแนวคำตอบไว้ให้ ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. วิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response Method)

แนวการสอนแบบนี้ ให้ความสำคัญต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ เมื่อผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่ ฟังอยู่และสามารถปฏิบัติตามได้ก็จะช่วยให้จำได้ดี

ลักษณะเด่น

6.1 ในระยะแรกของการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่ต้องพูด แต่เป็นเพียงผู้ฟัง และทำตามครู

6.2 ครูเป็นผู้กำกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งหมด ครูจะเป็นผู้ออกคำสั่ง เอง เมื่อถึงระยะเวลาที่สมควรพูดแล้วเรียนอ่านและเขียนต่อไป

6.3 ภาษาที่นำมาใช้ในการสอนเน้นที่ภาษาพูด เรียนเรื่องโครงสร้างทาง ไวยากรณ์ และคำศัพท์มากกว่าด้านอื่นๆ โดยอิงอยู่กับประโยคคำสั่ง

6.4 นักเรียนจะเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจนจากการแสดงท่าทางของ ครู

6.5 ครูทราบได้ทันทีว่านักเรียนเข้าใจหรือไม่ จากการสังเกตการปฏิบัติตาม คำสั่งของนักเรียนเมื่อครูสั่ง

6.6 ครูต้องทำพร้อมๆกับนักเรียนในระยะแรก

6.7 ต้องสั่งจากง่ายไปหายาก

7. วิธีการสอนแบบอภิปราย (Discussion Method)

เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รวมพลังความคิดเพื่อ พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหา หาข้อเท็จจริง

ลักษณะเด่น

7.1 ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าพูด อย่างมี เหตุผล ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัย และอดทนที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

7.2 ครูสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนทำงานว่า สมมุตินักเรียนจะเข้าค่ายพัก แรมเป็นเวลา 5 วันนักเรียนจะต้องเตรียมเครื่องใช้อะไรไปบ้างช่วยกันอภิปราย และสรุปผลออกมา เป็นรายงานส่งครู เป็นต้น

8. วิธีการสอนแบบโครงการ (Project Method)

เป็นวิธีที่สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรม โครงการหนึ่งๆ ที่ผู้เรียนสนใจ หรือตามที่ครูมอบหมายให้ทำ

ลักษณะเด่น

- 8.1 นักเรียนจะดำเนินการอย่างอิสระ
- 8.2 ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะช่วยเหลือและติดตามผลงานของนักเรียนว่าการดำเนินการ ความก้าวหน้า อุปสรรคการประเมินผลงานใดบ้าง
- 8.3 นักเรียนจะมีอิสระในการใช้ภาษาได้อย่างเต็มที่

9. วิธีสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning)

วิธีการ สอนแบบนี้มีแนวคิดที่ต่างไปจากแนวคิดอื่น

ลักษณะเด่น

- 9.1 ยึดผู้เรียนเป็นหลัก
- 9.2 เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- 9.3 นักเรียนแต่ละคนร่วมกิจกรรม
- 9.4 ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านภาษาเท่านั้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 9.5 เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สิ่งที่น่าสนใจสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ การฝึกให้ผู้เรียนใช้โครงสร้างประโยค คำศัพท์และเสียง ตามวิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
- 9.6 การประเมินผลการเรียนนั้นจะเป็นการทดสอบแบบบูรณาการโดยให้นักเรียนประเมินตนเอง ดูจากการเรียนรู้ของตนเอง และความก้าวหน้าของตน
- 9.7 ถ้านักเรียนมีที่ผิด ครูจะพยายามแก้ไข โดยไม่ใช้วิธีคุกคาม โดยให้ฝึกทำซ้ำๆ กัน

10. วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

จากข้อเท็จจริงพบว่า ถึงแม้ว่านักเรียน จะเรียนรู้โครงสร้างของภาษามาแล้วเป็นอย่างดี แต่ก็ยังไม่สามารถพูดได้หรือสื่อสารได้ดีนัก ด้วยเหตุผลนี้นักภาษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาต่างประเทศ ได้เสนอแนวการสอนแบบใหม่ คือ การสอนเพื่อการสื่อสาร โดยมีความเชื่อว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างเท่านั้น แต่ภาษาคือ

ระบบที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นการสอน จึงควรให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้ และจะต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมตามสภาพสังคมด้วย

2.3 สื่อการเรียนการสอนภาษาอาหรับ

2.3.1 ความหมายสื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอนภาษาอาหรับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบการเรียน การสอน การเรียนภาษาอาหรับเป็นการเรียนการสอนที่ต้องใช้ความจำเป็นสิ่งสำคัญ การที่จะให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และจำได้ดียิ่งขึ้นคือการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการสอน (Instruction Media) หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะและประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน สื่อการสอนแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติพิเศษและมีคุณค่าในตัวของมันเองในการเก็บและแสดงความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหาและเทคนิควิธีการใช้อย่างมีระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 31) กล่าวว่า “สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆที่ผู้สอนใช้สื่อกลางในการสื่อความหมาย เพื่อให้การเรียนการสอน บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการซึ่งอาจเป็นบุคคล เหตุการณ์ การศึกษานอกสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรม และวิธีการต่างๆ เป็นต้น”

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2543 : 232) กล่าวว่า “สื่อการสอนหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะ ไปยังผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

คุณสมบัติของสื่อการสอน

สื่อการสอนมีคุณสมบัติพิเศษ 3 ประการ คือ

1. สามารถจัดยึดประสบการณ์กิจกรรมและการกระทำต่าง ๆ ไว้ได้อย่างคงทนถาวร ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์ในอดีตหรือปัจจุบัน ทั้งในลักษณะของรูปภาพ เสียง และสัญลักษณ์ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ตามความต้องการ

2. สามารถจัดแจงจัดการและปรุงแต่งประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ใช้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเพราะสื่อการสอนบางชนิด สามารถใช้เทคนิคพิเศษเพื่อเอาชนะข้อจำกัดในด้านขนาด ระยะทาง เวลา และความเป็นนามธรรมของประสบการณ์ตามธรรมชาติได้

3. สามารถแจกจ่ายและขยายของข่าวสารออกเป็นหลาย ๆ ฉบับเพื่อเผยแพร่สู่คนจำนวนมาก และสามารถใช้ซ้ำ ๆ ได้หลาย ๆ ครั้ง ทำให้สามารถแก้ปัญหาในด้านการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

2.3.2 คุณค่าของสื่อการสอน

1. เป็นศูนย์รวมความสนใจของผู้เรียน
2. ทำให้บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวาง
4. ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ร่วมกัน
5. แสดงความหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ
6. ให้ความหมายแก่คำที่เป็นนามธรรมได้
7. แสดงสิ่งที่ลึกลับให้เข้าใจง่าย
8. อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น
9. สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะทางและขนาดได้

เช่น

- 9.1 ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวช้าให้เร็วขึ้นได้
- 9.2 ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลงได้
- 9.3 ย่อสิ่งที่ใหญ่เกินไปให้เล็กลงได้
- 9.4 ขยายสิ่งที่เล็กเกินไปให้ใหญ่ขึ้นได้
- 9.5 นำสิ่งที่อยู่ไกลเกินไปมาศึกษาได้
- 9.6 นำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาให้ดูได้

คุณค่าของสื่อการสอน จำแนกได้ 3 ด้าน คือ

1. คุณค่าด้านวิชาการ

- 1.1 ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง
- 1.2 ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีกว่าและมากกว่าไม่ใช่สื่อการสอน
- 1.3 ลักษณะที่เป็นรูปธรรมของสื่อการสอน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้กว้างขวางและเป็นแนวทางให้เข้าใจสิ่งนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น
- 1.4 ส่วนเสริมด้านความคิด และการแก้ปัญหา
- 1.5 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ถูกต้อง และจำเรื่องราวได้มากและได้นาน
- 1.6 สื่อการสอนบางชนิด ช่วยเร่งทักษะในการเรียนรู้ เช่น ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เป็นต้น

2. คุณค่าด้านจิตวิทยาการเรียนรู้

- 2.1 ทำให้เกิดความสนใจ และต้องเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น
- 2.2 ทำให้เกิดความคิดรวบยอดเป็นเพียงอย่างเดียว

2.3 เร้าความสนใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจ และช่วยผู้กระทำการ
ด้วยตนเอง

3. คุณค่าด้านเศรษฐกิจการศึกษา

- 3.1 ช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนช้าเรียนได้เร็วและมากขึ้น
- 3.2 ประหยัดเวลาในการทำความเข้าใจเนื้อหาต่าง ๆ
- 3.3 ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เหมือนกันครั้งละหลาย ๆ คน
- 3.4 ช่วยขจัดปัญหาเรื่องเวลา สถานที่ ขนาด และระยะทาง

2.3.3 ประเภทของสื่อการสอน

การจำแนกสื่อการสอนตามคุณสมบัติ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 112) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วัสดุ (Materials) เป็นสื่อเล็กหรือสื่อเบา บางทีเรียกว่า Soft Ware สื่อประเภทนี้ผู้ฟังได้ง่าย เช่น

- แผนภูมิ (Charts)
- แผนภาพ (Diagrams)
- ภาพถ่าย (Poster)
- โปสเตอร์ (Drawing)
- ภาพเขียน (Drawing)
- ภาพโปร่งใส (Transparencies)
- फिल्मสตริป (Filmstrip)
- แถบเทปบันทึกภาพ (Video Tapes)
- เทปเสียง (Tapes) ฯลฯ

2. อุปกรณ์ (Equipment) เป็นสื่อใหญ่หรือหนัก บางทีเรียกว่า สื่อ Hardware สื่อประเภทนี้ได้แก่

- เครื่องฉายข้ามศีรษะ (Overhead Projectors)
- เครื่องฉายสไลด์ (Slide Projectors)
- เครื่องฉายภาพยนตร์ (Motion Picture Projectors)
- เครื่องเทปบันทึกเสียง (Tape Receivers)
- เครื่องรับวิทยุ (Radio Receivers)
- เครื่องรับโทรทัศน์ (Television Receivers)

3. วิธีการ เทคนิค หรือกิจกรรม (Method Technique or Activities) ได้แก่

- บทบาทสมมุติ (Role Playing)
- สถานการณ์จำลอง (Simulation)
- การสาธิต (Demonstration)

- การศึกษานอกสถานที่ (Field Trips)
- การจัดนิทรรศการ (Exhibition)
- กระบะทราย (Sand Trays)

การจำแนกสื่อการสอนตามแบบ (Form)

ฮอร์ส (Shorse. 1960 : 11) ได้จำแนกสื่อการสอนตามแบบเป็นหมวดหมู่ดังนี้

1. สิ่งพิมพ์ (Printed Materials)

- หนังสือแบบเรียน (Text Books)
- หนังสืออุเทศก์ (Reference Books)
- หนังสืออ่านประกอบ (Reading Books)
- นิตยสารหรือวารสาร (Serials)

2. วัสดุกราฟิก (Graphic Materials)

- แผนภูมิ (Charts)
- แผนสถิติ (Graph)
- แผนภาพ (Diagrams)
- โปสเตอร์ (Poster)
- การ์ตูน (Cartoons)

3. วัสดุและเครื่องฉาย (Projector materials and Equipment)

- เครื่องฉายภาพนิ่ง (Still Picture Projector)
- เครื่องฉายภาพเคลื่อนไหว (Motion Picture Projector)
- เครื่องฉายข้ามศีรษะ (Overhead Projector)
- ฟิล์มสไลด์ (Slides)
- ฟิล์มภาพยนตร์ (Films)
- แผ่นโปร่งใส (Transparancies)

4. วัสดุถ่ายทอดเสียง (Transmission)

- เครื่องเล่นแผ่นเสียง (Disc Recording)
- เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder)
- เครื่องรับวิทยุ (Radio Receiver)
- เครื่องรับโทรทัศน์ (Television Receiver)

การจำแนกสื่อการสอนตามประสบการณ์

เอดการ์ เดล (Edgar Dale. 1969 : 107) เชื่อว่าประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมจะทำให้เกิดการเรียนรู้แตกต่างกับประสบการณ์ที่เป็นนามธรรม ดังนั้นจึงจำแนกสื่อการสอนโดยยึดประสบการณ์เป็นหลักเรียงตามลำดับจากประสบการณ์ที่ง่ายไปยาก 10 ชั้น เรียกว่า กรวยประสบการณ์ (Cone of Experience)

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ตรง (Direct Experiences) มีความหมายเป็นรูปธรรมมากที่สุดทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น เล่นกีฬา ทำอาหาร ปลูกพืชผัก หรือเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ประสบการณ์รอง (Verbal Symbols) เป็นกรณีที่ประสบการณ์หรือของจริงมีข้อจำกัด จำเป็นต้องจำลองสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาศึกษาแทน เช่น หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง การแสดง เหตุการณ์จำลองทางดาราศาสตร์

ขั้นที่ 3 ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized Experiences) เป็นประสบการณ์ที่จัดขึ้นแทนประสบการณ์ตรงหรือเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในอดีตหรืออาจเป็นความคิด ความฝัน สามารถเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์จำลองได้ เช่น การแสดงละคร บทบาทสมมุติ เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การสาธิต (Demonstration) เป็นการอธิบายข้อเท็จจริงลำดับความคิดหรือกระบวนการเหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการความเข้าใจ ความชำนาญหรือทักษะ เช่น การสาธิตการผายปอด การสาธิตการเล่นของครูพละ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การศึกษานอกสถานที่ (Field Trips) เป็นการพาผู้เรียนไปศึกษาหาความรู้ นอกห้องเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ประสบการณ์นี้มีความเป็นนามธรรมมากกว่าการสาธิต เพราะผู้เรียนแทบไม่ได้มีส่วนในกิจกรรมที่ได้พบเห็นนั้นเลย

ขั้นที่ 6 นิทรรศการ (Exhibits) เป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้รับด้วยการดู เป็นส่วนใหญ่ อาจจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง วัสดุสาธิต แผนภูมิ ภาพยนตร์ เป็นต้น

ขั้นที่ 7 โทรทัศน์และภาพยนตร์ (Television and Motion Picture) เป็นประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากกว่าการจัดนิทรรศการ เพราะผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยการดูภาพและฟังเสียงเท่านั้น

ขั้นที่ 8 ภาพนิ่ง วิทยูและการบันทึกเสียง (Still Picture) เป็นประสบการณ์ที่รับรู้ได้ทางใดทางหนึ่งระหว่างการฟังและการพูด ซึ่งนับเป็นนามธรรมมากขึ้น

ขั้นที่ 9 ทศนสัญลักษณ์ (Visual Symbols) เป็นประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากที่สุด บรรยาย การปราศรัย คำโฆษณา ฯลฯ ดังนั้นผู้เรียนควรมีพื้นฐานเช่นเดียวกับที่ศนสัญลักษณ์นั้น ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

ขั้นที่ 10 วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbols) ได้แก่ คำพูด คำอธิบาย หนังสือ เอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ ที่ใช้ตัวอักษร ตัวเลข แทนความหมายของสิ่งต่าง ๆ นับเป็นประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากที่สุดสื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัธยมนี้ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคำสอนที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียน และแหล่งประเทศชาติ รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและอื่น ๆ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะ

หนังสือเรียนควรมีเนื้อหา สาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ควรมีความหลากหลาย และถูกต้อง ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิด การเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปที่ เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาอิสลามศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

- 1) จัดทำ และจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
- 2) ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 3) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
- 4) ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 5) ศึกษาวิธีการวิเคราะห์ และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ
- 6) จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อสารการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 7) จัดให้มีเครือข่ายการเรียน เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่าง มัสยิดสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น ๆ
- 8) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

การใช้รูปภาพเป็นสื่อในการประกอบการเรียนการสอน

รูปภาพ (Flat picture) เป็นอุปกรณ์การสอนที่ทำได้ง่าย ราคาถูก ครูอาจหา รูปภาพได้จากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา ปฏิทิน ซึ่งมีทั้งภาพสีและขาวดำ จัดเป็นทัศนะ วัสดุที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ดีกว่าการบรรยายหรืออธิบายเพียงอย่างเดียว

คุณค่าของรูปภาพ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปภาพยืนยันถึงคุณค่าของรูปภาพที่มีต่อการเรียนการสอน หลายประการ คือ

1. เป็นจุดรวมความสนใจของผู้ดูและทำให้มีประสบการณ์ร่วมกัน

2. ช่วยทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่าย จำได้รวดเร็ว เป็นตัวเสริมแรงทำให้บทเรียน น่าสนใจ

3. ช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ดูได้ แก้อายประทับใจที่ผิดได้
4. สามารถจำลองสิ่งที่เป็นจริงมาศึกษารายละเอียดได้ จะใช้เวลาศึกษานานเท่าไรก็ได้ เช่น รูปภาพที่ถ่ายจากดาวอังคารหรือดวงจันทร์

5. สามารถนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมาศึกษาได้
6. ช่วยทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านให้สมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
7. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เช่น ได้ตอบคำถามโดยอ่านจากภาพ ช่วยทำภาพมาจัดป้ายนิเทศ จากการเรียนเนื้อหาบางเรื่องแล้ว มีส่วนร่วมในการอภิปราย

8. ช่วยทำประสบการณ์นามธรรมให้เป็นรูปธรรม
9. ราคาถูก หาซื้อได้ง่าย สามารถดัดแปลงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนได้ง่าย

10. แปรสภาพเป็นสื่อได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นภาพฉีกเป็นชิ้นส่วนที่ใช้ติดกับแผ่นป้าย ผ่าสำลี สมุดภาพ นำไปตกแต่งป้ายนิเทศ ฯลฯ

11. ครอบคลุมเนื้อหาหลายวิชา
12. เหมาะที่จะใช้กับผู้เรียนทั้งหลายบุคคล กลุ่มเล็ก และทั้งห้องเรียน
13. ใช้ร่วมกับสื่ออื่น ๆ ได้เกือบทุกชนิด
14. นำเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีตมาศึกษาได้
15. ช่วยเน้นรายละเอียดทำให้มองเห็นความซับซ้อนได้
16. ใช้ได้ทุกขั้นตอนของการเรียนการสอน (ขั้นนำ ขั้นสอน สรุป วัตถุประสงค์) สุดแต่จะใช้
17. เป็นแหล่งข้อมูลใช้สำหรับศึกษาค้นคว้าได้ทุกยุคสมัย
18. สามารถนำเอาสิ่งที่เร้นลับ สิ่งที่ยังมองไม่เห็นด้วยตาเปล่ามาศึกษา

ข้อจำกัดของรูปภาพ

1. ชำรุดฉีกขาดได้ง่าย ถ้าจะเก็บไว้ในระยะยาว ต้องฉีกบนกระดาษแข็ง
2. ต่ำกว่าการใช้ของจริงหรือหุ่นจำลอง เพราะขาดมิติของความลึก
3. อยู่ในลักษณะนิ่งขาดการเคลื่อนไหว

ลักษณะของรูปภาพที่เด็กชอบดู

จากการวิจัยหลาย ๆ ชิ้นที่พยายามศึกษาถึงรูปแบบ ขนาด สี ของภาพที่เด็กชอบดู พอสรุปได้ดังนี้

1. เด็กเล็กจะชอบภาพง่าย ๆ แต่เมื่อโตขึ้นจะสนใจภาพที่มีความสลับซับซ้อนขึ้นตามลำดับ

2. เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
3. ชอบภาพสีที่ใช้สีเลียนแบบธรรมชาติ
4. ชอบภาพที่มีการแสดงอาการเคลื่อนไหวอยู่นาน เช่น คนกำลังวิ่ง ต้นไม้กำลังล้ม คนกำลังทำท่าหน้าจะร้องไห้

5. ชอบภาพที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของตน
6. ชอบดูภาพที่มีขนาดใหญ่ เพราะเห็นชัดเจนกว่า
7. ชอบภาพที่เป็นไปตามความจริงมากกว่าภาพประดิษฐ์
8. ชอบภาพที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำหรือเรื่องราวต่อเนื่องกัน

ลักษณะการมองภาพ

1. ทุกคนชอบมองภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
2. ผู้ดูภาพแต่ละคนจะมองเห็นสิ่งที่อยู่ในภาพเดียวกันได้แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นกับประสบการณ์เดิมของผู้ดูแต่ละคน ทักษะคิด ความรู้สึกส่วนตัว
3. ครั้งแรกที่เห็นภาพจะมองรวม ๆ ก่อน แล้วจึงพิจารณาจุดที่น่าสนใจและรายละเอียดในลำดับต่อมา
4. ผู้ดูภาพที่ได้รับการแนะนำล่วงหน้าจะเห็นในสิ่งที่ต้องการได้มากกว่าให้ดูเองโดยไม่ให้คำแนะนำ
5. ส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะมองภาพบริเวณซ้ายบนมากที่สุด รองลงมาคือ ซ้ายล่าง ขวาบน และขวาล่าง ตามลำดับ (เพราะเราอ่านจากซ้ายไปขวานั้นเอง)

หลักการเลือกรูปภาพประกอบการสอน

เมื่อได้ทราบถึงลักษณะการมองภาพของตน และภาพที่เด็กชอบดูแล้วก็ควรนำความรู้หรือข้อเท็จจริงนี้มาใช้ในการพิจารณาในการเลือกภาพ เพื่อนำมาประกอบการสอน

1. ตรงกับจุดประสงค์ของเนื้อหาที่จะสอนและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เหมาะกับวัย ระดับชั้นของผู้เรียน
3. เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
4. รูปภาพที่เป็นจริง เหมือนจริง
5. แสดงเรื่องที่สำคัญเพียงอย่างเดียว
6. ถ้าเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ไม่เคยเห็นมาก่อน ควรมีสิ่งที่สามารถให้ผู้ดูเทียบเคียงขนาดที่แท้จริงของ ๆ สิ่งนั้นอยู่ในภาพด้วย เพื่อให้ผู้ดูเข้าใจขนาดที่ถูกต้อง
7. เลือกภาพที่มีการจัดภาพหรือการประกอบภาพที่น่าสนใจ
8. เลือกใช้ภาพสีถ้าเห็นว่าภาพสีจะช่วยให้สื่อความหมายได้ดีกว่า
9. ภาพวาดจะเน้นรายละเอียดได้มากกว่าภาพถ่ายในกรณีที่ภาพมีความซับซ้อน
10. ถ้าใช้ในห้องเรียนควรมีขนาดใหญ่พอที่จะมองเห็นได้ทั่วห้อง (ขนาด 8x10 นิ้ว)
11. ในการสอนแต่ละครั้ง ควรเลือกใช้ภาพที่สื่อความหมายได้ดีที่สุดไม่จำเป็นต้องใช้หลาย ๆ ภาพ
12. มีความเกี่ยวพันหรือใกล้เคียงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ยิ่งทำให้ผู้ดูอ่านความหมายได้ถูกต้อง

หลักการเลือกรูปภาพประกอบการสอน

เมื่อตัดสินใจว่าจะเลือกใช้ภาพใดแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของครูที่จะหาวิธีการที่ดีที่สุดในการใช้ภาพนั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. ไม่ควรให้ดูหลาย ๆ ภาพพร้อม ๆ กันอาจทำให้ผู้ดู สับสนและเกิดความคิดรวบยอด สู้ภาพเดียวที่ตรงจุดหมายไม่ได้

2. ใช้ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนที่จะผ่านไปยังภาพอื่น

3. พยายามพิจารณาเลือกรูปภาพร่วมกับสื่อชนิดอื่นด้วย เช่น อาจใช้ควบคู่กับแผนภูมิ แผนสถิติ ของจริง เทป เพราะรูปภาพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถถ่ายทอดความหมายให้กับผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้ภาพด้วย เช่น ได้ตอบคำถาม ได้อภิปรายได้ตอบโต้

5. วางแผนการใช้ล่วงหน้าว่าจะได้ภาพนั้นเพื่ออะไร เมื่อไร อย่างไร

- ถ้าใช้นำเข้าสู่บทเรียนควรนำภาพให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กตอบหรือพูดคุยเกี่ยวกับภาพนั้น

- ถ้าใช้ประกอบการเรียนการสอนให้ใช้วิธีการอธิบายแสดงภาพให้ดูให้ได้พิจารณารายละเอียด พร้อมทั้งทำความเข้าใจไปด้วย

- ถ้าใช้รูปให้นำภาพทั้งหมดออกแสดงตามลำดับ ครูอาจเป็นผู้สรุปหรือให้นักเรียนช่วยกันสรุปได้

- ถ้าใช้วัดผลควรนำภาพออกแสดงแล้วให้เด็กตอบคำถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่ครูต้องการ สังเกตจากปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เรียน

6. แนะนำวิธีอ่านหรือดูภาพแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นรายละเอียดที่ต้องการ

7. ควรเลือกวิธีการดูรูปภาพให้เหมาะสมที่สุด เช่น อาจใช้วิธีติดบนกระดานถือแล้วแสดงให้ดูที่หน้าชั้นเรียน ให้ดูเป็นกลุ่มหรือใช้เครื่องฉายภาพที่บแสงฉายให้ดู

8. บางครั้งอาจใช้ภาพกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น ให้ผู้เรียนสร้างเรื่องประกอบภาพ

9. ใช้ภาพให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และทดสอบความเข้าใจของนักเรียนที่ได้จากรูปภาพทุกครั้งที่ใช้ประกอบการสอน

10. ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า เฉพาะตัวรูปภาพเองไม่ช่วยให้เกิดความเข้าใจหรือความทรงจำมากนัก แต่รูปภาพจะมีคุณค่าในการเรียนการสอนได้มากก็ต่อเมื่อครูนำมาใช้ได้อย่างถูกวิธี และใช้คำพูด คำอธิบายได้อย่างเหมาะสม

11. บอกขนาดที่แท้จริงของสิ่งที่เห็นในภาพนั้นแก่นักเรียนด้วย เพื่อความเข้าใจอันถูกต้อง

12. ภาพที่แสดงให้ดูในช่วงการเรียนการสอนแล้ว เมื่อเลิกสอนครูอาจนำไปจัดแสดงไว้บนป้ายนิเทศให้นักเรียนได้ศึกษาต่อนอกเวลาเรียนก็ได้

2.3.4 ความสำคัญของสื่อการสอน

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ⁶ กล่าวว่า ปัญหาอย่างหนึ่งในการสอนก็คือ แนวทางการตัดสินใจจัดดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งการสอนโดยทั่วไป ครูมักมีบทบาทในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาสาระ หรือทักษะและบทบาทในการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนแต่ละคนด้วยว่าผู้เรียนมีความต้องการอย่างไร ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้และเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทั้งหมดที่จัดขึ้นมาเพื่อการเรียนการสอนนั้น ก็คือ การเรียนการสอนนั่นเอง

เอ็ดการ์ เดล ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของสื่อการสอน ดังนี้

สื่อการสอน ช่วยสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นในความคิดของผู้เรียน การฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนจะต้องใช้จินตนาการเข้าช่วยด้วย เพื่อให้สิ่งที่ป็นนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรมขึ้นในความคิด แต่สำหรับสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนย่อมไม่มีความสามารถจะทำได้ การใช้อุปกรณ์เข้าช่วยจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสร้างรูปธรรมขึ้นในใจได้ สื่อการสอน ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถใช้ประสาทสัมผัสได้ด้วยตา หู และการเคลื่อนไหวจับต้องได้แทนการฟังหรือดูเพียงอย่างเดียว เป็นรากฐานในการพัฒนาการเรียนรู้และช่วยความทรงจำอย่างถาวร ผู้เรียนจะสามารถนำประสบการณ์เดิมไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้ เมื่อมีพื้นฐานประสบการณ์เดิมที่ดีอยู่แล้ว ช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางความคิด ซึ่งต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น เวลา สถานที่ วัฏจักรของสิ่งมีชีวิต ช่วยเพิ่มทักษะในการอ่านและเสริมสร้างความเข้าใจในความหมายของคำใหม่ ๆ ให้มากขึ้น ผู้เรียนที่อ่านหนังสือซ้ำก็จะสามารถอ่านได้ทันพวกที่อ่านเร็วได้ เพราะได้ยินเสียงและได้เห็นภาพประกอบกัน

แนวทางการผลิตสื่อการสอนที่เป็นพื้นฐานทางด้านภาษาอาหรับ ดังนี้

โดยที่ภาษาเป็นวิชาทักษะ การใช้สื่อการสอนวิชาภาษาต้องคำนึงถึงหลักบูรณาการ สื่อที่จะช่วยให้นักเรียนได้มีพัฒนาการทางการใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

การผลิตสื่อการสอนวิชาภาษาอาหรับ มีแนวดังนี้

1. ควรผลิตและเลือกสื่อที่จะเอื้อต่อลำดับขั้นของพัฒนาทักษะทางภาษา ทั้ง 4 ด้าน

⁶ <https://www.gotoknow.org/posts/231418>

2. ควรเน้นการใช้สื่อที่จะให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกปฏิบัติทั้งที่เป็นสถานการณ์จริง คือ การได้ฟัง พูด และอ่านเขียนจริง หรือในสถานการณ์จำลองที่มีสื่อโสตทัศน เช่น เครื่องบันทึกเสียงเข้าช่วย

3. ควรผลิตและเลือกสื่อที่ครอบคลุมสื่อประเภทวัสดุประเภทของที่พบหาได้ในชีวิตประจำวัน และสื่อสิ่งพิมพ์ เล่น แบบเรียน ภาพชุด บัตรคำต่างๆ

4. ควรผลิตและเลือกสื่อประเภทอุปกรณ์ที่ช่วยนักเรียนให้ได้ฝึกทักษะทางภาษา เช่น เครื่องฝึกผสมคำ หรือประโยค เครื่องบันทึกเสียงสำหรับฝึกการออกเสียง เป็นต้น

5. ควรจัดให้มีสื่อประเภทวิธีการ เล่น การสนทนาโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน การเล่นเกมแสดงบทบาทการเล่นละคร และการเล่นเกม ฝึกทักษะต่างๆ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

3.1 ประวัติพื้นที่อำเภोजะแนะ

แผนที่อำเภोजะแนะ

รูปภาพ 3.1 แผนที่อำเภोजะแนะ

3.1.1 ข้อมูลทั่วไป¹

อักษรไทย   อำเภोजะแนะ
จังหวัด นราธิวาส
รหัสไปรษณีย์   96220

อักษรโรมัน   AmphoeChanayethan
รหัสทางภูมิศาสตร์   9612
ข้อมูลสถิติพื้นที่   607.2 ตร.กม.

¹สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

ประชากร 37,034 คน (พ.ศ. 2557) ความหนาแน่น 60.99 คน/ตร.กม.

ที่ว่าการอำเภอ

ที่ตั้ง ที่ว่าการอำเภอจะนะ เลขที่ 156

หมู่ที่ 3 ถนนจะนะ-ดุษงญอ ตำบลจะนะ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส 96220

พิกัด 6°5'54"N 101°41'36"E

คำขวัญ

ดินแดนรอยเท้าหลวงพ่อเพชร เจ็ดสายน้ำตกสวย

เมืองรวมผลไม้ ไร่ป้อตลอดแก่ง

แหล่งบอนหลากสี คูบารมีช้างเผือก

อำเภอจะนะแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน ได้แก่

1.จะนะ (Chanae)	10 หมู่บ้าน
2.ดุษงญอ (DusongYo; DusunNyor)	8 หมู่บ้าน
3.ผดุงมาตร (Phadung Mat)	6 หมู่บ้าน
4.ช้างเผือก(Chang Phueak)	5 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอจะนะประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลจะนะ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลจะนะทั้งตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลดุษงญอ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดุษงญอทั้งตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลผดุงมาตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลผดุงมาตรทั้งตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลช้างเผือก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลช้างเผือกทั้งตำบล

3.1.2 ประวัติความเป็นมา

ตำบลจะนะเมื่อก่อนมี พ.ศ. 2526 เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2526 ได้จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอระแงะ และตำบลก็เป็นตำบลหนึ่งของกิ่งอำเภอ และได้ยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน

พื้นที่

ภูมิประเทศ เป็นที่ราบ ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน ภูมิอากาศ ความร้อนชื้น ฝนตกตลอดปี เส้นทางคมนาคมสะดวก มีไฟฟ้าใช้

เขตพื้นที่

- ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลดงขงญอ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส
- ทิศใต้ ติดกับ ตำบลร่มไทร อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
- ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลผดุงมาตร อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส
- ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลช้างเผือก อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

สาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. 1,945 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00
จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ 1,500 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.53 ของจำนวนหลังคาเรือน

การเดินทาง

เส้นทางเข้าตำบล ใช้ถนนทางหลวงที่ 4217 จากทางหลวงสาย 1102 ระยะทาง 9 กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมา

คำว่า "จะนะ" เป็นภาษาท้องถิ่น เป็นชื่อของพืชชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายต้นบอน
เมื่อก่อนอยู่ในพื้นที่นี้มาก ปัจจุบันมีอยู่บ้างเล็กน้อยชาวบ้านจึงเรียก

ชื่อบ้านตามพืชชนิดนี้ว่า "บ้านจะนะ" ซึ่งเป็นชื่อของตำบลหนึ่งของอำเภอจะนะ
จังหวัด นราธิวาส ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 15
กรกฎาคม 2526 เรียกว่า กิ่งอำเภอจะนะ ประกอบด้วย 2 ตำบล 18 หมู่บ้าน คือ ต.จะนะ ต.ดง
ขงญอ ต่อมาได้รับการยก ฐานะเป็นอำเภอจะนะ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2531

เนื้อที่/พื้นที่

อำเภอจะนะ มีพื้นที่ 550 ตร.กม.

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป

มีอากาศชื้นและฝนตกตลอดปี มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และ ฤดูฝน

ข้อมูลการปกครอง

ตำบล มีจำนวน	4	ตำบล
หมู่บ้าน มีจำนวน	31	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีจำนวน	4	แห่ง

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

- 1.อาชีพหลัก
- เกษตรกรรม

2.อาชีพเสริม - รับจ้างทั่วไป

ข้อมูลด้านประชากร

- ชาย รวม 15,637 คน
- หญิง รวม 15,063 คน
- ความหนาแน่นของประชากร 55.8 คน/ตร.กม

ข้อมูลด้านการเกษตร

ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ ยางพารา ทุเรียน และลองกอง

3.2ความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

3.2.1 ความหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

สำนักงานพัฒนาการศึกษา (2540: 25) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนตาดีกา หรือศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด ซึ่งเดิมเรียกว่า ตาดีกา คำว่า ตาดีกานี้มาจากคำย่อภาษามลายูว่า (ตามัน) แปลว่า สถานที่ที่ให้การอบรม สั่งสอน (ดีดิกกัน) แปลว่าการอบรมบ่มนิสัย การเลี้ยงดู และการให้ความรู้แก่เด็ก (กาน็อก ๆ) แปลว่าเด็กเล็ก ๆ ที่ได้เข้ามารับการอบรมและเรียนรู้ เพราะฉะนั้นคำว่า ตาดีกา จึงหมายถึง สถานที่เลี้ยงดูอบรมจริยธรรมให้แก่เด็ก ๆ นีอาเรฟ ระเด่นอาหมัด (2548: 5) กล่าวว่า “ตาดีกา” (TADIKA) เป็นคำภาษามลายู ซึ่งย่อมาจากคำต่อไปนี้

TA ย่อมาจาก TAMAN แปลว่า สวนหรือศูนย์

DI ย่อมาจาก DIDIKAN แปลว่า สอนหรือฝึกอบรม

KA ย่อมาจาก KANAK - KANAK แปลว่า เด็กหรือเยาวชน เมื่อรวมคำทั้งสามคำนี้แล้วจึงมีความหมายว่า ตาดีกา คือสถานที่หรือฝึกอบรมจริยศึกษาสำหรับเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี (2548: 18) ได้อธิบายความหมายของตาดีกาว่า “ตาดีกา” (TADIKA) เป็นคำมาจากภาษามลายู ที่ล้อมาจากการเลี้ยงดูเด็กเล็กในประเทศมาเลเซีย มาจากคำว่า TAMAN DIDIKAN KANAK KANAK หมายถึง ศูนย์หรือสถานที่ดูแล นำทาง สอนสั่ง ฝึกอบรมให้ความรู้เด็กเล็ก ๆ หรืออาจหมายถึง ศูนย์พัฒนาเยาวชนวัยประถมศึกษา (6 – 12 ปี) ในชุมชนของชาวมุสลิมจะมี “มัสยิด” ซึ่งนอกจากจะเป็นที่ปฏิบัติศาสนกิจประจำวันแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมในการพัฒนาองค์ความรู้ทางศาสนาแก่ชุมชน เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกในชุมชน ทั้งด้าน

ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในชุมชน ครูผู้สอนจะเป็นโต๊ะอิหม่ามหรือครูที่เป็นอาสาสมัครจากในชุมชนเอง หรือนักเรียนที่อยู่ในสถาบันการศึกษาปอเนาะในบริเวณใกล้เคียงมาสอน โดยจะมีค่าตอบแทนจากการสอนให้บ้างเล็กน้อย ครูส่วนใหญ่จะมาสอนให้ด้วยใจไม่มีเงินเดือนตายตัว ต่อมาหน่วยงานของรัฐได้มีการสนับสนุนเงินเดือนแก่ครูดาศีกาคนละ 2,000 บาท ปัจจุบันศูนย์การอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานการศึกษาเอกชนของแต่ละจังหวัดได้เลื่อนเงินเดือนเพิ่มขึ้นเป็น3,000 บาท

การเรียนตาดีกาจะเป็นการเรียนเพื่อให้เด็กเล็กสามารถอ่านออกเขียนได้จะเน้นให้เด็กรับรู้ถึงมารยาท การปฏิบัติตัวของมุสลิม สอนการละหมาด การอ่านอัล-กุรอาน ซึ่งเป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนจะต้องรู้และปฏิบัติได้ถูกต้อง การจัดการหลักสูตรการเรียนรู้อุ้สำหรับเยาวชนมุสลิม และการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ฟิรฎูฮันนประจำมัสยิดจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา มีหลักสำคัญ คือ

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ และเข้าใจในหลักการศึกษอิสลามตอนต้นภาคบังคับ (ฟิรฎูฮันน) ของศาสนาอิสลาม

2. เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นในหลักการศาสนาในการประกอบศาสนกิจและการดำรงชีวิตประจำวัน

3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

5. เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถศึกษาต่อในระดับสูง

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

นुरुตดิน สาริมิง (2549) ได้ให้ทัศนะว่า “ตาดีกา” (TADIKA) เป็นคำย่อของคำว่า TAMAN DIDIKAN KANAK - KANAK แปลว่าสวนหรือสถานทีออบรมเด็กเล็ก ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่อยู่ภายใต้การดูแลของมัสยิด อย่างไรก็ตาม ตาดีกาในความเป็นจริงไม่เพียงแต่จัดฝึกอบรมเด็กๆ เท่านั้น แต่ยังสามารถจัดการสอนศาสนาอิสลามสำหรับเด็กปฐมวัยด้วย สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 (2550: 15) ได้ให้ความหมาย ของโรงเรียนตาดีกาว่า ตาดีกามาจากภาษามลายู ที่ล่อมาจากระบบการเลี้ยงดูเด็กเล็กในมาเลเซีย ที่เขียนว่า TADIKA เป็นคำย่อที่มาจากคำว่า TAMAN DIDIKAN KANAK KANAKซึ่งสามารถแยกคำเพื่อให้ความหมายในภาษาไทยได้ดังนี้ ตา TA มาจากคำว่า TAMAN แปลว่าสวน ดี DI มาจากคำว่า ดีดิก DIDIKAN แปลว่าเลี้ยงดู/ดูแล KA มาจากคำว่า กานะาะ กานะาะKANAK KANAKแปลว่าเด็ก ๆ หรือในบางพื้นที่จะเรียกว่า ตามันบิมบิงัน กานะาะกานะาะTAMAN DIDIKAN KANAK KANAKซึ่งมีคำที่ต่างกันคือ BIMBINGAN มีความหมายคือการชักนำทาง ปรึกษาประคอง ดูแล ฯลฯ

อิบรอเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, สุกรี หลังปุเต๊ะ และการ์เดร์สะอะ (2551: 6 – 7) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนตาดีกาว่า ตาดีกาเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามและเป็นสถาบันการศึกษาสำหรับชุมชนมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดสถาบันหนึ่ง ที่ถือกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เดิมทีสถาบันการศึกษาแห่งนี้จะถูกเรียกว่าโรงเรียนฟิรฎูอัยน มัตราสะฮะเสอโกละฮมลาฮูหรือบาลาเศาะที่มาจากบาลัยเศาะลาฮ ที่มักจะเรียกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ สถาบันการศึกษาแห่งนี้มุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่จะเรียนว่า “โรงเรียน” แต่นักวิชาการจะไม่ค่อยเรียกว่าโรงเรียน บางท่านเรียกว่าศูนย์อบรมหรือเรียกว่าตาดีกาอย่างเดียว การเรียกตาดีกาว่าศูนย์การอบรมศูนย์หรือเรียกว่า ตาดีกาอย่างเดียวน่าจะมีความถูกต้องมากกว่าจะเรียกว่าโรงเรียนตาดีกา เพราะว่าการเรียกว่าโรงเรียนตาดีกานั้น จะมีคำสองคำที่หมายถึงสถาบัน กล่าวคือ โรงเรียนและสวนในที่นี้หมายถึงศูนย์ หากแปลตรง ๆ คำว่าโรงเรียนตาดีกา ก็จะหมายถึงโรงเรียนศูนย์อบรมเด็กเล็ก คำว่าโรงเรียนศูนย์เด็กเล็กจะดูเป็นคำแปลตามความเห็นของผู้วิจัย คำว่า ตาดีกาอย่างเดียวจะเป็นคำที่เหมาะสมที่จะเรียกสถาบันแห่งนี้ อย่างไรก็ตามในอนาคตเมื่อทางรัฐได้นำตาดีกาบางโรงเข้ามาในระบบ ตาดีกาชนิดนี้ก็อาจจะกลายเป็นโรงเรียนไม่ใช่สถาบันศึกษาหรือศูนย์อบรมอีกต่อไป ความจริงคำว่า ตาดีกาไม่ใช่ชื่อที่เหมาะสมที่เรียกสถาบันแห่งนี้ เพราะช่วงอายุของผู้เข้ารับการอบรมหรือผู้เรียนนั้นจะค้ำกับคำย่อคำสุดท้ายของสถาบันนี้ กล่าวคือคำว่า KA จากคำว่า TADIKA หมายถึงเด็กเล็ก ๆ ที่อยู่ในช่วงอายุระดับอนุบาล อย่างไรก็ตามความนิยมของชุมชนที่จะเรียกสถาบันศึกษาแห่งนี้ว่าตาดีกาก็ไม่ใช่เป็นสิ่งน่าเสียหายมากนัก เพียงแต่คำนี้ตามความหมายที่แท้จริงอาจจะขาดความเหมาะสมเท่านั้น จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า โรงเรียนตาดีกาหรือศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหมายถึง แหล่งเรียนรู้ศาสนาอิสลามเบื้องต้น (ฟิรฎูอัยน) ที่มุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้ จัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวของชุมชนเพื่ออบรมเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 6 – 12 ปี โดยใช้อาคารเรียนบริเวณมัสยิด

3.2.2 ความเป็นมาและความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นสถาบันการศึกษา เกิดขึ้นด้วยความสำนึกในหน้าที่ตามหลักการของศาสนาอิสลามในชุมชนมุสลิม เป็นความต้องการของชุมชนที่จะให้เป็นสถานที่อบรมเยาวชนในชุมชนหรือในหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ภาคฟิรฎูอัยน (พื้นฐานศาสนาอิสลาม) แก่เยาวชนอายุระหว่าง 6 – 12 ปี ซึ่งเป็นเสมือนการศึกษาภาคบังคับ ที่เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองในการที่จะให้การศึกษาหรือสนับสนุนบุตรหลานหรือผู้ที่อยู่ในปกครองได้ศึกษา ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เกิดมาพร้อมกับมัสยิดในแต่ละชุมชน จึงจัดการเรียนการสอนตามสภาพความสามารถและความพร้อมของชุมชนของตน ทั้งการบริหารจัดการ หลักสูตรและครูผู้สอน ต้องพึ่งพาตนเองในรูปแบบของเอกชนมาโดยตลอด เดิมที

สถาบันแห่งนี้จะเรียกชื่อต่าง ๆ กันไปแล้วแต่ชุมชน เช่น โรงเรียนฟิรฎูฮ์ยูน มัตราสะห์เสอโกละห์มาลา ยู โรงเรียนสุเหร่า หรือโรงเรียนชายค้ำสมัย ต่อมามีการใช้คำว่าตาดีกาในประเทศไทย ซึ่งนำมาจาก ประเทศมาเลเซีย คำว่า “ตาดีกา” จึงถูกนำมาใช้เรียกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จนกระทั่งถึงปี 2540 ทางราชการได้เห็นบทบาทและความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยกระทรวงศึกษาธิการและ กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้รับเป็นพันธกิจในการดูแลตาดีกาให้เป็น กิจจะลักษณะพร้อมให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2540 ภาครัฐได้ เข้ามาดูแลและได้มีการเปลี่ยนชื่อมาเป็นศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) อยู่ใน ความรับผิดชอบดูแลของกรมศาสนากระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการปรับ โครสร้างการบริหารงานราชการแผ่นดินตามนโยบายของรัฐบาล ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) มาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศาสนากระทรวงวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2547 ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของ กระทรวงมหาดไทย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2548 ให้กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลรับผิดชอบศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์ การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการกำหนดแนวทางใน การสนับสนุนส่งเสริมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา), 2550: 65 – 66) ครูผู้สอนศูนย์ การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เดิมที่คือโต๊ะครู(TOK GURU) หมายถึงผู้มีความรู้ทางศาสนา อิสลามและผู้มีจิตอาสาในชุมชน หรือนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาปอเนาะบริเวณใกล้เคียง ที่มีความรู้ที่จะสอนได้ การสอนเป็นไปด้วยความสมัครใจ เสียสละ และมีความศรัทธาในการถ่ายทอด ความรู้ที่ตนเองมีให้กับผู้อื่น โดยมุ่งหวังผลบุญทาง จิตวิญญาณ โดยมีค่าตอบแทนจากการสอนให้บ้าง เล็กน้อย ไม่มีเงินเดือนตายตัว เงินค่าตอบแทนครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้เงิน ชะกาดพิตเราะห์ที่ชุมชนบริจาคแก่มัสยิด เงินสมทบจากผู้ปกครองนักเรียน เงินรายได้ของมัสยิด แต่ ปัจจุบันหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาจัดระบบการบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้มีการสนับสนุนเงินเดือนให้ครูคนละ 3,000 บาทต่อเดือน

3.2.3 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เดิมทีการบริหารแล้วแต่บริบทของชุมชน อาจบริหารโดยอิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด ผู้นำชุมชน หรือแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารการศึกษาขึ้นมาเป็นการเฉพาะ แต่เมื่อศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อยู่ในความดูแลของภาครัฐจึงกำหนดคณะกรรมการบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด

(ตาดีกา) ประกอบด้วย อิหม่ามมัสยิดเป็นประธานโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิที่ผ่านการแต่งตั้งจาก คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวนไม่น้อยกว่า 6 คนและไม่เกิน 12 คน ซึ่งมีตัวแทนครูผู้สอน 1 คน คณะกรรมการบริหาร จะมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและอบรมให้แก่นักเรียนตามหลักสูตรที่ กรรมการศาสนารับรอง บริหารงานทั่วไป และดำเนินงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

3.2.4 งบประมาณในการนำมาจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ในช่วงแรกของการก่อตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีการเรียไรเงินจากสมาชิกในชุมชนเพื่อก่อสร้างอาคารเรียนหรือจัดเลี้ยงน้ำชาเพื่อหาเงินมาดำเนินการ โดยการเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินสมทบทุนในการก่อสร้างอาคารและวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอน เช่นโต๊ะ เก้าอี้ เมื่อมีการเรียนการสอนเกิดขึ้นโรงเรียนจะเก็บเงินบำรุงการศึกษาจากผู้ปกครองมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนและเกินความสามารถของผู้ปกครองและเป็นไปในรูปแบบอะลุ่มอล่วย เงินที่ได้มานำมาใช้ในการบริหารจัดการและค่าตอบแทนครูผู้สอน ต่อมาปี พ.ศ.2555 ศ.ดร.สุชาติ ชาติดำรงเวช รมว.ศึกษาธิการ ได้ลงนามในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (กช.) เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าตอบแทนผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และค่าบริหารจัดการมัสยิด ในอัตราใหม่ ดังนี้ จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 60 คน จัดสรรผู้สอนได้ 4 คน ค่าตอบแทน 3,000 บาทต่อคนต่อเดือน ได้ค่าบริหารจัดการมัสยิด 2,000 บาทต่อเดือน และ จำนวนนักเรียน 60 คนขึ้นไป จัดสรรผู้สอนได้ 6 คน ค่าตอบแทน 3,000 บาทต่อคนต่อเดือน ได้ค่าบริหารจัดการมัสยิด 2,000 บาทต่อเดือน โดยให้มีผลใช้บังคับย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย. 2555 เป็นต้นไป ปัจจุบัน ภาครัฐเข้ามาดูแลจึงมีเงินอุดหนุนให้แก่ครูผู้สอนและค่าบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และครูที่มีสิทธิ์รับเงินอุดหนุน จะต้องตั้งอยู่ในมัสยิดที่จดทะเบียนจัดตั้งแล้วเท่านั้น โดยจะให้การอุดหนุนไม่เกินมัสยิดละ 1 แห่ง

2. เงินอุดหนุนค่าตอบแทนครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) และค่าบริหารจัดการแบ่งได้ดังนี้

(2.1) ผู้เรียนจำนวนไม่เกิน 60 คน ต่อผู้สอน 4 คน ได้รับค่าตอบแทน เดือนละ 3,000 บาทต่อคน ค่าบริหารจัดการศูนย์เดือนละ 2,000 บาท

(2.2) ผู้เรียนตั้งแต่ 60 คนขึ้นไป ให้จ่ายค่าตอบแทนผู้สอน 6 คน ได้รับค่าตอบแทนเดือนละ 3,000 บาทต่อคน ค่าบริหารจัดการศูนย์เดือนละ 1,000 บาท

3.2.5 หลักสูตรการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

หลักสูตรการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เดิมทีจะไม่มีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอนตามความรู้และประสบการณ์ของครูผู้สอนในแต่ละศูนย์ที่จะคิดค้นหลักสูตรขึ้นมา หรือใช้หลักสูตรร่วมที่มีจำหน่ายในร้านหนังสือ เช่น แบบเรียนของชมรมตาดีกาหรือของประเทศมาเลเซีย เป็นต้น (ตาเฮรูลเลาะห์ หะมะ, 2552 : 23) แต่โดยทั่วไปจะเน้นในเรื่องศาสนา ภาษาและอัล-กุรอาน โดยใช้ภาษามลายูเป็นสื่อ ตาดีกาจะสอนเฉพาะวิชาศาสนา หนังสือเรียนส่วนใหญ่จะเป็นภาษามลายู หนังสือที่เป็นภาษาอาหรับจะมีเฉพาะรายวิชาภาษาอาหรับเท่านั้น ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนคือภาษามลายูท้องถิ่นปะปนกับภาษามลายูกลาง หนังสือเรียนจะเป็นภาษามลายูกลาง แต่การอธิบายเนื้อหาจะเป็นภาษามลายูถิ่นคล้าย ๆ กับสำเนียงภาษามลายูของรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย (อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, 2549: 7) การเรียนตาดีกาจะเป็นการเรียนเพื่อให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้จะเน้นให้เด็กได้รับรู้ถึงมารยาท การปฏิบัติตัวของมุสลิม การสอนการละหมาด การอ่านอัล-กุรอาน ซึ่งเป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนจะต้องรู้และปฏิบัติให้ถูกต้อง (สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี. 2548: 18) ต่อมากรมการปกครองได้เป็นเจ้าภาพในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรมีชื่อว่า หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุภุชยณประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 / ฮ.ศ. 1426 (ฉบับปรับปรุง) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลา หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า หลักสูตร “48” หลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดกรอบสาระสำคัญเกี่ยวกับ ความนำ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ เวลาเรียน การจัดหลักสูตร การจัดเวลาเรียน สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตร เอกสารหลักฐานการศึกษา การเทียบโอนผลการเรียน และการพัฒนาศักยภาพครู ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ปรากฏในหลักสูตรดังนี้

1. ความนำ

อิสลามให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และอิสลามบังคับให้มุสลิม ทุกคนศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอานซูเราะฮ์อัล-อะลัก์ อายะฮ์ที่ 4-5 ความว่า “ผู้ทรงสอนความรู้ด้วยปากกา และผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” และมุสลิมทั้งชายและหญิง” (รายงานโดยอะหมัดและอิบนุมาญะฮ) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติในมาตรา 38ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพ ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มิให้รัฐ กระทบการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความ เชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมี ส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืนนอกจากนี้ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ พระราชบัญญัติการบริหาร องค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มาตรา 4 กำหนดให้มัสยิดเป็นสถานที่ซึ่งมุสลิมใช้ประกอบศาสนกิจ โดยจะต้องมีละหมาดวันศุกร์เป็นปกติ และเป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม และให้คณะกรรมการ อิสลามประจำมัสยิดมีหน้าที่ตามมาตรา 35 (4) ให้สนับสนุนสัปบุรุษในการปฏิบัติศาสนกิจส่งเสริมให้ เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่ขอบตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและได้ กำหนดให้อิหม่ามมีหน้าที่ตามมาตรา 37 (3)(4) (5) ให้อิหม่ามมีหน้าที่ 1) แนะนำให้สัปบุรุษประจำ มัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย 2) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิม ในการปฏิบัติศาสนกิจ 3) ส่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปบุรุษประจำ มัสยิด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามมาตรา 6 ให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อ พัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการ เรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย มาตรา 8 (2) ได้กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากสิ่งที่กล่าวอ้างข้างต้น นับว่าเป็นข้อมูลที่ เอื้ออำนวย และให้โอกาสต่อการสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับประจำมัสยิดขึ้น เพื่อพัฒนาเยาวชนให้ เป็นคนดีมีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นบ่าวที่ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ พร้อมทั้งเป็นคนดีของ ครอบครัวและสังคม

2. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาศาสนาอิสลามของมัสยิดมีความสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรมจึง กำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮ์นประจำมัสยิดไว้เป็นบรรทัดฐานดังนี้ การจัดการ หลักสูตรการเรียนรู้สำหรับเยาวชนมุสลิมและการใช้หลักสูตรอิสลาม ศึกษาฟัรฎูฮ์นประจำมัสยิดใน จังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลา มีหลักการสำคัญคือ

(2.1) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ และความเข้าใจในหลักการภาค บังคับ (ฟัรฎูฮ์น) ของศาสนาอิสลาม

(2.2) เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นในหลักการศาสนาใน การประกอบศาสนกิจ และการดำรงชีวิตประจำวัน

(2.3) เป็นการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

(2.4) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

(2.5) เป็นการศึกษาพื้นฐานที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

(2.6) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้

3. จุดหมาย

การศึกษาวิชาอิสลามศึกษาตามหลักสูตรนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความตระหนักในหลักการศรัทธา และปฏิบัติศาสนกิจตามที่ศาสนากำหนด ดังต่อไปนี้

(3.1) มีความรู้ ความเข้าใจหลักการขั้นพื้นฐานของศาสนาอิสลาม

(3.2) มีความสามารถในการอ่านและการเขียน

(3.3) มีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

(3.4) เป็นมุสลิมที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และประเทศชาติ

(3.5) สามารถนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของมัธยมศึกษาสามารถดำเนินการอย่างมีระบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ ในการจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาที่รุดานประจำมัธยม ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้

(4.1) ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 2 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาของผู้เรียน คือ ช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6

(4.2) สารการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร

ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ เรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 8 วิชา ดังนี้ 1) อัล-กรุอ่าน 2) อัล-ฮะดีษ 3) หลักศรัทธา 4) ศาสนบัญญัติ 5) ศาสนประวัติ 6) จริยธรรม 7) ภาษาอาหรับ 8) ภาษามลายู

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ 8 สาระ การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมโดยอาจจัดเป็น

แนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย และคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

(5.1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง วางแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

(5.2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

(5.3) กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน ให้อ่านคล่องแคล่ว และจากอัล-กุรอาน แม่นยำ ให้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับผู้จัดการหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างทั่วถึง

6. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจํามัธยมศึกษา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 8 สาระการเรียนรู้ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

(6.1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจํามัธยมศึกษา เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจํามัธยมศึกษา สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

(6.2) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้นคือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 3 และอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 6 และถือเป็นการจบหลักสูตรระดับอิสลามตอนต้น มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจํามัธยมศึกษา กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้นสำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

7. เวลาเรียน

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจําสมัยกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 400 - 480 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 2 อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4 -6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 400 - 480 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 -6 ชั่วโมง แต่ละช่วงชั้น เปิดสอนสัปดาห์ละ 2 วัน ๆ ละ 5- 6 ชั่วโมง หรือสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 2 ชั่วโมง สาระการเรียนรู้ต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการ แก้ปัญหากิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกสาระการเรียนรู้ 8 สาระแล้ว สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาดนตามศัทยภาพ

8. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจําสมัย เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น สำหรับผู้เรียนทุกคนที่เป็นสับุรุษประจําสมัย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาในระบบ และการจัดการศึกษาตามอัทยาัยหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอัยนุประจําสมัยที่มีสัตนําไปใช้จัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ ผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 6 ปี โดยคํานึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ให้มีสัตได้จัดทำรายละเอียดยรายวิชาในแต่ละสาระการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด การจัดการหลักสูตรต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 สาระ ในทุกช่วงชั้นให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียนโดยจัดหลักสูตรเป็นรายปี การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกเริ่มของการศึกษาศาสนาอิสลาม หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลงทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

9. การจัดเวลาเรียน

ให้ผู้จัดการหลักสูตรจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี แต่ละท้องถิ่น ทั้งการจัดเวลาเรียนสาระการเรียนรู้ 8 สาระ และรายวิชาที่จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม การจัดเวลาเรียนสำหรับช่วงชั้นที่ 1 คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1 -3 และช่วงชั้นที่ 2 คือ อิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ 5-6 ชั่วโมง ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาในโรงเรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนวิชาอื่นได้รวมเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ภาษาขามลาญและภาษาอาหรับ ด้านการอ่าน และการเขียน ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน และการเขียน จึงควรกำหนดเวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกวิชา ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

10. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาตรีชั้นประถมศึกษา กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระตามศาสนาบังคับ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาระที่ 1 อัล-กุรอาน

(1.1) เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่านอัล-กุรอาน สามารถท่องจำและอธิบายอัล-กุรอาน เพื่อนำไปในการดำเนินชีวิต

(1.2) ยึดมั่นในหลักคำสอนอัล-กุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 อัล-ฮะดีษ

(2.1) เข้าใจความหมาย ความสำคัญ สามารถท่องจำอัล-ฮะดีษ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

(2.2) ยึดมั่นหลักคำสอนอัล-ฮะดีษ และนำไปปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 หลักศรัทธา

(3.1) เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักศรัทธา และโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การลี้ภัยจากการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำเกรง และภักดีต่ออัลลอฮ์

(3.2) ยึดมั่นในหลักศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สาระที่ 4 ศาสนบัญญัติ

(4.1) เข้าใจกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิสลามเกี่ยวกับบิดอะฮ์ มูอามาละฮ์และอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

(4.2) เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

สาระที่ 5 ศาสนประวัติ

(5.1) เข้าใจความหมาย ความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลามในแต่ละยุคสมัยนบีและคอลลีฟะฮ์รอชิดีน

(5.2) มีความภาคภูมิใจในการมีวิถีชีวิตตามแนวทางของศาสดา

สาระที่ 6 จริยธรรม

(6.1) เข้าจริยธรรมอิสลาม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(6.2) ยึดมั่น และปฏิบัติตามจริยธรรมอิสลามในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง

สาระที่ 7 ภาษาอาหรับ

เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่า และมีทักษะในการใช้ ภาษาอาหรับ เพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลาม และสื่อความหมาย

สาระที่ 8 ภาษามลายู

เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูดอ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ ภาษามลายู เพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้าความรู้จากแหล่งวิทยาการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการ จัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหา และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ของความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎุฮัยนุประจํามัธยม นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการรับรู้เข้าใจและคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้ถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอน ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองจากผู้สอน การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้บูรณาการ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์ และพัฒนา สิ่งแวดล้อมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมการ บูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียน

ร่วมกัน ยึดครูเป็นหลักโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างสาระการเรียนรู้มาบูรณาการ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ

12. แนวทางจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

การจัดการเรียนรู้ต้องสนองต่อความจำเป็นที่เหมาะสมของผู้เรียน โดย คำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลา นานเกิน ความสนใจของผู้เรียน ต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ ในลักษณะบูรณาการที่มี ภาษาอาหรับ และภาษามลายูเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสุข และปฏิบัติถูกต้อง เพื่อพัฒนา พื้นฐานการติดต่อสื่อสาร ทักษะพื้นฐานในการคิด

13. สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุวัฒนธรรมประจำสมัยนี้ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคำสอนที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียน และแหล่งธรรมชาติ รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและอื่น ๆ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบ สารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะ หนังสือเรียนควรมีเนื้อหา สาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ควรมีความหลากหลาย และถูกต้อง ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ ซึ่ง ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม และรวดเร็วขึ้น รวมทั้ง กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่อง ตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาอิสลามศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

(13.1) จัดทำ และจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

(13.2) ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

(13.3) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน

(13.4) ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

(13.5) ศึกษาวิธีการวิเคราะห์ และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ

(13.6) จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อสารการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

(13.7) จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างมัธยมศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น ๆ

(13.8) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

14. การวัด และการประเมินผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพ สถานศึกษาประจำมัสยิด ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จำต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดผล และการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมิน ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับจังหวัด ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัด และประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการ หรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ครูผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอน และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้อง

จัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่ การประเมินคุณภาพระดับจังหวัด สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเรียนในปี สุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 3 อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับจังหวัด ในสาระการเรียนรู้

15. เกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตร

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุวัฒนธรรมประจำมัสยิด ซึ่งใช้เวลา ประมาณ 6 ปี ผู้เรียนจะสามารถจบการศึกษาระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น โดยผู้เรียนต้องผ่านการ ศึกษาแต่ละช่วงชั้นตามเกณฑ์ ดังนี้

(15.1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสิน ผลการเรียนรู้ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(15.2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่ สถานศึกษากำหนด

(15.3) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมินตาม เกณฑ์ที่กำหนด

3.2.6 ความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตา ตีกา) ในอำเภอจะนะจังหวัดนราธิวาส

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ในอำเภอ จังหวัดนราธิวาส เกิดขึ้นด้วย ภูมิปัญญา ของชุมชนตามหลักการที่ชุมชนต้องรับผิดชอบด้านการศึกษาของเยาวชนเหมือนกับชุมชน มุสลิมอื่น ๆ เดิมทีศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ในอำเภอ จังหวัดนราธิวาส จะเรียกว่า สื่อกอลาะห์ตาตีกาสื่อกอลาะห์มาลาญู โรงเรียนสุเหร่า โรงเรียนมัสยิด หรือโรงเรียนชายคามัสยิด ต่อมา เรียกว่าโรงเรียนตาตีกา โรงเรียนเหล่านี้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาตีกา) ปี พ.ศ.2548 เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ปัจจุบันอยู่ในความ ดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการถือเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลาม ศึกษาของมัสยิดที่ต้องการให้เยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ มีจริยธรรมและปฏิบัติตามหลักการทาง ศาสนาอิสลาม ปัจจุบันศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ในอำเภอจะนะ จังหวัด นราธิวาส ที่จดทะเบียนมีจำนวน 37 ศูนย์

จำนวนศูนย์ฯ และประชากรครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอจะนะระ จังหวัดนราธิวาส

ที่	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด	จำนวนศูนย์	จำนวนผู้สอน	จำนวนผู้เรียน
1	ตำบลจะนะระ	11	84	1316
2	ตำบลดุขงญอ	10	78	1300
3	ตำบลข้างเฝือก	10	67	1030
4	ตำบลผดุงมาตร	6	48	780
	รวม	37	277	4426

ตารางที่ 3.1 สำนักการศึกษาเอกชน อำเภอจะนะระ จังหวัดนราธิวาส

3.2.7 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

ว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ เรื่องการรับโอนภารกิจในการดูแลส่งเสริมตาดีกา ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นไปบรรดาระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ศูนย์” หมายความว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

“จังหวัดชายแดนภาคใต้” หมายความว่า จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส

“ผู้สอน” หมายความว่า ผู้ให้การอบรมหรือสอนในศูนย์

“ผู้เรียน” หมายความว่า ผู้เข้ารับการอบรมหรือเรียนในศูนย์

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน แล้วแต่กรณีหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายด้วยจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส โดยมีสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการ ที่ ๑๒ เป็นที่ตั้งสำนักงาน

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการใช้ระเบียบนี้

หมวด ๑

การจัดตั้งและดำเนินการ

ข้อ ๕ การจัดตั้งศูนย์ มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นมัสยิด ที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม

(๒) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์

(๓) มีอาคาร สถานที่ และบริเวณในเขตชุมชนนั้นที่เหมาะสมในการดำเนินการข้อ ๖ ให้ศูนย์มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดการศึกษาอบรม จริยธรรมตลอดจนจัดกิจกรรมด้านศาสนาและประเพณีที่ดิงามของผู้นับถือศาสนาอิสลามตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

(๒) จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ อิหม่ามประจำมัสยิด ผู้สอน ผู้เรียน

(๓) รายงานผลการจัดการเรียนการสอนประจำปีต่อสำนักงาน

ข้อ ๗ ให้อิหม่ามประจำมัสยิดยื่นขอจัดตั้งศูนย์ต่อนายทะเบียนโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตการจัดตั้งศูนย์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องพร้อมเอกสารที่ครบถ้วน ตามแบบที่กำหนด

ข้อ ๘ การเลิกศูนย์ ให้ให้หม่อมประจําสมัยโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
สมัยยื่นคำขอต่อนายทะเบียน และรายงานให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตราบทรัพย์สิน
ของศูนย์ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของสมัย

หมวด ๒

การบริหาร

ข้อ ๙ ให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับเขตตรวจราชการ โดยมีผู้ตรวจราชการ
กระทรวง

ศึกษาธิการเป็นที่ปรึกษา และมีกรรมการจำนวน ๑๙ คน ประกอบด้วย

(๑) ประธานศูนย์ประสานงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจำนวน ๒ คน

(๓) ประธานศูนย์ประสานงานชมรมตาดีกาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๔) ประธานชมรมตาดีกา ระดับจังหวัดจำนวน ๓ คน

(๕) ประธานชมรมอิหม่ามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๓ คน

(๖) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๑ คน

(๗) ผู้แทนสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน

๑ คน

(๘) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้
จำนวน ๖ คน

(๙) ผู้อำนวยการสำนักผู้ตรวจประจำเขตตรวจราชการเขตที่ ๑๒ เป็น
กรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๐ คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับเขตตรวจราชการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวทางการบริหารจัดการ และติดตามประเมินผล

(๒) จัดทำหลักสูตรตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๓) ให้คำแนะนำสนับสนุนส่งเสริมการสอนอิสลามศึกษาของศูนย์ร่วมกับ
คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล

(๔) เสนอแนะการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของศูนย์ในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ต่อสำนักงาน

(๕) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๑ การประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุมถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกประธานคนหนึ่งเป็นประธานที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๒ ให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับจังหวัด จำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานกรรมการ

(๒) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด

(๓) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(๔) ผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จำนวน ๑ คน

(๕) ผู้แทนชมรมตาดีการะดับจังหวัด จำนวน ๒ คน

(๖) ผู้แทนชมรมอิหม่ามระดับจังหวัด จำนวน ๒ คน

(๗) ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

(๘) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๑ ที่รับผิดชอบการศึกษาเอกชนเป็นกรรมการและเลขานุการให้บุคคลตาม (๒), (๓), (๔), (๕), (๖) และ (๗) เป็นกรรมการ และให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ชมรมอิหม่ามระดับจังหวัด ชมรมตาดีการะดับจังหวัด แล้วแต่กรณีคัดเลือกผู้แทน ตามวรรคหนึ่ง (๔), (๕) และ (๖)

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์ให้สอดคล้องกับแนวทางที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับเขตตรวจราชการกำหนด

(๒) ระดมทรัพยากรและประสานงานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาศูนย์

(๓) แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมศูนย์ร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับอำเภอและระดับตำบล

(๔) นิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์และรายงานต่อคณะกรรมการบริหารระดับเขตตรวจราชการ

(๕) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับอำเภอ จำนวน ๙ คน ประกอบด้วย

- (๑) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ผู้แทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในพื้นที่ จำนวน ๑ คน
- (๓) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน ๒ คน
- (๔) ผู้แทนกรรมการอิสลามจังหวัด จำนวน ๑ คน
- (๕) ประธานชมรมอิหม่ามระดับอำเภอ
- (๖) เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมระดับอำเภอ
- (๗) เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ
- (๘) ประธานชมรมตาดิการระดับอำเภอ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการให้บุคคลตาม (๒), (๓), (๔), (๕) และ (๖) เป็นกรรมการให้นายอำเภอดำเนินการคัดเลือกผู้แทน (๒) และ (๓) ในพื้นที่ และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเลือกผู้แทนตาม (๔)

ข้อ ๑๕ คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับอำเภอมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ระดมทรัพยากรและประสานงานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาศูนย์
- (๒) นิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์และรายงานต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับจังหวัด
- (๓) กำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์ในระดับอำเภอให้สอดคล้องกับระดับจังหวัด
- (๔) กำกับดูแลการใช้จ่ายเงินของศูนย์
- (๕) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๖ ให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับตำบล จำนวน ๗ คน ประกอบด้วย

- (๑) นายกองการบริหารส่วนตำบลเป็นประธานกรรมการ
- (๒) ปลัดตำบล
- (๓) กำนัน
- (๔) ผู้แทนอิหม่ามระดับตำบล จำนวน ๑ คน
- (๕) ผู้แทนผู้สอนตาดิการ จำนวน ๑ คน
- (๖) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๗) ผู้แทนชมรมตาดีกา ระดับตำบล จำนวน ๑ คน เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการให้บุคคลตาม (๒), (๓), (๔) และ (๕) เป็นกรรมการให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับอำเภอ คัดเลือกกรรมการตาม (๔), (๕), (๗)

ข้อ ๑๗ คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ประสานส่งเสริมการพัฒนาศูนย์ในพื้นที่รับผิดชอบ
- (๒) ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาศูนย์
- (๓) นิเทศติดตามประเมินผลและรายงานต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับอำเภอ
- (๔) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๘ ให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ ประกอบด้วยอิหม่ามประจำมัสยิดเป็นประธานโดยตำแหน่งและกรรมการอื่น จำนวนไม่น้อยกว่า ๖ คน แต่ไม่เกิน ๑๒ คน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำมัสยิด โดยมีผู้สอนตาดีกาที่อิหม่ามแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์ตามวรรคหนึ่ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี พ้นวาระแล้วอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๑๙ คณะกรรมการบริหารศูนย์ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการบริหารศูนย์ให้สอดคล้องกับแนวทางของคณะกรรมการบริหารศูนย์ในทุกระดับ
- (๒) จัดการศึกษาอบรมให้แก่ผู้เรียนตามหลักสูตร
- (๓) ส่งเสริมและพัฒนาผู้สอนให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
- (๔) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้สอน
- (๕) รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (๖) ดำเนินงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๒๐ ให้นำความในข้อ ๑๑ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการในข้อ ๑๒ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๖ และข้อ ๑๘ โดยอนุโลม

หมวด ๓

ผู้สอน

ข้อ ๒๑ ผู้สอนมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

(๓) มีความรู้วิชาสามัญ ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ หรือเทียบเท่าตามที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ หรือตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับแล้วแต่กรณี และมีความรู้ด้านศาสนาอิสลามไม่ต่ำกว่าชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๓ ของหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาว์ซซีเตาะห์)หรือเทียบเท่า หรือมีประสบการณ์สอนศาสนาไม่น้อยกว่า ๓ ปี โดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(๔) เป็นผู้มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามแนวทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๒๒ ให้อธิบดีประจำมัสยิดแต่งตั้งถอดถอนผู้สอน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์ และรายงานการเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียน

หมวด ๔
การส่งเสริมและสนับสนุน

ข้อ ๒๓ ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการของศูนย์ และกิจกรรมขององค์กรตาดีกาทุกระดับการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล หรือมติของคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๔ ให้สำนักงานมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ร่วมกับสำนักผู้ตรวจประจำเขตตรวจราชการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของศูนย์

(๒) ทำหน้าที่สำนักทะเบียนกลาง รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ อีหม่ามประจำมัสยิด ผู้สอนผู้เรียนในพื้นที่ที่รับผิดชอบเฉพาะกาล

ข้อ ๒๕ ให้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูฮีน ประจำมัสยิด พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ใช้อยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ เป็นหลักสูตรตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๖ ให้สถานสอนจริยศึกษา (ตาดีกา) ที่จดทะเบียนกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ เป็นศูนย์ตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๗ ให้ผู้สอนที่ทำหน้าที่อยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ เป็นผู้สอนตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๘ ให้คณะกรรมการบริหารสถานสอนจริยศึกษา (ตาดีกา) ที่ดำเนินการอยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ตามระเบียบนี้ทั้งนี้ไม่เกิน ๖๐ วัน นับแต่ระเบียบนี้ประกาศใช้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘

จาตุรนต์ ฉายแสง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 4

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำ มัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

ในการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส (2) ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน การสอนภาษาอาหรับ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และข้อที่ 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

4.1 สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

จากการสังเกตและสัมภาษณ์สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลตามรายละเอียด โดยจำแนกตามขอบเขตการศึกษา 1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน 2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน 3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

4.1.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอนและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้ข้อสรุปว่าหลักสูตรการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสมีความหลากหลาย เนื่องจากผู้สอนเลือกหลักสูตรการเรียนการสอนตามความสะดวก และเลือกตามความชำนาญของผู้สอนซึ่งหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบ เช่น

1. หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426

ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาสโดยส่วนใหญ่แล้วใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 เป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ทางสำนักงานการศึกษาเอกชนภายใต้การดูแลของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้กำหนดขึ้นเพื่อความสะดวกและเป็นมาตรฐานเดียวกันในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามข้อ 25 ถึงข้อ 28

หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 มีเนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วย 8 สาระการเรียนรู้ดังนี้ 1- สาระอัล-กรุอาาน

- 2- สาระอัล-หะดีษ
- 3- สาระหลักศรัทธา
- 4- สาระศาสนบัญญัติ
- 5- สาระศาสนประวัติ
- 6- สาระจริยธรรม
- 7- สาระภาษาอาหรับ
- 8- สาระภาษามลายู

หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระตามที่ศาสนาบังคับ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาด้านสาระภาษาอาหรับ มีรายละเอียด เพื่อเข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่า และมีทักษะในการใช้ ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลาม และสื่อความหมาย¹ การเรียนการสอนจะแบ่งเป็น 2 คาบ นั่นคือ คาบวิชานาหุ สอรัฟ และคาบวิชาภาษาอาหรับ คาบวิชานาหุ สอรัฟจะรวมเป็นวิชาเดียว ผู้สอนจะสอนแยกตามความสามารถของตนกล่าวคือบางครั้งสอนนาหุ และบางครั้งสอนสอรัฟ ผู้สอนบางท่านสอนภาษาอาหรับอย่างเดียวโดยไม่แทรกเนื้อหาวิชานาหุและสอรัฟเลย

จากการสังเกตศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 เช่น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดนุรุลอิบาดัต, ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดศอลาฮียาตุลอิสลามียะห์ ฯลฯ และบางศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดใช้เอกสารอื่นประกอบด้วยเช่น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด ฟัจรุลอิสลาม, ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดอัดดีจดีตียะห์ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด ดังนี้

¹ หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ฮ.ศ.1426

“ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/อ.ฮ.1426 เป็นหลักประกอบการเรียนการสอน ใช้หลักสูตรนี้หลักสูตรเดียว ง่ายต่อการจัดหา และทางองค์การบริหารส่วนตำบล ก็สนับสนุนแจกเอกสาร ทุกปี มีเพียงพอบ้าง ไม่บ้างแต่ทางเราจัดการให้ได้ทุกคน”

(ผู้สอนมะกอรี ดุวาแฮ , 15 สิงหาคม 2558)

“ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/อ.ฮ.1426 เป็นหลัก แล้วก็หนังสือที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแจกด้วย เป็นหลักสูตรของปูสาวกอ”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูตู 8 สิงหาคม 58)

“ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/อ.ฮ.1426 ไม่ได้ใช้เอกสารอื่นเสริมเลย ง่ายต่อการใช้สอบ I-NET ด้วย”

(ผู้สอนอุสมาน มะ 8, สิงหาคม 58)

“ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/อ.ฮ.1426 ใช้หลักสูตรนี้หลักสูตรเดียว สะดวก ไม่ต้องหาซื้อที่อื่นให้ยุ่งยากเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุน แจกหนังสือกับเด็กๆด้วย”

(ผู้สอนมายีดี๊ะ แวอาลี, 9 สิงหาคม 58)

“ใช้หนังสือที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแจก กับหนังสือของหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/อ.ฮ.1426 และหนังสือที่ทางศูนย์ฯเขียนขึ้นมาเอง”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 15 สิงหาคม 58)

“หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548 / ฮ.ศ.1426 เป็นส่วนใหญ่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อตันัน สื่อแม, 17 พฤศจิกายน 58)

2. หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนที่นอกจากหลักสูตรอิสลามศึกษา
 ฟ้าฎอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426

นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรอื่นๆที่เข้าร่วมกับหลักสูตรอิสลามศึกษาฟ้าฎอีนประจำมัสยิด
 พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ซึ่งเป็นหลักสูตรเก่าที่ใช้กันมายาวนานตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนการสอนในศูนย์
 การศึกษาอิสลาม จนถึงการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เช่นหลักสูตรมัลลิส นราธิวาส เป็นหลักสูตร
 ที่รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตัวหลักสูตรมีส่วนคล้ายกับหลักสูตรอิสลาม
 ศึกษาฟ้าฎอีน ประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 , หลักสูตรปฐกอฟาตอณี หรือปีรกาสะ
 หลักสูตรเดิมเป็นหลักสูตรของประเทศมาเลเซีย ทางปฐกอฟาตอณี ได้นำหลักสูตรมาปรับใช้ในพื้นที่
 สามจังหวัดชายแดนใต้ , หลักสูตรปฐกอ ยิงอ , หลักสูตรปีรเตวี,หลักสูตรดารุสสาลาม (ส่วนใหญ่ใช้ใน
 ในเครือข่ายของดารุสสาลาม) หลักสูตรดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่แล้วมีเนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วย 14
 สาระ เนื่องจากมีการแยกการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปไม่ได้รวมเป็นสาระเดียวกันเหมือนกับ
 หลักสูตรอิสลามศึกษาฟ้าฎอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ซึ่งวิชาภาษาอาหรับประกอบด้วย
 วิชานาหฺ(หลักไวยากรณ์) วิชาสอรัฟ (หลักการผัน) วิชามุหาคาซะฮฺ (การสนทนา) วิชาอิมลาอ
 (หลักการเขียน) วิชาอินซาอ (หลักการเรียงความ) และวิชากีรออะฮฺ (หลักการอ่าน) รายวิชาทั้งหมดนี้
 จะแยกสอนเป็นการเฉพาะ และแยกคาบการเรียนการสอน บางศูนย์เพิ่มเป็นวิชานอกเวลา

ปัจจุบันศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ที่เลือกใช้หนังสือของหลักสูตร
 ดังกล่าวนั้นเลือกสอนเฉพาะรายวิชาเท่านั้น บางศูนย์แค่เลือกใช้เฉพาะเนื้อหาเท่านั้นเพื่อประกอบการ
 เรียนการสอนเพิ่มเติม จากการสังเกตศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดตรปียาตุลอิสลามมียะห์
 พบว่าการเรียนการสอนไม่เน้นในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง สอนในเนื้อหาที่ง่ายๆเหมาะสมกับวัยของ
 ผู้เรียน ผู้สอนเลือกเนื้อหาที่ผู้สอนมีความชำนาญเพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ส่วนศูนย์การศึกษา
 อิสลามประจำมัสยิดอัลอิสลาฮ์ ใช้เอกสารที่ผู้สอนเตรียมมาเอง ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

“ไม่ใช้หลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ที่ทางสำนักงานการศึกษาเอกชนหรือทาง
 องค์การบริหารส่วนตำบลแจก รับเอกสารเขามา แต่ไม่สอนตามนั้น เราจะ
 สอนด้วยวิธีของเรา ตามที่ถนัด”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง, 8 สิงหาคม 58)

“ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟ้าฎอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ฮ.ศ.1426 บ้าง
 หลักสูตรปฐกออิงอบ้าง และหลักสูตรของปฐกอจังหวัดปัตตานี โดย
 ปกติแล้วจะสอนส่วนที่ง่ายๆเล่มไหนง่ายก็ใช้เล่มนั้น บางทีก็ปนกันไป ให้
 เด็กเข้าใจมากที่สุด”

(ผู้สอนมารียานิง ยา 16 สิงหาคม 58)

“หลักสูตรที่ใช้ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) มีหลายหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย 1- หลักสูตรปฐกอก ฟาตอนี หรือปรีกาสอ ผมคิดว่าวิชาภาษาอาหรับไม่ค่อยถูกต้องมากนัก 2- หลักสูตรปฐกอก ยีงอ 3- หลักสูตรปรีเตวี 4- หลักสูตรมััจลิสนราธิวาส 5- หลักสูตรดารุสสาลาม ส่วนใหญ่ใช้ในเครือข่ายของดารุสสาลาม 6- หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีน ประจำมัสยิด พ.ศ.2548 / ฮ.ศ.1426 ส่วนใหญ่ทางศูนย์ฯ จะใช้หลักสูตรหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548 / ฮ.ศ.1426 เป็นหลักสูตรแกนกลางแค่ตั้งให้เป็นแกนกลาง ส่วนตอนนี้หลักสูตร 1-4 จะรวมเป็นหลักสูตรอันเดียวกันแล้ว คือมาจากที่เดียวกัน ที่เห็นแยกกันอยู่นั้นเป็นหนังสือเก่าที่เขายังใช้อยู่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

“ใช้หลักสูตรต่างๆไปที่คิดว่าสอนได้ และหาง่ายที่สุด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ซอฮิบูลบะห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

4.1.2 ด้านวิธีการกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการพรรณนาและบรรยายสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนวิธีการบรรยายพรรณนาเป็น 3 ขั้นตอน โดยยึดหลักวิธีการจัดการเรียนการสอนต่างๆไป กล่าวคือ ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นสอน ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละคาบ

วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) โดยส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่คล้ายๆกันเกือบทุกศูนย์ฯซึ่ง มีความแตกต่างกันบ้างเพียงเล็กน้อย

1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียนของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส มีแนวทางที่เกือบคล้ายกันทั้งหมดซึ่งด้วยวิธีการ ให้สละม ทักทายเป็นภาษามลายู ถามทักข์ สุข ของผู้เรียนพร้อมให้คำแนะนำหรือหน้าที่หัด(ตักเตือน) จากนั้นผู้สอนจะให้ผู้เรียนอ่านคู่มือพร้อมๆกันภายใต้การนำของผู้สอน บางศูนย์ฯให้ผู้เรียนนำบทคู่มือเพื่อให้เด็กได้แสดงออก จากนั้นทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา จากการสังเกตพบว่า

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านดูอาร์เพื่อความ
ง่ายตายในการงาน จากนั้นให้ผู้เรียนท่องจำบทเรียนเก่าเรื่อง
อวัยวะของร่างกายสอนแบบเพลงและทำเต้น พร้อมทั้งให้
ผู้เรียนชี้ไปที่อวัยวะต่างๆในร่างกาย

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 2 เริ่มด้วยการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการแจ้งหัวข้อการเรียนการ
สอน และให้ผู้เรียนทบทวนบทเรียนเก่า

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 3 เริ่มด้วยแจ้งหัวข้อการเรียนการสอน อย่างเดียว

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 5 แจ้งหัวข้อการเรียนการสอน การนำเข้าสู่บทเรียนไม่มีความ
น่าสนใจ ผู้สอนให้ผู้เรียนเปิดหนังสือหน้าที่จะเรียนแล้วให้
ผู้เรียนเขียนตาม จากนั้นอธิบายเนื้อหาและยกตัวอย่างบน
กระดาน แจกแจงรายละเอียดการเรียนการสอน พร้อมด้วย
ทบทวนบทเรียนเก่า

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 6 เลือกหัวข้อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน การนำเข้าสู่
บทเรียนมีความน่าสนใจ กล่าวคือ ด้วยวิธีการ ถามตอบเป็น
ภาษาอาหรับสิ่งรอบๆตัว พร้อมทั้งให้ผู้เรียนชี้ให้ถูกต้อง ซึ่งผู้เรียน
สนุกสนานมากตอบได้บ้างไม่ได้บ้าง จากนั้นผู้สอนเริ่มเข้าสู่
บทเรียน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 7 ให้ผู้เรียนเปิดหนังสือหน้าที่จะเรียน แล้วแจ้งหัวข้อการสอน
จากนั้นทบทวนบทเรียนเก่า

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 8 การนำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนาเป็นภาษาอาหรับ ผู้เรียนมี
ความจำในบทสนทนาดีเนื่องจากผู้สอนทบทวนทุกคาบ และมี
การเพิ่มเนื้อหาการสนทนาที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากนั้นแจ้งหัวข้อ
การเรียนการสอน

โดยสรุปแล้วอาจจะกล่าวได้ว่าการนำเข้าสู่บทเรียนของผู้สอนประจำศูนย์การศึกษา
อิสลาม(ตาดีกา) มีความแตกต่างกัน กล่าวคือขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนแต่ละคน ว่าสามารถ
ดึงความสนใจของเรียนได้มากแค่ไหน ซึ่งผู้สอนที่ได้รับการอบรมบ่อยๆจะสามารถให้ความน่าสนใจ
มากกว่าเพราะมีวิธีการที่หลากหลาย

2) ชั้นสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชั้นสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะ จังหวัด
นราธิวาส มีลักษณะที่คล้ายๆเช่นกัน เริ่มด้วยการแจ้งหัวข้อการเรียนการสอนของวันนี้ ให้ผู้เรียนเปิด
หนังสือหน้าที่จะสอน จากนั้นผู้สอนจะอ่านให้ผู้เรียนฟังก่อน แล้วให้ผู้เรียนอ่านตามผู้สอน 3-5 รอบ

เมื่อผู้เรียนพออ่านได้แล้ว ก็ให้หีบสมุดขึ้นมาเขียนประมาณ 5-10 บรรทัด เมื่อเขียนเสร็จแล้ว ให้ท่องจำคำศัพท์ในบทเรียนประมาณ 10 – 20 นาที

ตัวอย่างเช่น การท่องคำศัพท์ที่เป็นชื่อสัตว์ต่างๆในภาษาอาหรับ
 อรรนาบุน อรรนับ (กระต่าย)   บัตตุน อีตะตะ (เปิด)
 ทิมสาร์ บูวายอ (จระเข้)   เซารุน เลอมบู (โค) ... เป็นต้น

จากนั้นให้ผู้เรียนเข้ามาท่องจำต่อหน้าผู้สอน ที่ละคนพร้อมส่งงานที่เขียนตามคำสั่งเขียนในคาบเรียน สำหรับผู้เรียนที่ขยันเรียนและขยันท่อง จะเข้ามาท่องจำในเวลาเรียน ส่วนที่เหลือที่ไม่ค่อยสนใจเรียน จะไม่เข้ามาท่องจำ จะเล่นเป็นส่วนใหญ่ จนหมดเวลาเรียนคาบวิชาภาษาอาหรับ ผู้สอนมักจะกล่าวว่า สำหรับใครที่ยังไม่ท่องจำและยังไม่ส่งงาน ให้ท่องจำและส่งงานคาบหน้า(สัปดาห์ต่อไป) การส่งงานและท่องจำคาบต่อไปโดยส่วนใหญ่แล้วมีผู้เรียนแต่ไม่กี่คนเท่านั้นที่จะส่งงานและเข้ามาท่องจำ ผู้เรียนบางคนไม่เคยส่งงานและท่องจำแม้แต่ครั้งเดียวตลอดการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ (ปาตีเมาะ หะละ, 2 กันยายน 58) กล่าวว่า “ผู้เรียนไม่ค่อยส่งงาน ผู้เรียนบางคนไม่เคยทำเลยด้วยซ้ำ”

ผู้สอนบางคนสอนโดยใช้ทำนองการร้องเพลงโดยส่วนใหญ่ใช้กับการเรียนการสอนระดับ1-ระดับ 3 ให้ผู้เรียนร้องเพลง พร้อมประกอบท่าทาง เพื่อให้ผู้เรียนจำเรื่องราวและความหมายต่างๆในบทเพลง ซึ่งบทเรียนที่เป็นทำนองนั้น มีไม่กี่เพลงเท่านั้น เช่น เรื่อง อวัยวะในร่างกาย จำนวนนับ ตัวอักษร และอุปกรณ์ต่างๆ บทเพลงส่วนมากมีที่ไม่เกี่ยวกับวิชาภาษาอาหรับ

ตัวอย่างบทเพลง เช่น เพลงจำนวนนับ

วาหิดุน สาคู (1)	อิสนานุน ดูวา (2)	สาลาสาตุน ตีมอ (3)
อรรบาอาตุน อัมปัต (4)	คอมสาตุน ลีมอ (5)	สีตตาตุน อานัม (6)
สาบาอาตุน ตูญฮุ (7)	สามานียาตุน ลาปัน (8)	ตีสอาตุน สีมปีลัน (9)
อาซารอตุน สือบูโลฮุ (10)		

จากการสังเกตศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) บ้านรือเปาะ, ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) พิจรุลอิสลาม,ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) นูรุลอิบาดัต ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนในรูปแบบการร้องเพลง เพื่อให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น

ส่วนในระดับตาดีการะดับ 4 – ระดับ 6 ผู้สอนโดยส่วนใหญ่จะสอนแบบบรรยาย ในเรื่องของหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับ การสอนรูปแบบนี้ชาวบ้านเรียกว่า สอนแบบปอเนาะ² คือผู้สอนจะอธิบาย และบรรยายให้ฟังถึงเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนพูดคนเดียว ผู้เรียนได้แต่ฟังเพียงอย่างเดียวผู้เรียนจะสนใจหรือไม่สนใจก็ได้ เมื่ออธิบายและบรรยายเสร็จก็สั่งให้ผู้เรียนเขียนในบทเรียนที่ได้อธิบาย บางก็สั่งให้ทำแบบฝึกหัด ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในเนื้อหาเลย ถือได้ว่าการสอนในลักษณะนี้สอนแบบผ่านๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่ามียะไรบ้าง โดยที่ผู้สอนไม่ให้ความสำคัญกับบทเรียนเลย และใช้วิธีการร้องเพลงบ้างในบางครั้ง

การเรียนการสอนภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ส่วนใหญ่เน้นในเรื่องการอ่าน การเขียน ท่องจำ สำหรับระดับ 1 – ระดับ 3 และการอธิบายระดับ 4 – ระดับ 6 เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ คำว่าอ่านออกเขียนได้เป็นคติสำหรับผู้สอน ผู้ปกครองและผู้เรียน การเรียนการสอนจึงจำเป็นได้แค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้นเพราะมักคิดว่าการอ่านออก เขียนได้ก็บรรลุผลสำเร็จแล้ว จึงมักใช้ทักษะการอ่านและทักษะการเขียนประกอบการเรียนทุกวิชาเลยทีเดียว ดังตาราง 4.1

² ปอเนาะ” ตามความเข้าใจของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สถานศึกษาหรือสถานที่อบรมจริยธรรมอิสลามและปฏิบัติศาสนกิจของชาวไทยมุสลิม มีผู้รู้ที่ เรียกว่า “โต๊ะครู” คอยดูแลหรือเป็นผู้นำในการอบรมและสั่งสอนหลักศาสนาให้กับเยาวชนหรือผู้ประสงค์จะเรียนรู้เรื่องศาสนาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจประจำวันให้ถูกต้องตามหลักการของศาสนา

รูปแบบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สามารถแยกตามสาระเนื้อหา ดังนี้

ระดับชั้น	หลักไวยากรณ์	การอ่าน	การเขียน	การท่องจำ	การสนทนา
1	-อ่านตาม ³ -เขียน ⁴	-อ่าน 3-5 รอบ ⁵	-เขียน 5-10 บรรทัด	-10-20 นาที ⁶	-อ่านตาม -เขียน
2	-อ่านตาม -เขียน	-อ่าน 3-5 รอบ	-เขียน 5-10 บรรทัด	-10-20 นาที	-อ่านตาม -เขียน
3	-อ่านตาม -เขียน -อธิบาย	-อ่าน 3-5 รอบ -อ่านทีละคน	-เขียนตาม หนังสือ	-10-20 นาที	-อ่านตาม -เขียน
4	-อ่านตาม -เขียน -อธิบาย -บรรยาย	-อ่าน 3-5 รอบ -อ่านทีละคน	-เขียนตาม หนังสือ -เขียนตามคำ บอก	-10-20 นาที	-อ่านตาม -เขียน
5	-อ่านตาม -เขียน -อธิบาย -บรรยาย	-อ่าน 3-5 รอบ -อ่านทีละคน	-เขียนตาม หนังสือ -เขียนตามคำ บอก	-10-20 นาที	-อ่านตาม -เขียน -สนทนา*
6	-อ่านตาม -เขียน -อธิบาย -บรรยาย	-อ่าน 3-5 รอบ -อ่านทีละคน	-เขียนตาม หนังสือ -เขียนตามคำ บอก ⁷	-10-20 นาที	-อ่านตาม -เขียน -สนทนา*

ตารางที่ 4.1 รูปแบบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

* หมายถึง การเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ใช้ทักษะการสนทนาน้อยมาก บทสนทนาโดยส่วนใหญ่จะให้ผู้เรียนอ่านตาม และให้ผู้เรียนอ่านเป็นคู่สนทนาเท่านั้น

³ให้อ่านตามผู้สอน

⁴ให้ผู้เรียนเขียนตามกระดาน หรือตามหนังสือ

⁵ให้ผู้เรียนอ่านประมาณ 3-5 รอบ

⁶ให้เวลาผู้เรียนท่องจำประมาณ 10 - 20 นาที

⁷ให้ผู้เรียนเขียนตามคำผู้สอนบอก

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ทั้งหมด มีศูนย์การศึกษาแห่งเดียวเท่านั้นที่สอนโดยวิธีการสนทนาและเน้นให้ผู้เรียนฟังเป็นภาษาอาหรับ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วใช้ภาษามลายูท้องถิ่นและภาษาไทยเล็กน้อยในการสอน

โดยเฉลี่ยแล้วชั่วโมงการเรียนการสอนต่อคาบ 30 - 40 นาที ส่วนเวลาที่ผู้สอนทำการเรียนการสอนจริงๆนั้น เพียงแค่ 10 นาที เท่านั้น นอกจากนั้นผู้เรียนจะเล่นในห้องเรียน ผู้เรียนบางคนแอบออกไปเล่นข้างนอก ซึ่งผู้สอนหลายท่านไม่สามารถดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึง ส่วนการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียนนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วมีการทำกิจกรรมเพียง 20 % เท่านั้น อีก 80% สอนในเนื้อหาการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีการจัดกิจกรรมน้อยมากเนื่องด้วยเวลาไม่เพียงพอสถานที่ไม่อำนวยความสะดวกและประกอบด้วยผู้สอนที่ไม่มีการเตรียมการสอน จึงทำให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปตามบทเรียนเท่านั้น เช่นจากการสังเกต

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 1 หลังจากการนำเข้าสู่บทเรียนผู้สอนเริ่มด้วยการชี้แจงบทเรียนใหม่บอกหัวข้อการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ อธิบายเนื้อหา และแจกแจงรายละเอียดต่างๆ การสอนเน้นในเรื่องการท่องจำและการเขียน ผู้สอนมีเทคนิคที่หลากหลาย มีความกระตือรือร้น ผู้สอนพยายามสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย ให้ความใส่ใจผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามตลอดเวลา กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนของผู้เรียน ตามเนื้อหา วัตถุประสงค์และเวลาในการสอน วิธีการสอนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจตลอดเวลา มีความสนุกสนาน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 2 ผู้สอนให้ผู้เรียนนับ 1-20 ผู้สอนตอบโต้บ้างไม่ได้บ้าง และให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดในห้องเรียน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 4 ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนตาม จากนั้นให้อ่านตาม 3 รอบ แล้วให้ผู้เรียนอ่านพร้อมๆกัน และอ่านทีละคน การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ ผู้เรียนบางคนอ่านได้ บางคนก็อ่านไม่ได้ กิจกรรมและหัวข้อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเรียนของผู้เรียน ตามเนื้อหา และเวลาในการสอน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 5 ผู้สอนเน้นในเรื่องการจำคำศัพท์ด้วยภาพประกอบ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 6 สอนด้วยวิธีการท่องจำ เน้นให้อ่านออกเขียน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 7 ผู้สอนอ่าน อธิบายเนื้อหา และบรรยายในเนื้อหาเท่านั้นโดยไม่ได้สนใจผู้เรียนว่ามีความเข้าใจหรือไม่อย่างไร ใช้วิธีการเรียนสอนแบบบอแนะแต่วิธีการและการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสนใจ ผู้เรียนบางคนเปิดหน้าอื่น ผู้เรียนบางคนไม่มีหนังสือ ผู้เรียนบางคนหลับ และผู้เรียนบางคนขีดเขียนเพื่อฆ่าเวลา

ซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะะ จังหวัดนราธิวาสและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียน อ่าน และท่องจำคำศัพท์ ประจำบทเรียน สอนประมาณ 30 นาที บางวันให้เด็กๆวาดรูป แล้วเขียนคำศัพท์”

(ผู้สอนมะกอรี ตูวาแฮ , 15 สิงหาคม 58)

“ส่วนใหญ่ผู้สอนจะสอนแบบอธิบายสำหรับผู้เรียน ระดับ 5 ระดับ6 สอนเรื่องนาฮู สอรัฟ แล้วก็ อิมลาอ สำหรับผู้เรียน ระดับ1-ระดับ4 เน้นให้อ่าน เขียน ท่องจำคำศัพท์”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูลู, 8 สิงหาคม 58)

“จะเน้นให้เด็กๆจำคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ผ่านร้องเพลง แสดงท่าทางชิ้นส่วนต่าง สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา เน้นให้จำเรื่องตัวเลข นับได้ สอนแบบอธิบายน้อยมาก เวลาอธิบายเด็กไม่ค่อยสนใจเรียนเท่าไร แล้วก็ให้อ่านเขียนเยอะๆ ในแต่ละสัปดาห์จะเรียน 2 คาบ แบ่งเป็นทักษะทางภาษา 1 คาบ แล้วก็หลักไวยากรณ์ 1 คาบ ที่นี้คณะกรรมการศูนย์ให้ร่วมมือเป็นอย่างดีการทำกรเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆสะดวก และรวดเร็วด้วย”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง, 8 สิงหาคม 58)

“เน้นในเรื่องการอ่าน การเขียน การท่องจำ ใช้เวลาสอนโดยส่วน 45 นาที มีกิจกรรมเสริมเล็กน้อยๆ แต่โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมเท่าไร เวลาเรียนต่อสัปดาห์ก็ไม่พอ เอกสารประกอบเรียนการสอน สอนไม่เคยหมดเลย อย่างมากก็ ครั้งต่อครั้ง วันหยุดก็เยอะ เวลาเรียนสามัญชอบจัดกิจกรรมช่วงเสาร์ อาทิตย์ วันเวลาของศูนย์ฯก็ต้องปิดลงไปด้วย เวลาไม่เพียงพอต่อการเรียนการเลย”

(ผู้สอนอุสมาน มะ, 8 สิงหาคม 58)

“เน้นการอ่าน อธิบาย ท่องจำ แล้วเขียน จะมีเล่นเกมบ้าง ร้องเพลง บางทางเราจะมีกิจกรรมบ่อยครั้ง ที่นี้เด็กน้อย ประมาณ 60 คน เวลาจัดกิจกรรมง่ายควบคุมเด็กทั่วถึง บางทีก็ปล่อยให้เด็กๆเล่นไปเลย”

(ผู้สอนมายีตะ แวอาลี, 9 สิงหาคม 58)

“เน้นการอ่าน เขียน ทำแบบฝึกหัด ท่องเป็นบางส่วน ผู้สอนภาษาอาหรับ ที่นี้พอมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับบ้าง ในบางส่วน คะแนนสอบ I-NET ปีที่แล้วอยู่ในระดับปานกลาง”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 15 สิงหาคม 58)

“ส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่อง อ่าน เขียน ท่องจำ เพิ่มเติมบ้างในบางส่วน เด็กๆป.1 เน้นในเขียนอย่างเดียว ส่วนป.5-ป.6 สอนในเรื่องนาฮู ซอร์ฟ แยกสอนเป็น 2 คาบ ภาษาอาหรับสอนต่างหาก นาฮู ซอร์ฟ สอนต่างหาก ทุกปีจะมีกิจกรรมค่าย มีค่ายภาษาอาหรับเพิ่มมาบ้าง”

(ผู้สอนมารียานิง ยา, 16 สิงหาคม 58)

“ป.6 จะเริ่มสอนด้วยการทักทาย ถามชื่อ และการใช้ชีวิตประจำวัน และจะบอกที่มาและความสำคัญของเนื้อหา และความสำคัญของภาษาอาหรับ เช่นจะบอกว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาของอัลกุรอาน เป็นภาษาของอิสลาม เป็นภาษาของทุกคน ประมาณนี้ การทักทายของแต่วันจะเพิ่มประโยชน์เรื่อยๆของเราไม่ลืมจะทวนของเก่าแล้วเพิ่มข้อความใหม่ แค่ 1 ประโยคเท่านั้น ทำแบบนี้ทุกสัปดาห์ เด็กทุกคนจะจำ เพราะเราย้ำซ้ำๆ นาฮู ซอร์ฟ และก้อิตะฮุดต่างๆเราก้สอน สอนพื้นฐานให้รู้แค่นั้นเอง ส่วนชั้นอื่นๆ เน้นในเรื่องการให้ความหมายคำศัพท์ ฟัง ท่องจำ อ่านแล้วก็เขียน”

(ผู้สอนมะจูกี บาโด, 16 สิงหาคม 58)

“วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในปัจจุบัน เน้นในเรื่องการอ่าน เขียน และท่อง เท่านั้น ไม่ค่อยใช้ทักษะการฟังและพูด ไม่เข้าใจในหลักการสอน ไม่ได้แยกสาระการเรียนรู้ต่างๆที่ทางหลักสูตรเข้าให้ สาระมา 8 สาระ แต่ทางศูนย์ของเราเห็นไม่พอเพิ่มอีกไม่รู้เท่าไร มี 20 ความจริงให้มีแค่วิชาภาษาอาหรับอย่างเดียวก็พอ ไม่ต้องเพิ่มวิชา อิมลาอ อิมสาค นาฮู ซอร์ฟ ญุมียะห์ ให้ท่อง นาสอรอ นาสอรอ นาสอรู ให้ผู้เรียนตั้สรีฟ อะไรด้วย ให้มีแค่เรียนเรื่องคำ อ่าน ความหมาย พอ ประถม 4-6 ให้แยกได้ว่าอัน อิสหม ฟอล ศอรฟ ใช้เนื้อหาบรรยายเท่านั้น ไม่ต้องไป

อธิบายทฤษฎีต่างๆ ผู้เรียนไม่ชอบ มันไม่เหมาะสม เด็กไม่รู้เรื่องหรือทำ ให้เด็กไม่ชอบ ไม่อยากเรียนภาษาอาหรับไม่เหมือนเด็กสมัยก่อนที่กลัวครู แต่เดี๋ยวครูกลัวเด็ก ผู้สอนยังหาว่าหลักสูตรไม่ถูกต้อง ไม่รู้ว่าเคยเปิดอ่าน บ้างไหม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

“ วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ สอนตามหนังสือ หนังสือมาในลักษณะไหนก็สอนลักษณะนั้น ปกติการเรียนการสอนภาษา ต้องเรียนทฤษฎี 20% กิจกรรม80% แต่ที่บ้านเรากลับกัน ทฤษฎี80% กิจกรรม 20% อาจไม่ถึงด้วยซ้ำ กิจกรรมก็พามีทุกปี ปีละหลายๆครั้งด้วย แต่ไม่กิจกรรมวิชาการเสริมสร้างบทเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมภาษา อาหรับไม่เคยเห็นเลยด้วยซ้ำ รูปแบบการเรียนในลักษณะนี้ถือว่าไม่ถูกต้อง ผมยังรู้สึกสงสารผู้สอน และผู้เรียน ที่ดำเนินการเรียนการสอนที่ผิดๆมา ตลอดๆ ไม่มีเทคนิค ไม่มีจิตใต้สำนึก และการบริหารที่ไม่ถูกต้องอีกด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อัดนัน สือแม, 17 พฤศจิกายน 58)

“วัตถุประสงค์ สภาพการเรียนการสอนภาษาอาหรับเด็กบ้านเรา ให้อ่านได้ ฟังพอได้ ฟังบ่อยๆ แค่นี้ก็เพียงพอแล้ว ผลตอบรับเด็กสามารถอ่านได้ พอ เขียนได้ ในเรื่องการสื่อสารค่อยเป็นค่อยไป บางคนสอนได้ถูกต้องถ้าสอน เด็กเล็ก พอสอนเด็กโต สอนอธิบาย ซึ่งไม่ถูกต้อง

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ซอฮิบุลบะห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

3) ชั้นสรุปและประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละคาบ

ชั้นสรุปหรือชั้นประเมินการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะนะจะ จังหวัดนราธิวาสโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นแนวทางที่เกือบคล้ายกันทุกศูนย์ฯ นั่นคือการ ทบทวนบทเรียน โดยให้ผู้เรียนอ่านและท่องบทเรียนพร้อมๆกัน ที่ดำเนินการเรียนการสอนในคาบนั้น ผู้สอนบางท่านก็สั่งการบ้าน แต่การสั่งการบ้านนั้นน้อยมาก จากการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนพบว่า

“ ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ไม่ ค่อยได้สั่งการบ้านกันเท่าไร ถ้าสั่งแล้วเด็กไม่ค่อยส่ง กลับไปกองไว้ที่บ้าน ผู้ปกครองก็ไม่ค่อยได้สอบถามผู้เรียนถึงการบ้านเท่าไร ผู้เรียนเมื่อเลิก เรียน กลับถึงบ้านก็โยนกระเป๋าทิ้ง เก็บอีกทีก็สัปดาห์ต่อไป คือวันเรียน ตาดีกา”

(ผู้สอนปาตีเมาะ ทะละ, 2 กันยายน 58)

“การสั่งการบ้านก็เหมือนไม่ได้สั่ง ผู้สอนส่วนใหญ่ก็เลยไม่สั่งให้ทำที่บ้าน
สั่งให้ทำในห้องเรียนเลย”

(ผู้สอนตอฮีเราะห์ ยะรัง, 23 สิงหาคม 58)

และเช่นจากการสังเกตศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะแนะ
จังหวัดนราธิวาสดังนี้

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 1 สั่งการบ้านให้ผู้เรียนท่องจำคำศัพท์ ในเนื้อหาที่เรียนวันนี้

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 2 ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดในห้องเรียนแล้วส่งในคาบ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 3 ให้ผู้เรียนทบทวนบทเรียนที่ได้เรียน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 5 ให้ผู้เรียนวาดภาพแล้วส่งในคาบ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 7 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม กิจกรรมการเรียนการสอนผ่าน
ไปโดยที่ผู้เรียนไม่ค่อยให้สนใจเลย

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 8 สรุบทบทเรียนได้ชัดเจนโดยทบทวนบทเรียนที่สอน การบริหาร
เวลาได้เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหา ตั้งแต่เข้าจนเสร็จสิ้นการ
สอน

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาสดังนี้

“การสรุบทบทเรียนโดยส่วนใหญ่ ทบทวนบทเรียน ให้ผู้เรียนอ่าน ท่องหรือไม่ก็ให้
ผู้เรียนเขียน แล้วส่งในคาบ ”

(ผู้สอนมารียานิง ยา, 16 สิงหาคม 58)

“โดยส่วนใหญ่แล้วจะจบบทเรียนโดยการทบทวนบทเรียน ให้ผู้เรียนอ่าน
และท่องจำบทเรียน ”

(ผู้สอนสุโรนี มะดาแฮ, 16 สิงหาคม 58)

4.1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้สอนและทรงคุณวุฒิพบว่า สื่อการเรียนการสอน
ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอเลย มีเพียงหนังสือเรียน และกระดานดำเท่านั้น เช่นจากการ
สังเกตศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาสดังนี้

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 1 ห้องเรียนแคบ ไม่เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียน ห้องเรียนมืด
ไม่มีแสงสว่าง ใช้กระดานดำเป็นสื่อหลักในการสอน มีบัตรคำ

และรูปภาพประกอบการเรียนการสอนบ้าง ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ทำให้ผู้เรียนต้องแย่งกันดู อาคารเรียนเป็นอาคาร 2 ชั้น ปูนซีเมนต์ผสมไม้ พื้นชั้น 2 เป็นไม้ ผู้เรียนชอบวิ่งเล่นบนอาคารชั้น 2 จึงทำให้เกิดเสียงวิ่งเล่นดังมากทำให้ขัดจังหวะ และรบกวนการเรียนการสอน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 2 อาคารสถานที่ไม่มีความพร้อม สื่อประกอบการเรียนการสอนอื่นๆ ไม่มีเลย ห้องเรียนมีขนาดเล็กมาก ซึ่งเป็นห้องเรียนรวมกันระหว่างห้องด้วยไม้กระดาน จึงทำมีเสียงรบกวนของผู้เรียนจากห้องอื่นเดินไปเดินมาข้ามระหว่างห้องเป็นจำนวนมาก ส่วนสื่อหลักในการเรียนการสอนมีเพียงกระดานดำกับหนังสือเรียนเท่านั้น หนังสือเรียนก็ไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียนอีกเช่นกัน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 4 สื่อที่เป็นเทคโนโลยีมีเพียงลำโพงเท่านั้น

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 5 รูปภาพตามผนังห้องเรียนมีเฉพาะบางห้องเท่านั้น มีบัตรคำเล็กน้อยแต่ไม่ค่อยได้ใช้

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 6 มีคอมพิวเตอร์ ทีวี และเครื่องเสียง แต่ไม่ค่อยได้ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอาหรับ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด 7 ใช้เพียงเอกสารประกอบการเรียนการสอนเท่านั้น

ซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสและผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น

“ส่วนใหญ่จะใช้รูปภาพในหนังสือเรียนเท่านั้น ซึ่งให้เด็กดูรูปภาพและอ่านคำศัพท์”

(ผู้สอนมะกอรี ดุวาเฮ, 15 สิงหาคม 58)

“โดยปกติแล้วก็มีแต่กระดาน หนังสือเรียน รูปภาพมินิติดน้อย บางวันก็ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนตัวมาสอน ให้เด็กดูคำศัพท์ ฟังเพลงภาษาอาหรับ บางทีผู้เรียนเบื่อในบทเรียนเรื่องเดิมๆ ผมก็เอาคอมพิวเตอร์ส่วนตัวมาใช้ให้ผู้เรียนได้ดู ฟัง ที่นอกเหนือจากบทเรียนบ้าง”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูดู, 8 สิงหาคม 58)

“ทางเราจะทำสื่อขึ้นมาเอง เช่น บัตรคำ รูปภาพ ส่วนใหญ่แล้วเป็นรูปภาพวาดลงในกระดานบ้าง ติดผนังบ้าง ก็ทำได้เท่านี้ ”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง, 8 สิงหาคม 58)

“ส่วนใหญ่มีแต่หนังสือเรียน ถ้ามีเวลาก็หาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เปิดให้เด็กๆดูเกี่ยวกับภาษาอาหรับ”

(ผู้สอนอุสมาน มะ, 8 สิงหาคม 58)

“จะใช้หนังสืออย่างเดียว ไม่มีสื่ออื่นเลยคะ ที่นี้เด็กน้อยก็จริง แต่สื่อต่างๆ ก็ไม่เพียงพอ เหมือนหนังสือเรียน ของปีนี้ ก็มาช้ากว่าเพื่อนๆสื่ออื่นๆก็ยิ่งแล้วใหญ่มาบ้างไม่มาบ้าง ถ้าจะให้หาซื้อเองนะ ยากมาก งบประมาณพอด้วยคะ”

(ผู้สอนมายีตะ แวอาลี, 9 สิงหาคม 58)

“ส่วนใหญ่ มีหนังสือ แผ่นพับ บัตรคำ และรูปภาพ”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 15 สิงหาคม 58)

“ที่ศูนย์ของเรา มีทีวี หนังสือ สื่อที่ได้จากการสนับสนุนจากหน่วยงานบ้าง แล้วก็สื่อทำเอง มีรูปภาพติดผนัง ส่วนใหญ่มีแค่นี้แหละคะ”

(ผู้สอนมารียานิง ยา, 16 สิงหาคม 58)

“สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีหนังสืออย่างเดียว ไม่มีสื่ออื่นเลย ”

(ผู้สอนมะจูกี บาโต, 16 สิงหาคม 58)

“สื่อนี้ไม่ค่อยมีเลย หรือไม่มีว่าก็ได้ ถ้ามีบางท่านก็ใช้ไม่เป็น ถ้าเป็นคอมพิวเตอร์ ผู้สอนแก่ๆ ใช้ไม่ได้เลย สื่อรอบๆกายมีแต่ไม่มีเวลาใช้มันเลย ได้แต่สอนตามเนื้อหาอย่างเดียว แล้วก็ไม่นำการเสริมสร้างสาระ ไม่ค่อยตามหลักสูตร อีกอย่างเวลาจะใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ จึงไม่มีเวลาใช้สื่อการสอนเลย เน้นแต่เนื้อหาอย่างเดียวกลัวสอนไม่จบ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

“สื่อโดยส่วนใหญ่ใช้หนังสืออย่างเดียวซึ่งรูปภาพตามหนังสือ รูปออกมาอย่างไรก็แปลตามนั้น จนบางครั้งความหมายไม่ตรงกันเลย เพราะหนังสือที่เราใช้ไม่มีสีส้น เป็นภาพกลางๆ ร้ายๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ถ่ายเอกสารซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนไม่เห็นอะไรเลย ไม่มีความดึงดูดเลย เปิดที่เรจามทุกครั้ง นี้คือข้อเสียที่ยังคงอยู่อย่างยาวนานถึงปัจจุบัน สื่ออย่างอื่นเพิ่มเติม อาจไม่มีเลยด้วยซ้ำเพราะมันมีน้อยมาก ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อดันัน สื่อแม , 17 พฤศจิกายน 58)

“สื่อนั้นมีแหละ แต่ไม่ค่อยได้ใช้ ไม่ค่อยได้ทำ ไม่มีเวลาใช้คือส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน มีแต่เขียนในกระดาน ให้ดูรูปภาน้อยๆ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ชอฮีบูลบะห์รี บินโมง 17 พฤศจิกายน 58)

โดยสรุปแล้วสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน มีกระดานดำ และหนังสือเรียนโดยส่วนใหญ่ มีสื่ออื่นประกอบบ้างเล็กน้อย เช่น บัตรคำ และรูปภาพ

4.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

จากการสังเกตการเรียนการสอนและการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด และผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลตามรายละเอียด โดยจำแนกตามขอบเขตการศึกษา 1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน 2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน. 3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

4.2.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยขอจำแนกผลการศึกษาออกเป็นข้อๆ ดังนี้

หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาสมีหลักสูตรและเอกสารที่ประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายจนไม่รู้ว่ทางศูนย์ฯใช้หลักสูตรและเอกสารไหนเป็นหลักสูตรแกนกลาง จึงทำให้หลักสูตรไม่เป็นเอกภาพ กล่าวคือการใช้ร่วมกันที่ไม่สอดคล้องกัน ผู้สอนอยากสอนเอกสารใดและหลักสูตรใดผู้สอนเลือกตามความสะดวก และความถนัดของผู้สอน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า

“มีหลักสูตรที่หลากหลายเกินไปเช่น 1- ปุสตากอ ฟาตอนี หรือปี้รกาสอ วิชาภาษาอาหรับไม่ค่อยถูกต้องเท่าไร 2- ปุสากอ ยีงอ 3- ปี้รเตวี 4- มัจลิสนราธิวาส 5- ดารุสسالาม ส่วนใหญ่ใช้ในเครือข่ายของดารุสสาม 6- หลักสูตรอิสลามศึกษาฟรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548 / ฮ.ศ.1426 ใคร

อยากสอนหลักสูตรไหน ก็เลือกสอนหลักสูตรนั้นโดยที่ไม่เข้าใจเนื้อหาหลักสูตร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

ผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ หลักสูตรที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของการเรียนการสอนคือหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 จากการสังเกตพบว่าผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่รัฐบาลกำหนดให้ และยังไม่สอนตามหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งอีกด้วย สอนตามความพอใจของผู้สอน อยากเอาหลักสูตรไหนมาสอนก็ได้ และยังเอาหลักสูตรอื่นๆ มาใช้ร่วมกันโดยคำนึงถึงสะดวกอย่างเดียว เพราะหลักสูตรมีความหลากหลายเกินไป อีกทั้งหนังสือของแต่ละหลักสูตรเองไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน จึงทำให้เอกสารประกอบการเรียนสอนไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ที่กล่าวข้างต้นและยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิอีกด้วย

“ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่สอนตามหลักสูตร เพราะไม่มั่นใจในตัวหลักสูตร ยากบ้าง ง่ายบ้าง ไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร”

(ผู้สอนนุรไอน์ บาโต, 2 พฤศจิกายน 58)

“สอนตามหลักสูตรทั่วไปที่คิดว่าสอนได้ เอามาผสมกันจนเป็นอะไรก็ไม่รู้ ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ซอฮิบูลบะห์รี บินโมง 17 พฤศจิกายน 58)

“ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนไม่ค่อยมีปัญหา ถ้าจะมีก็มีแต่หนังสือไม่พอ”

(ผู้สอนมะกอรี ดูวาแฮ, 15 สิงหาคม 58)

ไม่มีการนิเทศหลักสูตร ไม่มีการนิเทศศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) การนิเทศหลักสูตรและการนิเทศศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา ให้ตรงกับวัยของผู้เรียนและบริบทสังคมที่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และยังเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สอน ผู้เรียน เกิดความมั่นใจในการเรียนการสอนอีกด้วย ดังที่ผู้ทรงวุฒิได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ไม่มีหน่วยงานมาดูแลเฉพาะ เจ้าของหลักสูตรเองก็ไม่เคยมาตรวจสอบ ผู้สอนเองก็ไม่เข้าใจ ไม่เคยมีใครมาสอบถามเรื่องหลักสูตร เรื่องศูนย์ฯ หรือเรื่องอะไรก็ได้เกี่ยวกับศูนย์ ตอนนั้นก็มืองค์การบริหารส่วนตำบลมาดูแล ส่วนใหญ่แล้วจะเข้ามาดูแลแค่เรื่องของการกีฬา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อัครนัน สือแม, 17 พฤศจิกายน 58)

“การนิเทศเป็นเรื่องสำคัญ เป็นการกระตุ้นผู้สอนให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการเรียนการสอน ที่ผู้สอนสอนเรื่อยๆตามประสานั้น เพราะไม่มีใครสนใจ แม้กระทั่งผู้ปกครอง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

ไม่มีการอบรมการใช้หลักสูตร ด้วยที่คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรไม่มีการนิเทศหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ยังขาดการอบรมการใช้หลักสูตรอีกด้วย มีการจัดอบรมบ้างแต่ไม่ต่อเนื่องและผู้ที่ไปอบรมก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับการจัดอบรมมากนัก เนื่องด้วยมีความจำเจ และอบรมไม่ตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การให้การอบรมหลักสูตรในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) มีการอบรมจัดขึ้นทุกปีและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ผู้ที่เข้าอบรมโดยส่วนใหญ่เป็นผู้สอนเดิมๆ ส่วนผู้สอนใหม่ๆไม่ยอมเข้าร่วมอบรมและผู้เข้าอบรมไม่เคยนำความรู้มาเผยแพร่ให้ผู้สอนท่านอื่นๆ เพราะคิดว่าเสียเวลาและไม่ได้ประโยชน์กลับมา อีกทั้งผู้ให้อบรมไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงทำให้การเข้าร่วมอบรมเป็นเรื่องเดิมๆอีกเช่นกัน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า

“ไม่มีการอบรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาผู้สอน ผู้นำไม่ใส่ใจดูแลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) รับผิดชอบแต่เงินเดือนอย่างเดียว ส่วนผู้ปกครองเองก็ไม่ให้ความร่วมมือพอสมควร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

“ถ้ามีการอบรมก็ส่งแต่คนเดิมๆเข้าไปอบรมสอน ไปอบรมก็ไม่ได้ประโยชน์ ไม่ได้เคร่งครัดอะไร เหมือนไปฟังเฉยๆ ผู้สอนจึงไม่มีทักษะการสอนเลย แต่ศูนย์ของเราส่งให้ไปอบรมทุกคน แล้วก็ส่งทุกปีด้วย”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง, 8 สิงหาคม 58)

“ผู้สอนเป็นเรื่องไหนก็สอนเรื่องนั้น เพราะเราไม่มีการอบรมหลักสูตร และไม่ทำความเข้าใจด้านหลักสูตร ในด้านของหลักสูตรอิสลามศึกษาฟรฎูอิน ประจําสมัย พ.ศ.2548 / ฮ.ศ.1426 เป็นการรวมหนังสือ แต่การใช้ภาษาสูงเกินไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อัตรัน สือแม , 17 พฤศจิกายน 58)

เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื่องจากบริบทสังคมบ้านเราเป็นชุมชนชนบทที่ังได้รับการพัฒนาทางด้านการเรียนการสอน หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจําสมัย(ตาดีกา) นั้นส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในพื้นที่บ้านเรา เพราะหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ใช้ในบริบทอื่น เรานำมาใช้ในบริบทบ้านเราซึ่งพื้นฐานผู้เรียนของเขา กับพื้นฐานผู้เรียนของสังคมเราต่างกันโดยสิ้นเชิง นั่นคือผู้เรียนของเจ้าของหลักสูตรเดิมมีพื้นฐานภาษาอาหรับบ้างพอสมควร และผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก แต่บริบทสังคมบ้านเราผู้ปกครองให้ความสำคัญกับเรื่องทำมาหากิน จนไม่มีเวลาดูแลลูกหลานอย่างใกล้ชิด จึงทำให้ผู้สอน เข้าใจว่าหลักสูตรสูงเกินไป บางท่านบอกว่าต่ำเกินไป ผู้สอนจึงไม่ให้ความสำคัญกับหลักสูตร และไม่ทำความเข้าใจตัวหลักสูตรอย่างแท้จริงสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า

“หลักสูตรอิสลามศึกษาฟรฎูอินประจําสมัย พ.ศ.2548/ฮ.ศ.1426 มันสูงเกินไปสำหรับเด็ก สอนยาก แล้วยังหนังสือที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล แจกเป็นหลักสูตรของปุสากอนันัน ผมคิดว่าไม่เหมาะสม”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูดู , 8 สิงหาคม 58)

“หลักสูตรอิสลามศึกษาฟรฎูอินประจําสมัย พ.ศ.2548/ฮ.ศ.1426 มันสูงเกินไป ผู้สอนไม่สามารถสอนได้ เด็กก็รับรู้ได้ยากด้วย ผู้สอนบางคนไม่ได้เรียนภาษาอาหรับแต่ก็มีความจำเป็นที่ต้องสอนภาษาอาหรับสอนแบบงูๆ ปลาๆ สอนไม่ค่อยเป็น บางศูนย์ไม่มีผู้สอนที่เรียนภาษาอาหรับเลย แต่ก็มี ความจำเป็น เพราะไม่มีใครจะสอน”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง , 8 สิงหาคม 58)

“หลักสูตรควรปรับปรุง และพัฒนาตลอดตามเวลาความเหมาะสม ให้ผู้สอนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย ”

(ผู้สอนอุสมาน มะ , 8 สิงหาคม 58)

“หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัธยม พ.ศ.2548/อ.ส.1426 ยากเกินไป เด็กไม่ค่อยมีพื้นฐาน บางคนได้ บางคนไม่ได้ ผู้สอนไม่ค่อยรู้ความหมายของศัพท์ ผู้สอนไม่ได้จบภาษาอาหรับด้วย”

(ผู้สอนมายี๊ะ แวอาลี , 9 สิงหาคม 58)

“หนังสือยากเกินไปสำหรับเด็ก”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 1 สิงหาคม 58)

“ไม่มีเวลาจัดทำเอกสาร หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัธยม พ.ศ. 2548/อ.ส.1426 สูงเกินไปสำหรับเด็ก ผู้สอนไม่เข้าใจเนื้อหาในบทเรียน”

(ผู้สอนมารียานิง ยา, 16 สิงหาคม 58)

“ผู้จัดทำหลักสูตรไม่ได้มีความรู้ทางด้านภาษาอาหรับ หลักสูตรไม่แน่นอน 4 ปีก็เปลี่ยนครั้ง ผู้เรียนผู้สอน ไม่ทันได้เข้าใจเนื้อหาที่แท้จริงเลย ผู้สอนเองก็ไม่มีความรู้เฉพาะทางด้านภาษา การเรียนการสอนจึงไม่มีความราบรื่น สอนตามใจผู้สอน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อดันน สือแม , 17 พฤศจิกายน 58)

“หลักสูตรไม่ตายตัว ใครเป็นวิชาไหนก็สอนวิชานั้น ผู้จัดทำหลักสูตรเองก็เหมือนกันไม่เชี่ยวชาญ ก่อนทำหลักสูตรเราควรลงพื้นที่ทำการวิจัยก่อนว่าเด็กสามารถรับรู้ได้แค่ไหน ที่นักศึกษาทำแบบนี้มันถูกแล้วอาจารย์เห็นด้วยมากๆเลยที่นักศึกษาพยายามศึกษาถึงเรื่องการเรียนในพื้นที่บ้านเรา มันเป็นปัญหาใหญ่มากๆ ที่ผู้จัดทำหลักสูตรไม่ใส่ใจ เลียนแบบหลักสูตรของคนอื่นมาใช้เป็นการดี แต่เด็กเราทำได้ไหม? เราควรทำวิจัยก่อนสำหรับผู้สอนเองตัวหลักสูตรมีไว้ครอบครองแล้ว แต่ไม่เคยได้เปิดอ่านเลย จึงสอนไม่ตรงตามหลักสูตร บางที่เราจะโทษหลักสูตรไม่ได้ ต้องโทษผู้สอนบ้าง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ซอฮีบูลปะห์รี บินโมง , 17 พฤศจิกายน 58)

ผู้สอนไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร จากการสังเกตผู้สอนหลายท่านที่ไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร ไม่เคยศึกษาหลักสูตร ตัวอย่างเช่นหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอีนประจำมัธยม พ.ศ.2548 / อ.ศ.1426 ทางคณะกรรมการได้แจกจ่ายตัวเล่มหลักสูตร แนวทางการสอนและแผนการสอนอย่างชัดเจนแต่ผู้สอนไม่เคยได้เปิดอ่านตัวเอกสารเล่มนั้นเลย อีกทั้งยังขาดการอบรมการใช้หลักสูตร และอบรมการสอนอีกด้วย จากการให้สัมภาษณ์ผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวว่า

“ผู้สอนบางคนไม่ได้เรียนภาษาอาหรับแต่ก็สอนภาษาอาหรับแบบงูๆปลาๆ สอนไม่ค่อยเป็น บางศูนย์ไม่มีผู้สอนที่เรียนภาษาอาหรับเลย แต่ก็ต้องสอน เพราะไม่มีใคร”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง, 8 สิงหาคม 58)

“ผู้สอนไม่มีความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำ มัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ผู้สอนไม่มีความรู้ทางการสอนภาษา อาหรับ ผู้สอนไม่มีความพร้อมในการสอน ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับ การเรียนการสอนภาษาอาหรับ”

(ผู้สอนนุรไอน์ บาโด, 2 กันยายน 58)

“ผู้สอนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาของหลักสูตร ไม่ใช่แค่ไม่มีความ เข้าใจในหลักสูตรฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 แต่ไม่ เข้าใจทุกหลักสูตรเลย ผู้สอนส่วนใหญ่รู้จักสอนอย่างเดียว ผมคิดว่าผู้สอน ภาษาอาหรับที่สอนอยู่นั้น มีก็คนที่เข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง และสอนตรง ตามวัตถุประสงค์”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อดัน สือแม , 17 พฤศจิกายน 58)

“สำหรับผู้สอนเองตัวหลักสูตรมีไว้ครอบครองแล้ว แต่ไม่เคยได้เปิดอ่าน เลย จึงสอนไม่ตรงตามหลักสูตร บางที่เราจะโทษหลักสูตรไม่ได้ ต้องโทษ ผู้สอนบาง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ซอฮียูลบะห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

4.2.2 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนใน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน ลักษณะเดียวกัน ผู้วิจัยขอจำแนกผลการศึกษาออกเป็นข้อๆ ดังนี้

ขาดทักษะทางด้านภาษา จากการศึกษาพบว่า ทักษะทางด้านภาษาเป็นสิ่งสำคัญ มากในการเรียนการสอนภาษาอาหรับและภาษาอื่นๆ เพื่อเป็นการสื่อสารที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ สูงสุด ประกอบด้วยทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียน

แต่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนเท่านั้น ทำให้ส่วนประกอบการเรียนรู้การสอนไม่สมบูรณ์ ผู้เรียนสามารถ อ่าน และเขียนเท่านั้น ไม่สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาอาหรับได้อย่างถูกต้องจึงทำให้ผู้เรียนไม่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มากนัก เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนของรัฐได้จัดแบบบูรณาการที่ผสมผสานทั้งการเรียนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งผู้เรียนได้เรียนมาแล้วจากโรงเรียนสามัญจึงทำให้เด็กและผู้ปกครองบางท่านไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้วยเช่นกัน เช่น จากการสังเกต

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)1 วิธีการสอนเน้นในเรื่องการท่องจำและการเขียน
ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)2 ให้ผู้เรียนนับตัวเลขเมื่อเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน
ผู้สอนจะให้ผู้เรียน เขียนตาม แล้วก็อ่านตามผู้สอน
ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)3 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายภาพ เน้นให้ผู้เรียนอ่าน
เขียน

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า

“วัตถุประสงค์การเรียนการสอนภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)ให้ผู้เรียนเน้นเรื่องการอ่าน ให้ถูกต้อง และแยกแยะให้ถูกต้องเท่านั้น นั่นคือให้รู้ศัพท์ที่จำเป็น ฟัง อ่าน พูด เขียน เท่าที่ได้ ไม่ใช่ไปเน้นในเรื่องหลักภาษา ไม่ต้องมีวิชานาฮู ซอร์ฟ ก็ได้ ผู้สอนไม่เข้าใจทักษะการสอนทางภาษา เช่น ให้นักเรียนเขียนตามกระดานอย่างเดียว โดยละทิ้งทักษะการฟัง พูด เวลาอ่านก็ให้อ่านอย่างเดียว ซึ่งมันไม่ถูกต้อง ต้องให้ฟัง อ่าน พูด เขียน ด้วย เวลาอธิบายก็อธิบายอะไรก็ไม่รู้ซึ่งผู้เรียนไม่รู้เรื่อง เชื่อเถอะสอนแบบนี้พุงนี้ก็ไม่มาเรียนแล้ว แถมไม่ชอบอีกด้วยที่แน่ๆคือสอนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์”

(ผู้สอนมะจุกี บาโด, 16 สิงหาคม58)

“วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในปัจจุบัน เน้นในเรื่องการอ่าน เขียน และท่อง เท่านั้น ไม่ค่อยใช้ทักษะการฟังและพูด ไม่เข้าใจในหลักการสอน ไม่ได้แยกสาระการเรียนรู้ต่างๆที่ทางหลักสูตรเข้าใจให้ สาระมา 8 สาระ แต่ทางศูนย์ของเราเห็นไม่พอเพิ่มอีกไม่รู้เท่าไร มี 20 แล้วมั้ง ความจริงให้มีแค่วิชาภาษาอาหรับอย่างเดียวก็พอ ไม่ต้องเพิ่มวิชา อิมลาอ อิมสาค นาฮู ซอร์ฟ ญุมมียะห์ ให้ท่อง นาสอรอ นาสอรอ นาสอรอ

ให้ผู้เรียนตีสรุฟ อะไรด้วย ให้มีแค่เรียนเรื่องคำ อ่าน ความหมาย พอ ประถม 4-6 ให้แยกได้ว่า อันไหน อิสหม ฟิอล และ หารัฟ ใช้เนื้อหา บรรยายเท่านั้น ไม่ต้องไปอธิบายทฤษฎีต่างๆ ผู้เรียนไม่ชอบ มันไม่เหมาะสม เด็กไม่รู้เรื่องหรือทำให้เด็กไม่ชอบ ไม่อยากเรียนภาษาอาหรับ ไม่เหมือนเด็กสมัยก่อนที่กลัวครู แต่เดี๋ยวนี้ครูกลัวเด็ก ผู้สอนยังหาว่า หลักสูตรไม่ถูกต้อง ไม่รู้ว่าเคยเปิดอ่านบ้างไหม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 ตุลาคม 58)

“ผู้สอนส่วนใหญ่ เวลาสอนเด็กจะสอนได้ถูกต้อง แต่เมื่อสอนเด็กโต ก็ สอนไม่ค่อย จึงจะสอนแบบอธิบายมากกว่า เพราะผู้สอนเองก็ไม่ค่อยมี พื้นฐานทางด้านวิชาภาษาอาหรับอยู่แล้ว”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ซอฮิบุลบะหรี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

จำนวนผู้เรียนมากเกินไป จากการศึกษาพบว่า ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ มัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ในแต่ละห้องมีจำนวนผู้เรียนเกิน 20 คน ซึ่งห้องเรียนมี ขนาดแคบมาก สิ่งอำนวยความสะดวกก็ไม่เพียงพอกับผู้เรียน จึงทำให้การเรียนการสอนไม่ทั่วถึง และ ทางศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ไม่สามารถจัดระเบียบห้องเรียนได้ เพราะจำนวน ผู้เรียนบางห้องมากเกินไปบางห้องน้อยเกินไป จากการศึกษาสังเกตในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) บ้านรีเปาะ มีผู้เรียนบางห้องมีจำนวนผู้เรียนเกือบ 50 คน และจำนวนผู้เรียนที่น้อยที่สุด ประมาณ 25 คน และ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ตัรปียะห์อิสลามียะห์ มีผู้เรียน บางห้องมากที่สุดจำนวน 45 คน และห้องน้อยสุดจำนวน 15 คน ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“แต่ละห้องเด็กเยอะเกินไปบางที่ควบคุมเด็กไม่ค่อยได้ ที่นี้เด็กเยอะเกิน ผู้สอนไม่เพียงพอ ห้องเรียนก็ไม่พอและแคบมาก ทางเราจึงไม่แยกห้อง และไม่รับเด็กอนุบาลเขามาเรียน”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูลู , 8 สิงหาคม 58)

ผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนเป็นตัวประกอบสำคัญในการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน กับความรู้ จากการศึกษาพบว่า ผู้สอนที่สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอ จะนะ จังหวัดนราธิวาส โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวน 6 คน ผู้สอนทั้ง 6 คนบางศูนย์ฯไม่มีใครที่มีความรู้ ด้านภาษาอาหรับเลย แต่มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเรียนการสอนเพราะไม่มีใครที่จะมาช่วยสอน

ผู้สอนส่วนใหญ่มาจากชาวบ้านในหมู่บ้านของต้นที่จบการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม บางคนก็ยังไม่จบการศึกษาและยังไม่มีความรู้เพียงพอประสบการณ์ทำงานน้อย ผู้สอนมักจะเป็นหนุ่มโสดและสาวโสดที่ว่างงานเมื่อมีงานทำหรือแต่งงานไปแล้วก็จะออกจากการสอน และผู้สอนที่อยู่ประจำมักเป็นผู้นำชุมชนเช่น อีหม่าม คอเต็บ ปีลาต เป็นต้น จะไม่ค่อยมีเวลาเข้าสอนมากนักผู้สอนโดยส่วนใหญ่ถือว่าการสอนในศูนย์ฯเป็นแค่อาชีพรอง ดังนั้นผู้สอนจะทำงานหลักก่อนเข้าสอนเช่นไปกรีดยางตอนเช้าและเข้ามาสอนตอน 8.00 น. บางท่านเข้ามา 10.00 น. และผู้สอนบางคนมาสอนบ้างและขาดสอนเป็นส่วนใหญ่

“เนื่องจากห้องเรียนไม่เพียงพอ ต้องกั้นกับกระดาน ทำให้เสียงรบกวนดังเกินไป ควบคุมเด็กอยากมาก เด็กๆชอบวิ่งไปวิ่งมา แล้วมาบนเปียนเวลาทำการเรียนการสอน เพราะผู้สอนไม่เพียงพอ จึงทำให้เด็กมีเวลาเล่นเยอะ ผู้สอนไม่ทันได้ดูแล ที่นี่ขาดแคลนผู้สอนมาก ไม่ค่อยเหมือนที่อื่นที่แย่งกันจะสอน แต่ที่นี่ไม่มีผู้ที่จะมาสอน ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ไม่มีคนในพื้นที่เลย ส่วนใหญ่เป็นเด็กมัธยม 5 มัธยม 6 ที่เรียนปอเนาะแถวนี้ บางคนที่จบมาไม่มีงานทำก็มาช่วยสอนก่อนที่จะเรียกตัวไปทำงาน ผู้สอนสลับเปลี่ยนตลอดทุกปี”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูลู , 8 สิงหาคม 58)

“ผู้สอนสอนเรื่อยๆ สบายๆตามสภาพ ผู้สอนบางคนไม่มีแรงจูงใจในการสอน เป็นแค่โอกาสที่ได้เข้ามาสอน สอนผ่านๆ ถ้าผู้หญิงส่วนใหญ่จะเป็นคนโสด รอเวลาการแต่งงาน พอแต่งงานก็ออกจากการสอน ผู้ชายก็เหมือนกัน เหลือแต่คนเดิมๆ ที่สอนรู้อ่างไม่รู้บ้างเพราะไม่มีงานทำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 กันยายน 58)

ผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอน
จากการศึกษาพบว่า ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะนะระ จังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชานาวิยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันปอเนาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ไม่มีความรู้และศาสตร์วิธีการสอน การสอนจึงเกิดจากการเลียนแบบโต๊ะครู และบรรดาผู้สอนในสถาบันที่ได้รับการศึกษา กล่าวคือ ผู้สอนได้รับการเรียนการสอนมาอย่างไร ผู้สอนก็จะสอนผู้เรียนอย่างนั้น จากการสังเกตผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ส่วนใหญ่ ใช้ภาษาอาหรับน้อยมาก ผู้สอนบางท่านอ่านผิดและเขียนผิดอีกด้วยเช่น

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) 1 ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านตามผู้สอน แต่ผู้สอนอ่านผิด ผู้เรียนก็อ่านตาม ส่วนผู้สอนนั้นมีความกระตือรือร้น

และมีความตั้งใจในการสอนมากแต่ขาดความรู้ด้าน
ภาษาอาหรับ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) 2 ผู้สอนไม่มีความรู้ด้านภาษาอาหรับ เป็นนักเรียนมัธยม
จากโรงเรียนในพื้นที่ส่งตัวแทนมาช่วยเหลือศูนย์
การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“ผู้สอนไม่ชำนาญในเรื่องการสอนภาษาอาหรับ”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 15 สิงหาคม 58)

“ผู้สอนส่วนใหญ่สอนภาษาอาหรับมาหลายปี สอนตามประสบการณ์ แต่
ความรู้ที่แท้จริงไม่มีเลย แต่พอจะเป็นพื้นฐานการเรียนการสอนได้”

(ผู้สอนมารียานิง ยา, 16 สิงหาคม 58)

“เรามีความบกพร่องมากในเรื่องการสอน คือสอนเรื่อยๆ ไม่ได้เตรียมการ
สอนเข้ามาในห้องเรียนให้เปิดหนังสือ อ่าน เขียน แล้วก็ออก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ชอฮิบูลบะห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

“ผู้สอนเองก็ไม่มีความรู้เฉพาะทางด้านภาษา การเรียนการสอนจึงไม่มี
ความราบรื่น สอนตามใจผู้สอน ผู้สอนเป็นเรื่องไหนก็สอนเรื่องนั้น
เพราะเราไม่มีการอบรมหลักสูตร และไม่ทำความเข้าใจด้านหลักสูตร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 กันยายน 58)

สอนในรูปแบบเดิมๆ สืบเนื่องมาจากผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับ
และไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอน และได้รับการเรียนการสอนให้แบบเดียวกัน จึงศึกษาพบว่า การ
ดำเนินการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เป็นไปตามการเรียนการสอน
ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้สอนเคยเรียนในรูปแบบใดผู้เรียนก็จะเรียนในรูปแบบนั้น นั่น
คือ การท่องจำ การบรรยาย อธิบายเป็นประเด็นที่ยาว ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนเองก็ไม่เข้าใจ รูปแบบการ
สอนในลักษณะนี้เป็นการเรียนการสอนที่ดำเนินตั้งแต่รุ่นพ่อแม่จนมาถึงลูกหลานปัจจุบัน สอดคล้อง
กับการให้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“ทำไมเด็กเราเรียนภาษาอาหรับเป็น 10 กว่าปี แต่ไม่ได้เรื่องและพูด
ภาษาอาหรับไม่ได้เลย รวมถึงผมในสมัยก่อน ผมจะยกตัวอย่าง สมัยก่อน
เรียนภาษาอาหรับมีหนังสือเล่มเท่าๆ น้ำตาลๆ พอเห็นภาพบ้าง คือ

รูปภาพกับความหมายมันคนละอย่างกันเลย เช่น ตี รูปคือ คนถือไม้กำลังตีผู้เรียน ผู้เรียนจึงเข้าใจว่า ฏอโรบา คือ ตี และมากมาย ซึ่งตรงนี้เราต้องแก้ไข ปัจจุบันก็ยังมีอยู่ในลักษณะนี้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ชอฮีบูลบะห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

“มีผู้สอนแก่ๆ ที่สอนแบบน่าเบื่อๆ สอนแบบเดิมๆ เพราะผู้สอนเองก็เบื่อเหมือนกัน สอนเรื่องเดิมมานานแล้ว ไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาตนเองและบทเรียน ผู้เรียนก็ไม่สนใจ เล่นตามประสาเด็กๆ ผู้สอนหนุ่มๆ สาวๆ อยู่ไม่นานก็ออก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อัดันน์ สือแม , 17 พฤศจิกายน 58)

ขาดการเตรียมการสอน การเตรียมการสอน เป็นการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สอนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการสอน เป็นการวางแผน และเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธีการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผล แล้วนำไปเขียนแผนการสอน และนำไปปฏิบัติ คือการสอนต่อไป จากการศึกษาพบว่า ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเตรียมการสอน เปิดดูเนื้อหาการเรียนการสอนไปพร้อมกับผู้เรียน จึงทำให้การดำเนินการสอนเป็นวิธีที่ง่ายๆที่ผู้สอนสะดวกและถนัดนั้นคือการอ่าน การเขียน และการอธิบาย สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“เรามีความบกพร่องมากในเรื่องการสอน คือสอนเรื่อยๆ ไม่ได้เตรียมการสอนเข้ามาในห้องเรียนให้เปิดหนังสือ อ่าน เขียน แล้วก็ออก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ชอฮีบูลบะห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

“การเตรียมการสอนเป็นส่วนที่สำคัญมากในการสอน โดยเฉพาะผู้เรียนวัยเด็ก ในศูนย์ของเราผู้สอนส่วนใหญ่ ไม่มีเวลาเตรียมแผนการสอน เพราะให้เวลากับงานอื่นมากกว่างานสอน ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง, 29 กันยายน 58)

เวลาไม่เพียงพอ จากการศึกษาพบว่า เวลาที่ดำเนินการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส มีเพียง 2 วัน คือวันเสาร์ และ

วันอาทิตย์ จะดำเนินการเรียนการสอนตั้งแต่ 8.00 น. – 16.00 น. การเรียนการสอนในแต่ละวัน 6 คาบ ถึง 8 คาบ การเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ มี 2 คาบ คาบละ 35 นาที ใน 1 สัปดาห์มีเพียง 01.10 ชั่วโมงเท่านั้น ยังมีวันหยุดของแต่ละเดือนที่ไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอน มีกิจกรรมของโรงเรียนสามัญที่จัดในวันเสาร์และวันอาทิตย์ และร่วมด้วยผู้สอนที่มาบ้างไม่มาบ้าง ทำให้เวลาในการดำเนินการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ต่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“เวลาเรียนน้อยมาก แต่เนื้อหาการเรียนการสอนเยอะ พอสอนเยอะๆที่เดียวเด็กเบื่อ ไม่อยากเรียน แต่ละห้องเด็กเยอะเกินไปบางที่ควบคุมเด็กไม่ค่อยได้ คิดกิจกรรมอยากมาก เพราะเวลาไม่เพียงพอ พอจะทำกิจกรรมก็หมดเวลา ”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง, 8 สิงหาคม 58)

“ผู้สอนหลายท่านที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับ ผู้สอนให้ความอิสระกับผู้เรียนและผู้ปกครองมากเกินไป เวลาเรียนไม่เพียงพอ กิจกรรมน้อยมาก”

(ผู้สอนมะจุกี บาโด, 16 สิงหาคม 58)

“คาบเรียนเยอะเกินไป ทำให้ผู้เรียนขี้เกียจเรียน ผู้สอนพยายามสอนอย่างเต็มที่ กลัวผู้เรียนจะเรียนไม่พอตามเนื้อหา เวลาเรียนก็ไม่พอจึงทำให้จัดการกับการเรียนการสอนลำบากมาก”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 15 สิงหาคม 58)

“ทางโรงเรียนสามัญก็มีส่วนผิดบ้าง เอาเวลาเรียนตาดีกาไปจัดกิจกรรมของสามัญ ซึ่งเด็กต้องเลือกที่จะหยุดเรียนตาดีกา เพื่อที่จะทำกิจกรรมของโรงเรียนสามัญ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ชอฮิบูละห์รี บินโมง, 17 พฤศจิกายน 58)

ขาดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียน ร่วมคิด ร่วมทำ สามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติด้วย จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่ดำเนินในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) นั้นไม่ค่อยได้มีกิจกรรมทางด้านวิชาภาษาอาหรับและด้านวิชาการ และกิจกรรมที่ดำเนินส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งกิจกรรมที่

เป็นภาษาอาหรับนั้นแทบไม่ค่อยได้เห็น และไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมเลย โดยเฉลี่ยร้อยละ 20 เท่านั้นที่ดำเนินกิจกรรมเป็นตามแบบแผน จากการสังเกตกิจกรรมในการเรียนการสอนไม่ค่อยได้จัดเลย สอนตามหนังสืออย่างเดียวไม่มีการแทรกกิจกรรมเพิ่มเติม เนื่องจากเวลาไม่เพียงพอและไม่ได้เตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า กิจกรรมที่จัดทุกปีส่วนใหญ่แล้วเป็นกิจกรรมทางการกีฬา และเวที เช่นการแข่งขันฟุตบอล วอลเลย์บอล อนาคตอาจจะมีการให้สัมภาษณ์ของผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“ผู้สอนให้ความอิสระกับผู้เรียนและผู้ปกครองมากเกินไป เวลาเรียนจึงไม่เพียงพอ และจัดกิจกรรมน้อยมาก”

(ผู้สอนมะจุกี บาโด, 16 สิงหาคม 58)

“กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ค่อยได้จัดเท่าไร ทำให้กิจกรรมไม่เพียงพอ และไม่มีเวลาวางใจจัดกิจกรรมด้วย ถ้ามีกิจกรรมไม่ค่อยมีเกี่ยวกับภาษาอาหรับ ทางโรงเรียนสามัญชอบจัดกิจกรรมตามวันเวลาของการเรียนการสอนในศูนย์ พาเด็กไปเที่ยวบ้าง จัดกีฬาบ้าง กิจกรรมต่างๆ เวลาเรียนของศูนย์ฯจึงไม่เพียงพอ สอนไม่เต็มที่”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา, 15 สิงหาคม 58)

“เล่นเยอะเกินไป โดยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับเลยออก ปกติการเรียนการสอนภาษาต้องเรียนทฤษฎี 20% กิจกรรม 80% แต่ที่บ้านเรากลับกัน ทฤษฎี 80% กิจกรรม 20% อาจไม่ถึงด้วยซ้ำ กิจกรรมกีฬามีทุกปี ปีละหลายครั้งด้วย แต่ไม่กิจกรรมวิชาการเสริมสร้างบทเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมภาษาอาหรับไม่เคยเห็นเลยด้วยซ้ำ รูปแบบการเรียนในลักษณะนี้ถือว่าไม่ถูกต้อง ผมยังรู้สึกสงสารผู้สอน และผู้เรียน ที่ดำเนินการเรียนการสอนที่ผิดๆมาตลอดๆ ไม่มีเทคนิค ไม่มีจิตใต้สำนึก และการบริหารที่ไม่ถูกต้องอีกด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อดันัน สือแม , 17 พฤศจิกายน 58)

โดยสรุปแล้วปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส มีปัญหาเยอะมาก มีปัญหานี้เกิดขึ้นมายังยาวนาน และยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำๆทุกปี ยังไม่มีการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4.2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยขอจำแนกผลการศึกษาออกเป็นข้อๆ ดังนี้

ขาดสื่อการเรียนการสอน ไชยศ เรืองสุวรรณ กล่าวว่า “ปัญหาอย่างหนึ่งในการสอนก็คือ แนวทางการตัดสินใจจัดดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งการสอนโดยทั่วไป ครูมักมีบทบาทในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นด้านเนื้อหาสาระ หรือทักษะและมีบทบาทในการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนแต่ละคนด้วยว่า ผู้เรียนมีความต้องการอย่างไร ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ การจัดหาสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจให้ผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้และเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทั้งหมดที่จัดขึ้นมาเพื่อการเรียนการสอนนั้น ก็คือ การเรียนการสอนนั่นเอง” จากการศึกษาพบว่า ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ไม่มีการอำนวยความสะดวกในเรื่องอาคารสถานที่ ห้องเรียนและอุปกรณ์ต่างๆ สื่อทุกอย่างไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวย ไม่มีความดึงดูดผู้เรียน และไม่มีสื่อเทคโนโลยีต่างๆที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนภาษาอาหรับเลย จากการสังเกตในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)เกือบทั้งหมด สื่อการเรียนสอนไม่เพียงพอ หนังสือเรียนไม่พอต่อจำนวนผู้เรียน อาคารไม่อำนวยความสะดวก บางศูนย์ฯ กั้นห้องเรียนด้วยกระดานดำ และบางศูนย์ฯห้องมีด ไม่มีแสงสว่าง สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“หลักๆเลยศูนย์ของเราไม่มีห้องเรียน ต้องกันเป็นกระดานแบบนี้ แบ่งห้องได้แคบมาก สถานที่ไม่อำนวย สื่ออย่างอื่นนี้ไม่มีเลย จะจัดห้องให้สวยงามน่าเรียนก็ลำบาก”

(ผู้สอนสุไลมาน ฮูลู , 8 สิงหาคม 58)

“สื่อเทคโนโลยีไม่มีเลย สื่อภาษาอาหรับหาซื้อได้ยากมาก สื่อที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแจกให้ก็ไม่เพียงพอ”

(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง 8 สิงหาคม58)

“ขาดสื่อ สื่อภาษาอาหรับหาซื้อได้ยากมาก”

(ผู้สอนอุสมาน มะ , 8 สิงหาคม58)

“ทีวีไม่เพียงพอ สอนเฉพาะคาบกิจกรรมเท่านั้น ไม่มีสื่อการเรียนการสอน ภาษาโดยตรง แผ่นซีดีที่เกี่ยวกับภาษาอาหรับก็ไม่มี ไม่มีหน่วยงาน สนับสนุนเรื่องสื่อ โดยเฉพาะสื่อภาษาอาหรับ อีกอย่างหาซื้อสื่อที่เป็น ภาษาอาหรับยาก”

(ผู้สอนมายีดี๊ะ แวอาลี , 9 สิงหาคม 58)

“ไม่มีสื่อเลย”

(ผู้สอนลาตีพะห์ ยา (15 สิงหาคม 58)

“สื่อเป็นปัญหามาก ในการเรียนการสอนคือ

- 1- เมื่อมีหนังสือฟรี จึงไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน
- 2- ไม่มีสื่อที่อำนวยความสะดวก เพราะถ้ามีก็ไม่สามารถดำเนินงานได้ เนื่องจากวัยรุ่นชอบขโมย ที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ไม่มีระบบความปลอดภัย
- 3- เวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่มีเวลาใช้สื่อ
- 4- ผู้สอนไม่มีความพยายามจัดหาสื่อ ด้วยตัวเอง หลายศูนย์มีสื่อบ้างแต่ไม่เคยใช้ประโยชน์จากสื่อเลย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร. มุฮัมมัด วาเล็ง (29 ตุลาคม 58)

“สื่อโดยส่วนใหญ่ใช้หนังสืออย่างเดียวซึ่งรูปภาพตามหนังสือ รูปออกมาอย่างไรก็แปลตามนั้น จนบางครั้งความหมายไม่ตรงกันเลย เพราะหนังสือที่เราใช้ไม่มีสีสัน เป็นภาพลางๆ รำยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ถ่ายเอกสารซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนไม่เห็นอะไรเลย ไม่มีความดึงดูดเลย เปิดที่ไรจามทุกครั้ง นี่คือข้อเสียที่ยังคงอยู่อย่างยาวนานถึงปัจจุบัน สื่ออย่างอื่นเพิ่ม อาจไม่มีเลยด้วยซ้ำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อัดนัน สื่อแมม, 17 พฤศจิกายน 58)

ขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบัน งบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็น งบประมาณของภาครัฐ โดยได้รับการดูแลจากสำนักงานการศึกษาเอกชนของแต่ละพื้นที่ และ งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดสรรเป็นการเฉพาะ งบประมาณสนับสนุนโดยส่วนใหญ่ ตกเป็นค่าจ้างของผู้สอน และกิจกรรมกีฬา แต่ไม่มีงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน สอดคล้อง กับการให้สัมภาษณ์ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“สื่อเทคโนโลยีไม่มีเลย สื่อภาษาอาหรับหาซื้อได้ยากมาก สื่อที่ทาง
องค์การบริหารส่วนตำบลแจกให้ก็ไม่เพียงพอ ไม่มีงบประมาณด้วย”
(ผู้สอนมาซีเตาะ เซ็ง , 8 สิงหาคม 58)

“ไม่มีงบประมาณในการหาสื่อ”
(ผู้สอนอุสมาน มะ , 8 สิงหาคม 58)

“ไม่มีหน่วยงานสนับสนุนเรื่องสื่อ โดยเฉพาะสื่อภาษาอาหรับ อีกอย่างหา
ซื้อสื่อที่เป็นภาษาอาหรับยาก”
(ผู้สอนมายีดี๊ะ แวอาลี , 9 สิงหาคม 58)

“ขาดงบประมาณการจัดทำสื่อ งบประมาณที่มาจากศูนย์ฯนั้นไม่มีอยู่แล้ว
เพราะสมัยก่อนการเรียนการสอนเป็นไปตามความสมัครใจของผู้สอน สอน
ด้วยความตั้งใจ อีคลาสจริงๆ สื่อการสอนที่ใช้ไม่มีงบประมาณ ผู้เรียนมีแค่
สมุดเล่มเดียว ผู้สอนก็มีหนังสือเล่มเดียวเช่นกัน แต่ด้วยความพยายาม
อยากเรียน อยากสอน จึงทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและ
ได้ความรู้มากที่สุด แต่เมื่อปัจจุบันเป็นยุคของวัตถุ ทุกสิ่งทุกอย่างจึง
ดำเนินไปตามวัตถุ แม้กระทั่งสื่อการสอน จึงมีความจำเป็นต้องใช้
งบประมาณ และผู้สอนเองก็ให้ความสำคัญกับงบประมาณมากขึ้นไป นั่น
คือ พอมีงบประมาณสนับสนุน ต่างคนต่างอยากช่วยสอน ทั้งๆที่ไม่มี
ความรู้ในด้านการสอนและศาสตร์ที่จะสอน ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง , 29 ตุลาคม 58)

“ไม่มีงบประมาณ งบประมาณที่สนับสนุนส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของกีฬา
เสื้อผ้า บางศูนย์มีงบประมาแต่ไม่รู้ว่างบหายไปไหนมีพื้นที่จำกัดและเวลา
ที่จำกัด บางพื้นที่ไม่มีที่ให้จัดกิจกรรมเลยผู้เรียนบางคนไม่มีหนังสือเลย
หนังสือถ่ายเอกสารก็มีซึ่งมองภาพไม่ชัดเลยผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญ
(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ชอฮิบูลบะห์รี บินโมง 17 พฤศจิกายน 58)

ไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ ทรัพยากรต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เป็นสื่อสำคัญในการ
ดำเนินการเรียนการสอนโดยเฉพาะทางด้านภาษา ทุกสรรพสิ่งรอบกาย เป็นสื่อหลักที่ไม่ต้องใช้
หนังสือหรือเอกสารใดๆในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะมันสามารถแปลเป็นภาษา
อื่นได้ทันที การดำเนินการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา) ไม่มีการใช้สื่อรอบกาย จะเน้นสื่อในบทเรียนและสื่อที่เป็นสิ่งประดิษฐ์มากกว่า การเรียนการ

สอนจึงเป็นที่ยากลำบากในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน จากการสังเกตพบว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) โดยส่วนใหญ่แล้วสอนตามหนังสือเรียน ซึ่งภาพเฉพาะในหนังสือ ทั้งๆที่สิ่งรอบกายมีมากมายที่สามารถให้เป็นสื่อการสอนได้อย่างสะดวกและไม่ต้องใช้งบประมาณ สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“ผู้สอนไม่มีความรู้ในการใช้สื่ออย่างที่เคยมาข้างต้น คือผู้สอนใช้สื่อไม่เป็น และด้วยเวลาที่ไม่เพียงพอต่อการใช้สื่อ เพราะเน้นแต่เนื้อหาในบทเรียน และไม่มีเตรียมการสอนจึงทำให้นักสื่อและวิธีการการเรียนการสอนไม่ออกด้วยเช่นกัน ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.มุฮัมมัด วาเล็ง , 29 ตุลาคม 58)

“ไม่มีจิตวิทยาในการใช้สื่อ ผู้สอนไม่รู้ว่สื่อที่ดีที่สุดคืออะไร ผู้เรียนลักษณะนี้ต้องสอนอย่างไร เช่นผู้เรียนขี้อาย เกเร ไม่กล้าแสดงต้องทำอย่างไร สอนในลักษณะเดียวกันหมดเลย ขาดการให้กำลังใจ ผู้สอนไม่มีเวลาในการใช้สื่อ และยังใช้สื่อไม่เป็น แท้จริงสื่อรอบข้างสำคัญที่สุดแต่ก็ไม่ใช้ ทำสื่อเองไม่เป็นอีกเช่นกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.อदनัน สื่อแมม, 17 พฤศจิกายน 58)

“ผู้สอนไม่รู้วิธีการใช้สื่อ ใช้หนังสือที่ถ่ายเอกสารก็มี ซึ่งมองภาพไม่ชัดเลย ผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญกับงบประมาณการจัดหาหนังสือเรียนที่ดีเลย ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิตร.ชอฮียูลบะห์รี บินโมง 17 พฤศจิกายน 58)

สื่อภาษาอาหรับจัดหาซื้อได้ยาก บ้านเราเป็นประเทศไทยที่ใช้ภาษาไทย ภาษาอาหรับยังไม่มีบทบาทสำคัญมากนัก ฟังได้เริ่มพัฒนาการใช้ภาษาอาหรับ ดังนั้นสื่อที่เป็นภาษาอาหรับจึงไม่สามารถจัดหาซื้อเองได้ในประเทศ แม้ในประเทศเพื่อนบ้านเองก็ตาม ก็จัดหาซื้อได้ยากเช่นกัน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“หาซื้อสื่อที่เป็นภาษาอาหรับยากมาก”

(ผู้สอนมายีตะ แวอาลี , 9 สิงหาคม 58)

“ขาดสื่อ สื่อภาษาอาหรับหาซื้อได้ยากมาก”

(ผู้สอนอุสมาน มะ, 8 สิงหาคม 58)

“แถวบ้านเราสื่อที่เป็นภาษาอาหรับไม่ค่อยมี ในตลาดหยากรมาก ที่มาเลเซียก็ไม่ค่อยมีเหมือนกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.มุฮัมมัด วาเล็ง , 29 ตุลาคม 58)

4.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส มีความเห็นที่สอดคล้องกันโดยตระหนักในเรื่องการดูแล การสนับสนุนอย่างเป็นทางการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และความร่วมมือของผู้สอน ผู้เรียนอย่างจริงจัง เพื่อบรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างถูกต้อง

ดร.ซอฮิบุลบะห์รี บินโมง (17 พฤศจิกายน 58) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนต้องเริ่มจากการรู้ปัญหา ความบกพร่อง และที่มาของปัญหา ใครเป็นคนสร้างปัญหา แล้วแก้ที่จุดไหน นั่นคือ

1. ต้องให้ผู้สอนรับรู้ปัญหา ที่มาของปัญหา ของการเรียนการสอน
2. ต้องให้การอบรมการสอน วิธีการ เทคนิคต่างๆ สร้างจิตสำนึกที่ดีในการสอน
3. ให้ได้ะอ์หม่ามและคณะกรรมการประจำมัสยิด มีความเข้าใจในเรื่องตาดีกา
4. ทางศูนย์การศึกษาต้องรู้วิธีการบริหารปัญหา
5. ผู้ปกครองกับผู้สอนต้องให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ดร.อัดนัน สือแม (17 พฤศจิกายน 58) กล่าวว่า เราต้องย้อนเวลากลับไปดูตั้งแต่ต้นรวมกันเป็นหนึ่ง จึงสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้ ปัจจุบันเราไม่มีการรวมตัว และการไม่รับซึ่งกันและกัน ดังนั้นการแก้ปัญหามันต้องเริ่มจาก

1. ต้องมีหน่วยงานและใช้หลักสูตรแกนกลาง
2. ทางคณะกรรมการต้องเข้ามาดูแล ศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์
3. ต้องมีการแบ่งรายวิชาที่ถูกต้องตามความสามารถ ต้องพิจารณาการรับผู้สอนที่จะมาสอนในศูนย์มีความสามารถในด้านต่างๆ เพียงพอหรือไม่
4. ต้องให้มีการสนทนากการเรียนการสอนภาษาอาหรับตลอดเวลา ให้เด็กฟังภาษาอาหรับบ่อยๆ

5. ต้องทำวิจัยก่อนจัดทำหลักสูตร มีความเหมาะสมแค่ไหน อย่างไร
6. ต้องให้มีกิจกรรมทางด้านวิชาทางด้านภาษาอาหรับ

ดร.มุฮัมมัด วาเล็ง (29 ตุลาคม 58) เสนอแนวทางการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเน้นเรื่องการอ่าน ให้ถูกต้อง แยกแยะให้ถูกต้อง
2. ผู้สอนต้องเน้นในเรื่องทักษะการสอน ฟัง พูด อ่าน เขียน
3. ให้หลักสูตรมีความเป็นกลาง เหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทบ้านจะนะ
4. ผู้สอนต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างถูกต้อง และผู้ให้อบรม ต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
5. ผู้สอน ผู้จัดทำหลักสูตร และผู้เรียน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และนำ เอกสารมาใช้ อย่างถูกต้อง

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในบทนี้เป็น การสรุปการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังได้เสนอตามลำดับต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส
2. ได้ทราบสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส
3. ได้ทราบสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอ จะแนะ จังหวัดนราธิวาส
4. สามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้เรียนผู้สอนนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเชิงคุณภาพได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมด้านเนื้อหาและกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) กรณีศึกษา อำเภोजังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

2) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

กลุ่มประชากรที่วิจัยในครั้งนี้คือ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजังหวัดนครราชสีมาจำนวน 37 ศูนย์ ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) จำนวน 277 คน ผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) 4426 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยสรรหาจากผู้มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอาหรับ

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजังหวัดนครราชสีมา 37 ศูนย์ เลือกใช้การสังเกต เฉพาะ 15 ศูนย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้สอนภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) 30 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ 3 ท่าน

วิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดเจาะจงคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นหลัก

1. เป็นผู้สอนวิชาภาษาอาหรับ
2. มีประสบการณ์การสอน 1ปีขึ้นไป
3. มีวุฒิการศึกษาระดับชานาวิย
4. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัย สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) กรณีศึกษาเขตพื้นที่ อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

- 1) แบบสังเกต
- 2) แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาสดังนี้

- 1) ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส
- 2) ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการสังเกตเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาสจำนวน 15 ศูนย์ นำมาวิเคราะห์เพื่อการนำสู่การสัมภาษณ์
- 3) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับและแนวทางการแก้ปัญหาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส
- 4) นำข้อมูลจากการสังเกต และสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย และหาแนวทางการแก้ปัญหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส 3 ส่วน คือ (1) สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส (2) ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส (3) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

5.1.1 สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ใช้ร่วมกับหลักสูตรอื่นๆ
2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การอ่าน การเขียน การท่องจำ และการบรรยาย
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า สื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือเรียน กับกระดานดำ

5.1.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ ไม่มีการนิเทศหลักสูตร ไม่มีการอบรมหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผู้สอนไม่เข้าใจตัวบทของหลักสูตร

2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ ขาดทักษะทางด้านภาษา จำนวนผู้เรียนมากเกินไป ผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอน สอนในรูปแบบเดิมๆ ขาดการเตรียมการสอน เวลาไม่เพียงพอ และขาดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน และไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ

5.1.3 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านการใช้สื่อ วิธีการจัดหาสื่อ หรือคัดเลือกสื่อ ควรสร้างจิตสำนึกในการสอน เน้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ควรให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และมีการติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส ในด้านสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส และสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาสมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

5.2.1 สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา)

อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นหลักหลักสูตรอิสลามศึกษา ฟีรฎูอินประจําสมัย พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ใช้ร่วมกับหลักสูตรอื่นๆ

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ไม่แน่นอน และไม่ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด นายอับดุลวอฮา สาอู คณะทำงานฝ่ายวิชาการ มูลนิธิศูนย์ประสานงานตาดีกาจังหวัดชายแดนใต้ (PERKASA) เปิดเผยว่า หลังจากโรงเรียนตาดีกาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เปลี่ยนมาใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟีรฎูอินประจําสมัย พ.ศ. 2548/ฮ.ศ.1426 ของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้คุณภาพของนักเรียนตาดีกาลดลง เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน เพราะคณะผู้จัดทำหลักสูตรบางคนไม่ใช่คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และไม่มีความรู้เรื่องตาดีกาดีพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อฮมัดซาคี มาหามะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ โรงเรียนจะมีการเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยและไม่แน่นอน ไม่ต่อเนื่องและไม่มีส่วนร่วมของผู้บริหารในการปรับปรุงหลักสูตร และไม่มีกรณีพิเศษของผู้เกี่ยวข้อง

2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจําสมัย (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การอ่าน การเขียน การท่องจำและการบรรยาย

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สอนมีรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมๆ รวมทั้งได้รับการปลูกฝังรูปแบบวิธีการสอนและถ่ายทอดมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เพราะผู้สอนส่วนใหญ่จบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันปอเนาะในพื้นที่สามจังหวัด และรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่เป็นในลักษณะเดียวกัน คือ การท่องจำ การบรรยาย และการอธิบายส่วนหากมีการให้งานแก่ผู้เรียน ส่วนใหญ่ก็เป็นกิจกรรมการเขียน การอ่าน การท่องจำไม่ค่อยมีกิจกรรมประเภทอื่นๆ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอฮมัดซาคี มาหามะ(2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ครูสอนภาษาอาหรับยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการสอน เช่น ครูไม่ทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านภาษาอาหรับ และครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบเดิมๆ นั่นคือสอนแบบการบรรยายและอธิบายเป็นวิธีการสอนที่ความสะดวกและง่ายและไม่มีการติดตามของผู้บริหารและผู้นิเทศการสอน และสอดคล้องกับการศึกษาของอาหะมะ มะสะ(2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูผู้สอนอิสลามศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 พบว่า สภาพด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่า ครูอิสลามศึกษาจะใช้วิธีการบรรยาย อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเป็นส่วนใหญ่

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า สื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่ เป็นหนังสือเรียน กับกระดานดำเท่านั้น

ผลการวิจัยที่เป็นนี้อาจเป็นเพราะว่า สื่อการเรียนการสอนไม่ค่อยมี ศูนย์การเรียนการสอนไม่อำนวยความสะดวก และผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะะ จังหวัดนราธิวาส ใช้สื่อการสอนไม่เป็น เนื่องจากผู้สอนเข้าใจว่า สื่อการเรียนการสอนไม่สำคัญ เพราะการเรียนการสอนที่เขาผ่านมานั้นไม่มีสื่อการสอนมากนัก มีเพียงหนังสือ และตำราเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล และซัน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า สื่อมีน้อยไม่หลากหลายขาดความทันสมัย ครูอิสลามศึกษายังไม่เข้าใจมากพอเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

และสอดคล้องกับคำกล่าวของนางฮานันะ จิเหม (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหากระบวนการการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล กล่าวว่า ครูสอนอิสลามศึกษาส่วนใหญ่งบประมาณ ในจัดซื้อจัดหาสื่อไม่เพียงพอ ทำให้สื่อมีน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทักษะในการผลิตและเลือกสื่อที่มีความทันสมัยและหลากหลาย ทักษะการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ และอาจจะยึดติดกับการสอนแบบเดิมๆมีการบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ดังนั้น สถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหาสื่อที่ทันสมัยและหลากหลาย ส่งเสริมให้ครูสอนอิสลามมีโอกาสพัฒนาผลิตและสื่อการสอน เช่น การฝึกอบรมการจัดทำสื่อการสอน นอกจากนี้ครูสอนอิสลามจะต้องเรียนรู้เทคนิคใหม่ การเลือกใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาของบทเรียน ต้องหาวิธีการให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการใช้สื่อการสอนครูต้องจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสามารถสร้างเครื่องมือการประเมินผลสื่อด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553:35) ว่า สื่อการเรียนรู้อาจเป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้อาจมีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติสื่อสิ่งพิมพ์สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

5.2.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะะ จังหวัดนราธิวาส

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ หลักสูตรมีความหลากหลาย ผู้สอนไม่

สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ ไม่มีการนิเทศหลักสูตร ไม่มีการอบรมหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผู้สอนไม่เข้าใจตัวบทของหลักสูตร

ผลการวิจัยที่เป็นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สอนไม่ได้เรียนในด้านการเรียนการสอนภาษาอาหรับโดยตรงจึงไม่มีพื้นฐานทางด้านการสอนภาษาอาหรับ อีกทั้งตัวหลักสูตรไม่เหมาะสมกับบริบทของคนในพื้นที่ เนื่องจากผู้ทำหลักสูตรไม่เข้าใจบริบทอย่างแท้จริง การจัดทำหลักสูตรเลียนแบบจากหลักสูตรในพื้นที่อื่นโดยไม่ปรับใช้ให้เข้ากับพื้นที่บ้านเรา ดร.ซอฮิบูละห์รี บินโมงกล่าวว่า “ที่ผู้จัดทำหลักสูตรไม่ใส่ใจในเรื่องบริบทสังคม เลียนแบบหลักสูตรของคนอื่นมาใช้ เป็นสิ่งดี แต่เด็กบ้านเรารับได้ไหม? ควรทำวิจัยก่อนจัดทำหลักสูตร ว่าสภาพความเป็นจริงในสังคมเป็นอย่างไร” ซึ่งนายอ็ดนัง อาแวบือซา หัวหน้าฝ่ายวิชาการมูลนิธิศูนย์ตาดีกานราธิวาส กล่าวว่า วิทยากรอบรมครูตาดีกาให้มีความสามารถสอนตามหลักสูตรของรัฐบาล ไม่ใช่คนที่เกี่ยวข้องกับตาดีกาโดยตรง และไม่มีความรู้เรื่องตาดีกาดีพอ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของครูตาดีกาได้ ปัญหานี้ต้องแก้ไขโดยนำผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตาดีกา และมีความชำนาญด้านภาษามลายูมาเป็นวิทยากรอบรม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฮัมมัดนาเซ สามะ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา พบว่าหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ไม่มีความแน่นอน บางโรงเรียนใช้หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อีกโรงเรียนใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549 จึงไม่มีความเอกภาพในการใช้หลักสูตร จึงยากต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งครูผู้สอนยังขาดประสบการณ์การวิเคราะห์หลักสูตรในการจัดทำแผนการสอน จึงมอบหมายให้ครูวิชาการช่วยชี้แนะแนวทางการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลที่ออกมาไม่เป็นแนวเดียวกัน และขาดเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และนางนุรียะ รักษ์ประชาญ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา (อับตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาและนำมาจัดการเรียนการสอนนั้นนำมาจากหลักสูตรอิสลามศึกษา 2546 แต่ทางโรงเรียนก็ไม่ได้นำมาใช้ทั้งหมด เพียงแต่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพปัจจุบัน ในการตีความหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตีความและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรส่วนการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนเท่านั้น ความเหมาะสมของหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่ามีเหมาะสมสอดคล้องกัน แต่มีบางส่วนที่จะต้องปรับ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

และสอดคล้องกับอามีเนาะ มามู (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า สื่ออิสลามศึกษามีไม่เพียงพอ ผู้บริหารไม่ให้คำแนะนำในการผลิตสื่อ และงบประมาณได้รับจัดสรรน้อย และมีความขัดแย้ง

กับงานวิจัยของลูกมาน หนูหยาด (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมหลักสูตร พบว่าครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 มีการอบรมชี้แจงเพื่อวางแผนการใช้หลักสูตรมีการศึกษาคู่มือครูและเอกสารที่เกี่ยวข้องและจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร มีการจัดทำเอกสารหลักสูตร หนังสือเรียนประกอบการเรียนและศึกษาค้นคว้า ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและสถานที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดีและครูทำการสอนอิสลามศึกษาตรงตามวิชาเอกและคุณวุฒิ ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่าครูส่วนใหญ่เห็นว่ามี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจกับการวางแผนการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันเป็นอย่างดี มีการประชุมและวางแผนการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา มีการเข้ารับการอบรมครูเพื่อจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้อันโรงเรียนมีการกำกับ ดูแล ให้ครูอิสลามศึกษาจัดทำแผนการสอน มีการจัดทำแผนการสอนตามแนวการใช้หลักสูตรในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการนิเทศติดตามผลและสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร พบว่าครูส่วนใหญ่บอกว่าโรงเรียนมีการติดตามและการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน มีการติดตามและการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน ผ่านการประชุมหมวดวิชา ติดตามการเรียนการสอน และลูกมาน หนูหยาด (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูล ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ไม่มีศึกษานิเทศก์และหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจนในการนิเทศอิสลามศึกษา ตลอดจนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับสูงสุด

2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดิกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ ขาดทักษะทางด้านภาษา จำนวนผู้เรียนมากเกินไป ผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอน สอนในรูปแบบเดิมๆ ขาดการเตรียมการสอน เวลาไม่เพียงพอ และขาดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า บริบทศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดิกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นชุมชน ที่มีภูเขา การเรียนการสอนจึงจะได้รับการพัฒนา โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ องค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาเดิมๆที่กำลังจะพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ปัจจุบันการสนับสนุนโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของกีฬา ไม่มีกิจกรรมวิชาการที่เป็นทางการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของอัสมัดซาก็ มาหามะ(2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ครูสอนภาษาอาหรับยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสอน เช่น ครูไม่ทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านภาษาอาหรับ และครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบเดิมๆ นั่นคือสอนแบบการบรรยายและอธิบายเป็นวิธีการสอนที่สะดวก

และง่ายและไม่มี การติดตามของผู้บริหารและผู้นิเทศการสอน และเฉลิมพล และชัน (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง พบว่า ครูอิสลามศึกษามีรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมๆ รวมทั้งได้รับการปลูกฝังรูปแบบวิธีการสอนและถ่ายทอดมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เช่นสอนแบบบรรยายและอธิบายตามหนังสือซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายสำหรับครูมากกว่า และอีกส่วนหนึ่ง ครูมีภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นจึงไม่ค่อยมีวิธีการหรือรูปแบบใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนเท่าที่ควร และ มุฮัมมัดนาเซ สามะ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา พบว่า มีปัญหา มากที่สุดคือขาดเทคนิค จิตวิทยาและประสบการณ์การสอนที่สามารถดึงดูดทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ รองลงมาคือ ปัญหาครูผู้สอนส่วนใหญ่แล้วจะเน้นครูเป็นศูนย์กลางโดยที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ปัญหาเรื่องนักเรียนที่มีพื้นฐานไม่เหมือนกัน บางคนอ่อนมาก เก่งมากจึงยากต่อการดำเนินการสอน ด้านการวางแผนการสอน มีปัญหา มากที่สุดคือ ขาดความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรไม่ชัดเจน ไม่แน่นอนยังไม่เป็นที่ยอมรับจึงยากต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการวางแผนการสอน และน้อยที่สุดคือ หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา ยังซับซ้อน ไม่ชัดเจน เป็นสาเหตุทำให้การวางแผนการสอนเป็นไปอย่างยากลำบาก ด้านการดำเนินการสอน พบว่ามีปัญหา คือ ส่วนใหญ่และครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆโดยยึดหนังสือใช้การอธิบายตามหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ ขาดเทคนิคการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียน บางครั้งผู้สอนนั้นไม่ได้จบปริญญาตรีทางศาสนาโดยตรงทำให้การดำเนินการสอนนั้นประสบปัญหา เช่นการให้ความรู้แก่นักเรียนอาจจะไม่เท่าเทียมกับครูที่จบด้านศาสนาโดยตรง

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหา ด้านสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสโดยส่วนใหญ่ ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน และไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า ขาดงบประมาณในการหาสื่อการเรียนการสอน อย่างที่กล่าวมาข้างต้น งบประมาณการสนับสนุนส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องการ กิฬาโดยส่วนใหญ่

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสมัดซาคี มาหามะ(2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ด้านการเรียนการสอนภาษาอาหรับไม่มีสื่อการสอน หาซื้อได้ยาก จำเป็นต้องใช้ก็ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ และมุฮัมมัดนาเซ สามะ (2552: 121) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน มีปัญหา มากที่สุดคือ งบประมาณไม่เพียงพอในการที่จะผลิตสื่อให้มีความหลากหลาย และทันสมัย รองลงมาคือ ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ และประสบการณ์การใช้สื่ออย่างถูกต้อง ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ไม่มีหนังสือแบบเรียนที่ใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่แน่นอน และเป็นเอกภาพ และยังพบอีกว่า ครูผู้สอนไม่ค่อยจะใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน หรือถ้าใช้สื่อแล้วส่วนใหญ่จะเป็นสื่อแบบเดิมๆ เป็นสื่อที่ไม่สร้างสรรค์

และสื่อที่สำเร็จรูปนั้นค่อนข้างจะมีน้อยหรือถ้ามีอาจจะไม่ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน งบประมาณที่มีไม่เพียงพอต่อการเบิกจ่ายค่าวัสดุที่จะทำสื่อ ยิ่งถ้าเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นยิ่งหายากถึงจะมีก็ไม่สามารถจะนำมาใช้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของนางฮาซาน๊ะ จิเหม (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหากระบวนการการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล กล่าวว่า ครูขาดความรู้ในการเลือกตัดแปลงหรือออกแบบสื่อใหม่สื่อที่มีความทันสมัยทันเหตุการณ์ ทำให้มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ดังนั้น ครูควรได้รับการฝึกอบรมการตัดแปลงหรือออกแบบสื่อใหม่ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง 2548: กล่าวว่า การที่จะมีสื่อ วัสดุที่เหมาะสมในการเรียนการสอนสามารถทำได้ 3 วิธีคือ 1) เลือกจากสื่อที่มีอยู่แล้ว 2) ตัดแปลงสื่อที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น 3) การออกแบบสื่อใหม่ในกรณีที่ไม่มีสื่อเดิมอยู่หรือสื่อที่มีอยู่แล้วไม่สามารถนำมาตัดแปลงให้ใช้ได้ตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับมาหามะรีอาลี บินเซ็ง (2556: บทคัดย่อ) ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหา และความต้องการอยู่ในระดับมาก นายมาหามะ สะมาอุง (2554: บทคัดย่อ) ครูผู้ทำการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปัตตานีแต่ละช่วงชั้น พบปัญหาได้แก่ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนและจัดหาสื่อการเรียนการสอนขาดงบประมาณสำหรับการผลิตและการจัดหาสื่อการเรียนการสอน และ ซัมบรี ยีวาต (2554: บทคัดย่อ) ด้านวิธีการและเทคนิคการใช้สื่อ พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีทักษะการใช้สื่อโทรทัศน์การศึกษาประกอบการสอน ขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์ ในห้อง การใช้สื่อที่มีไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ขาดความรู้การใช้สื่อโทรทัศน์ การศึกษาประกอบการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล และชัน (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า สื่อมีน้อยไม่หลากหลายขาดความทันสมัย ครูอิสลามศึกษายังไม่เข้าใจมากพอเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

5.2.3. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านการใช้สื่อ วิธีการจัดหาสื่อ หรือคัดเลือกสื่อ ควรสร้างจิตสำนึกในการสอน เน้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ควรให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และมีการติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ สอดคล้อง ตูแวคดลีเยาะ กาแบ และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นบ้านนิปีสุถุและ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี แนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกา ประกอบด้วย

1. สร้างกระบวนการให้ชุมชนมีความตระหนักในเรื่องการศึกษาเยาวชนระดับรากหญ้า โดยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการดูแลตาดีกาอย่างแท้จริง

2. จัดทำแนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านต่างๆที่ชัดเจน ทั้งด้านการบริหารและการจัดการตาดีกา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน

3. ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม เพื่อร่วมดำเนินการในการแก้ปัญหาต่างๆของชุมชนเชิงบูรณาการร่วมกัน โดยกระบวนการกลุ่มเป็นเวทีสร้างการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมซึ่งกระบวนการฟื้นฟูตาดีกาทั้งหมดจะต้องเน้นกระบวนการทำงานอย่างมีเพื่อน เชื่อมภาคี อย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ภายใต้ปรัชญาการทำงาน “ร่วมคิดร่วมรับผิดชอบ ร่วมกันทำงานเพื่อประชาชาติมุสลิม”

สอดคล้องกับ นางนุริยะ รักษ์ปราษฎ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร อิสลามศึกษา (อิบตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา (อิบตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามความเห็นของหัวหน้างานวิชาการและครูสอนอิสลามศึกษา คือจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาและมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ให้มีการจัดอบรมบุคลากรทุกปี ผู้บริหารและกรรมการปกครองท้องถิ่นควรเข้าใจบริบทการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา (อิบตีดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามความเห็นของหัวหน้างานวิชาการและครูสอนอิสลามศึกษา คือ ควรจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนและตามสภาพความเป็นจริง และควรเน้นความรู้ ทักษะ และภาคปฏิบัติ

สอดคล้องกับนายกอเซม มะแซ (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ทั้ง 9 ด้าน พบว่าด้านการปฐมนิเทศ ควรมีการปฐมนิเทศอย่างเป็นระบบและจัดทำคู่มือให้ครูสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ด้านการฝึกอบรมควรมีการถ่ายทอดความรู้ให้บุคลากรที่ไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาในด้านนี้ ด้านการศึกษาดูงานควรมีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ด้านการสัมมนาควรเลือกหัวข้อสัมมนาจากปัญหาที่มีในโรงเรียน ด้านการศึกษาต่อควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาต่อโดยการจัดสวัสดิการในการกู้ยืมเงินโรงเรียน ด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการควรเลือกหัวข้อที่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ครูได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ด้านการสอนงานควรพิจารณาบุคลากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอด มีความชัดเจน

และครอบคลุมในงานที่จะปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมการทำผลงานทางวิชาการควรมีการส่งเสริมเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพของความเป็นครูมืออาชีพ

สอดคล้องกับนายลูกมาน หนูยาหมาด (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูล แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ตามโครงการดังกล่าว พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุด คือด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ไม่มีศึกษานิเทศก์และหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจนในการนิเทศอิสลามศึกษา ตลอดจนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นสูงสุด แนวทางการแก้ปัญหา คือ ควรให้มีศึกษานิเทศก์และศูนย์อิสลามศึกษา มาดูแลเรื่องอิสลามศึกษาให้ทั่วถึงทั้งจังหวัด และให้มีหน่วยงานที่เป็นกิจลักษณะตลอดจนมีงบประมาณที่พร้อม ในระดับกระทรวงมาดูแลอิสลามศึกษาทั้งระบบและรับผิดชอบดูแลทั่วประเทศ

สอดคล้องกับ อิสมาแอล หลีเส็น (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่า ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ให้มี การแจ้งจุดประสงค์และบอกเนื้อหาที่จะเรียนรู้ให้นักเรียนล่วงหน้า เพราะสิ่งนี้ถือว่าการวางแผนการเรียนการสอน ตามหลักสูตร ก่อนที่จะมีการเรียนและนักเรียนจะได้เตรียมตัวและรู้ถึงขอบเขตของการเรียนและให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคน ได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคนเพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันให้มี การจัดตารางสอนแบ่งวิชาให้ครูแต่ละคนอย่างเหมาะสมตามวิชาที่ตนถนัดให้มีการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนในห้องมีกฎระเบียบ ข้อตกลงร่วมกัน การใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนยังน้อยอยู่ ต้องเพิ่มให้มากขึ้น ให้มีการนำเสนอสื่อที่ทันสมัย

สรุปแนวทางการพัฒนาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอแบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
  - 1.1 ก่อนที่จัดทำหลักสูตรให้ผู้จัดทำทำวิจัยสภาพบริบทของสังคม การตอบรับของผู้เรียน ผู้สอน ให้เหมาะกับวัยของผู้เรียน บริบทของสังคม และให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และบังคับใช้อย่างเป็นทางการ
  - 1.2 ผู้จัดทำหลักสูตรและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรนิเทศติดตามหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
  - 1.3 ผู้สอนภาษาอาหรับควรได้รับการอบรมการใช้หลักสูตร ทำความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรอย่างถูกต้อง ได้รับความชำนาญ และติดตามอย่างต่อเนื่อง

1.4 คณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้สอนควรได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วยเช่นกัน การแบ่งรายวิชาที่ถูกต้องตามความสามารถ ควรคัดเลือกผู้สอนให้เหมาะสมกับการสอน และสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเต็มที่

2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ผู้สอนควรได้รับการอบรมภาษาอาหรับเป็นการเฉพาะ โดยเน้นในเรื่องความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับ ทักษะทางด้านภาษา วิธีการการสอน เทคนิคการสอน และกิจกรรมการเรียนภาษาอาหรับ การอบรมควรเป็นการอบรมที่จับหลักสูตร

2.2 สร้างจิตสำนึกที่ดีในการสอน ให้กับผู้สอนและคณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2.3 ผู้ให้การอบรมต้องมีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนภาษาอาหรับ และเข้าใจในเรื่องการเรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างถูกต้อง

2.4 ควรสนับสนุนกิจกรรมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทางด้านวิชาการมากกว่าด้านกีฬา

2.5 ผู้สอนควรเน้นทักษะทางด้านภาษา ฟัง อ่าน พูด และเขียน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

3.1 ผู้สอนควรได้รับการอบรมการใช้สื่อการสอนภาษาอาหรับอย่างถูกต้อง การจัดทำสื่อการสอน และเทคนิคการใช้สื่อการสอน

3.2 ทางผู้รับผิดชอบควรสนับสนุนสื่อการสอน ในด้านวิชาการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย

1. อยากให้ผู้ที่ทำวิจัยนำเสนอผลการวิจัย ให้กับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อนำประโยชน์มาใช้ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2. อยากให้มีการประชุมในศูนย์ ในองค์กร บ่อยๆ เพราะการประชุมคือแนวทางการแก้ปัญหา และคือความสามัคคี

3. ให้นำหน่วยงานจัดตั้งองค์กร ภาษาอาหรับ โดยต้องมีคนจบการสอนภาษาอาหรับ และภาษาอาหรับ เพื่อพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน

4. อยากให้หน่วยงานมาดูแลเฉพาะ หรือมีหน่วยงานเฉพาะ ช่วยมาดูแลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นพิเศษ ไม่ใช่ช่วยในเรื่องงบประมาณอย่างเดียว ต้องเน้น

ในเรื่องคุณภาพของผู้สอน ไม่ใช่เข้ามาจับผิดศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างเดียว ต้องช่วยกันแก้ปัญหา หาข้อบกพร่องต่างๆด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรต่อยอดศึกษางานวิจัยเดียวกันนี้ในระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน วิชาภาษาอาหรับในระดับต่างๆ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

- กอเซม มะแซ .2556. สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. การบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- กรมการปกครอง. 2548. แนวการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจําสมัย พ.ศ. 2548/ ฮ.ศ. 1426. (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กิดานันท์ มลิทอง. 2544. สื่อการสอนและฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- เกศินี ชัยศรี. 2552. สภาพการณ์การเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในปัจจุบันและปัญหาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในบริบทจังหวัดภูเก็ต. คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.
- คำ พาหอม. 2529. ปัญหาการสอนวิชาอิสลามศึกษาใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยาลัยครูยะลา.
- คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อิสลามศึกษา. 2544. การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตร 156 การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ. ครูสภาลาดพร้าว.
- จักรพันธ์ จันทรอิน.2555. การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ เรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- เฉลิมพล และซัน. 2550. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เซน มุฮัมมัด ซาฮาตะฮฺ. ม.ป.ป. ศีรษะศาสตร์อิสลามและวิทยาการสอนอิสลามศึกษา. แปลโดย ดลรอฮีม สุนทรมาลาตี. ยะลา : ศูนย์สารสนเทศและอิสลามศึกษา.
- ซูมัยยะห์ สาและ. 2551. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ซัมบริ ยีวาต .2554. สภาพและปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 1 เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ตาเฮรูลเลาะห์ หะมะ. 2552. การส่งเสริมพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดขององค์การบริหารส่วนตำบลภาวะ อำเภอสู่ไหงปาตี จังหวัดนราธิวาส. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (สำเนา)

ณรงค์กร ชำนาญเวช. 2536. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาใน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รศ.ดลมนรณ บากา และเกษตรชัย และหีม. 2551. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นงลักษณ์ หะยีมะสาและ. 2540. ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

นงสมร พงษ์พานิช.2551 การศึกษาปัญหาของการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยวาจาของนิสิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นาวาลย์ ปานากาเซ็ง. 2554. คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด ชายแดนใต้.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยอิสลามศึกษา (อิสลามศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิตยา มัสเยาะ. 2545. ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิมจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิตยา เพ็ชรไทยพงศ์. 2545. สภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการใน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาคใต้ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิเลาะ แวอูเซ็งและคณะ. 2550. การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ.2555. รายงานการวิจัยสภาพปัญหาและการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา (อิสลามศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นุกูล ชูน้อย. 2539. ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นุรีซันดอเลาะ. 2551. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.
- นุรุดดีน สารีมิง. 2549. สภาพความเป็นจริงของอดีตและปัจจุบันกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2542. ความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ก.สายธาร.
- บัณฑิตย์ สมะฮอนและคณะ. 2549. พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาปอเนาะ. กรุงเทพฯ : ศูนย์มุสลิมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- ปริญดา พิमानแมน. 2543. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- พระมหาคัมภีร์อัลกรุอาน อัลกะรีม. สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. ฮ.ศ.1419
- พระมหาคัมภีร์อัลกรุอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. มะดีนะฮะ: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกรุอาน.
- พิสนุ พงศรี. 2549. การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- พิชากรณ์ มณีราช.2554. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ญีฮาด ภาลาวัน. 2553. เป้าหมายของการจัดการศึกษาในอิสลาม (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
[http://www .cis.psu.ac.th/fathoni/lesson/edu_histy/lesson9.htm](http://www.cis.psu.ac.th/fathoni/lesson/edu_histy/lesson9.htm). [28
 มกราคม 2558]

มะลิ ศรีชู และธีระยุทธ รัชชะ. 2547. ปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

มาหามะรือสะลี บินเซ็ง. 2556. สภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัด
 นราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ
 การจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มาเรียม นิลพันธุ์. 2543. หลักสูตรและการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มาหามะ สะมาอุง . 2554. ปัญหาและความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสังกัด
 เทศบาลเมืองปัตตานี.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและ
 สื่อสารการศึกษา . มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

มัสลัน มาหะมะ. 2552. อิสลามกับระบบการศึกษา (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
[http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=4&
 id=957](http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=4&id=957) [28มกราคม 2558]

มูฮำมัดนาเซ สามะ . 2551. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ที่เปิด
 สอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา .วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอิสลาม
 ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ยุทธนา เกื้อกุล.2550 .วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
 อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ลูกมาน หนูยาหมาด. 2556. ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน 1
 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต การ
 บริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
 ปัตตานี.

เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2526. การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนา
 พฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 1-7, หน้า 237-265. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรณมา เจียมทะวงษ์. 2532. ทักษะพื้นฐานของการผลิตสื่อการสอน. วิทยาลัยครูพระนคร.

สมหมาย จัณฑ์เรือง. 2544. พัฒนาการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และในสหัสวรรษใหม่. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

สรสรรค์ ดุลมนัส. 2554. ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮ์อื่นประจำมัสยิด พ.ศ.2548 ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)อำเภอสุโขทัย สำนักรศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

สุนทร ปิยะวสันต์. 2533. การศึกษาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2523 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุไลมาน ยังปากน้ำ. 2555. บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนอิสลามศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สำนักนักรศึกษาเอกชน อำเภอยะนงะ จังหวัดนราธิวาส.

สำนักนักรศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส.

อภิสิทธิ์ ดายูโซ๊ะ. 2555. สภาพการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ได้รับเหรียญทองในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2540. หลักการสอน.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อามีเนาะ มามู. 2543 . ความสัมพันธ์ระหว่างกรณีเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อีดันนัย อาลีกาแห. 2553. ปัญหาและความต้องการของครูอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อับดุลสุโก ดินอะ. 2553. การศึกษาบูรณาการ : แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา อิสลาม สืบค้นจาก<http://www.oknation.net/blog/shukur> [1 มกราคม2558]

อับตนาหดี อะละมาด. 2556. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล.วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม.) การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อัมมัดซาคี มาหามะ. 2551. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อัลกรุอันพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. มะดีนะฮฺ: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกรุอัน.

อิบรอเฮม หะยีสาอิ. 2552. หลักการศึกษาในอิสลาม (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
www.gotoknow.org/blog/islamed [28 มกราคม 2557]

อิบรอเฮม ณรงค์รักษาเขต. 2549. สถาบันการศึกษาอิสลามในประเทศไทย. ปัตตานี : วิทยาลัย
อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อิบรอเฮม ณรงค์รักษาเขต, สุกรี หลังปุเต๊ะ, และกาเดร์สะอะ. 2551. พัฒนาหลักสูตรตาดีกา เพื่อ
คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตาดีกาดั้งเดิม. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อิสมาแอล หลีเส็น. 2557. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อุมมุ มูบีน, 2556. ทำไมจึงต้องเรียนภาษาอาหรับ (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.piwdee.net/Daeposonjaiislam/sonjai83.html> [28 มกราคม
2557]

ฮาเซ็ง มะเซ็ง. 2556. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้หลักสูตร
อิสลามศึกษา (แบบเข้ม) ในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การ
บริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี.

ฮัจยะ มลีนี. 2546. การประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดและ
ประเมินผล มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ฮาसान๊ะ จิเหม. 2556. สภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียน
ประถมศึกษาจังหวัดสตูล. การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

Abirtaufik al-Hashimi .2540. "Al-Muajihī al-Amīla li Mudarris al-Lughatu al-Arabīah al-
Nahlawī, Abdul al-Rahman. 1983". Usul al-Tarbiyah al-Islamīah wa
Asalibuha. Bairut: al-Ma'rīfah

Ali Mahama Samah 2555, "Al-Madaris al- Islamiah fi junub Thailand waDuruha fi al-Da'wahila Allah",The Islamic University of Madinah, Saudi Arabia.

Amran Jasim Al-Juburi .2556. Al-Manahij wataraik Tadrīs al-Lughatu al-Arabiah

Kader Sa-ah @ Abdullahkadir Ahmad.2553. "Perkembangan Bahasa Arab dan Sumbangannya Terhadap Pendidikan Islam di Selatan Thailand".Doktor Falasafah University Utara Malaysia

Mohammad Useng Waleng .2004 . "Mushkilah Ta'lem Al-Luqatu al-Arabiah fi al-Maahid al-Islamiah al-Sanawiah bi Junub Thailand" Risalah li nailu Darajah Al-Doctorat Takhasus ManahijwaTaraik al-Tadrīs Africa University

Muhammad Rajab Fadhlullah .2546."Al-Ijtihad al-Tarbiah al-Maasirah fi Tadrīs al-Lughah al-Arabiah"

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แบบสังเกตการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส

แบบสังเกต โดยการสังเกต เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อาหรับดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
- 2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน

ลำดับ	เรื่อง	บันทึก
ด้านหลักสูตรเอกสารประกอบการเรียนการสอน		
1	หลักสูตรการนำไปใช้	
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน		
- การนำเข้าสู่บทเรียน		
1	แจ้งหัวข้อสาระการเรียนการสอน	
2	ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา	
3	ความน่าสนใจของการนำเข้าสู่บทเรียน	
4	ใช้สื่อและเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน	

- ชั้นสอน		
1	รูปแบบวิธีสอน	
2	ความเหมาะสมของเนื้อหากับวัยผู้เรียน	
3	กิจกรรมการเรียนเหมาะสมและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาในการสอน	
4	เน้นการฝึกทักษะทางภาษาของผู้เรียน เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน	
5	มีการเตรียมการสอน กระดาษหรือรัน และพร้อมในการสอน	
6	กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนสนใจตลอดเวลา	
7	มีความรอบรู้ แม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน	
8	มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี	
9	มีเทคนิควิธีที่หลากหลาย	
10	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม	
11	ให้ความสนใจ ดูแล เอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง	
12	มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนที่ดี	

13	ใช้ภาษาที่ชัดเจน ฟังชัด เข้าใจง่าย	
- ชั้นสรุป		
1	มีการยกตัวอย่าง และ ตอบคำถามได้ชัดเจน	
2	สรุปบทเรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายได้ชัดเจน	
3	บริหารเวลาในการสอนได้เหมาะสม นับตั้งแต่เข้าสอนจนเสร็จสิ้นการสอน	
ด้านสื่อการเรียนการสอน		
1	มีการใช้สื่อการเรียนการสอน	
2	สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับ- บทเรียน ผู้เรียน และ สภาพห้องเรียน	
3	สื่อการเรียนการสอน ดึงดูดความสนใจ	
4	สื่อการเรียนการสอน ที่มีอยู่เหมาะสม ทันสมัย และพอเพียง	
5	มีตำรา หรือ เอกสารประกอบการสอน พอเพียงต่อจำนวนนักเรียน	
6	สื่อการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้เพิ่มเติม	

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

(สำหรับผู้สอน)

เรื่อง

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดี้

กา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

คำชี้แจง 1.แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดี้

กา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส โดยมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1.เป็นผู้สอนวิชาภาษาอาหรับ
  - 2.มีประสบการณ์การสอน 1ปีขึ้นไป
  - 3.มีวุฒิการศึกษาระดับชานาวิย
  4. เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน
- 2.ประเด็นสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้
- ส่วนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ
  - ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ
  - ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่างๆ

*****

ส่วนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดี้กา)

1.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา)

2.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่างๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

เรื่อง

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิ

กา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

คำชี้แจง 1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้สอนวิชาภาษาอาหรับ
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา)
2. ประเด็นสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วน
  - ส่วนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ
  - ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ
  - ส่วนที่ 3 วิธีการแก้ปัญหา
  - ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่างๆ

*****

ส่วนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา)

1.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.1.2 เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ

.....

.....

.....

.....
.....

1.2 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2.1 วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับใน

ปัจจุบัน

.....
.....
.....
.....
.....

1.2.2 ความน่าจะเป็นของการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับใน

ปัจจุบัน

.....
.....
.....
.....
.....

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดี้กา)

2.1 ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

.....
.....
.....

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่างๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Patani Campus

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

.สุวรรณี หลังปุเต๊ะ	อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา
ดร.เกตุ อัสมีมานะ	อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา
ดร.สรารุช สายทอง	อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ง

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)
อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดันนัสือแม	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
2. ดร.มุฮัมมัด วาเล็ง	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
3. ดร.ซอฮิบูลบะห์รี บินโมง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รายชื่อผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

1. นายสุไลมาน ฮูตู	นุรุลอิบาดัต
2. นางสาวมูรณี ยะปา	นุรุลอิบาดัต
3. นางมาซีเตาะ เซ็ง	อัลหุรียะห์
4. นายอูบัยดีละ ดอแม	อัลหุรียะห์
5. นายอูสมาน มะ	อัลอิสลาฮ์
6. นางสาวมายีตะแวนอาลี	อัตรบียะห์อิสลามียะห์
7. นางสาวซุไฮดา มะ	อัตรบียะห์อิสลามียะห์
8. นางสาวรูซูลา ดอรอแม	นุรุลกอลบี
9. นางสาวฮัสมะ สะอะแอ	นุรุลกอลบี
10. นายมานาเซ มะยูโซะ	ซอลาฮุดดีน
11. นายนาฟี กาณะ	ซอลาฮุดดีน
12. นายมะกอรี ดูวาแฮ	ฟัจรุลอิสลาม
13. นายมามะนุรอเซ็ง ตือเราะ	ฟัจรุลอิสลาม
14. นายแวนอับดุลรอเซะแวนสะแม	นุรุลฮูดา
15. นางสาว ฮานีซะห์มุเนาะ	นุรุลฮูดา
16. นายอารง วาเลาะ	นุรุลอิสลามียะห์
17. นางสาวมัสกะห์ ตาเห	นุรุลอิสลามียะห์
18. นางสาวลาตีพะห์ ยา	ดัตบียะห์ตุลอัตฟา
19. นางสาวมัสกะห์ ยา	ดัตบียะห์ตุลอัตฟา
20. นางสาวตอयीบะห์เจ๊ะแต	อัตรบียะห์อิสลามียะห์
21. นายมะสักรี นิเลาะ	อัตรบียะห์อิสลามียะห์
22. นายมะจูกี บาโด	ดัตบียะห์อิสลามียะห์

23. นางสาวมารียานิง ยา	ต๋รบียะห์อิสลามียะห์
24. นายอิสมาแอ กอเล็ง	ซอลาฮียะตุลอิสลามียะห์
25. นางสาวซูไรนี มะดาแฮ	อตัตัจดียะห์อัลอิสลามียะห์
26. นางสาวนุรไอนี บาโต	อตัตْرِบียาตุลอิสลามียะห์
27. นางสาวปาตีเมาะ ทะละ	อตัตْرِบียาตุลอิสลามียะห์
28. นายมะซุหมัย มะดีเยาะ	เราฎอตุลอัฟาล
29. นางสาวฟาฮิซะห์ ดาโฮ๊ะ	เราฎอตุลอุลุมุดีนียะฮ
30. นางสาวฟิรฮานฮ็อนิ	อัลฟาลาฮ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก จ

นิพนธ์ต้นฉบับ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

อัมมัตลุโบเต็ง¹ และ ผศ.ดร.กาเดร์สะอะ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอน ,สภาพปัญหาการเรียนการสอนและแนวทางการพัฒนาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา
ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่เป็นหลักหลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาอื่นประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426 ใช้ร่วมกับหลักสูตร วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การอ่าน การเขียน การท่องจำ และการบรรยายสื่อการเรียนการสอน ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่ เป็นหนังสือเรียนกับกระดานดำ สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนไม่เป็นเอกภาพ ผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ ไม่มีการนิเทศหลักสูตร ไม่มีการอบรมหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผู้สอนไม่เข้าใจตัวบทของหลักสูตรสภาพปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ ขาดทักษะทางด้านภาษาจำนวนผู้เรียนมากเกินไปผู้สอนไม่เพียงพอผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอนสอนในรูปแบบเดิมๆขาดการเตรียมการสอนเวลาไม่เพียงพอ และขาดกิจกรรมการเรียนการสอนสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ ขาดสื่อการเรียนการสอนขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน และไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านการใช้สื่อ วิธีการจัดหาสื่อ หรือคัดเลือกสื่อ ควรสร้างจิตสำนึกในการสอน เน้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ควรให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และมีการติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

คำสำคัญ : สภาพและปัญหา, ภาษาอาหรับ, ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

States and Problems of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center (TADIKA) in Chanae District, Narathiwas Province

AsmatLoobohdeng , Kader Sa-ah

ABSTRACT

This research was aimed 1) to study states of Arabic Teaching, 2) to studying states problems of Arabic Teaching, 3) to study development of Arabic Teaching in Mosque-based Educational Center (TADIKA) in Chanae District, Narathiwas Province. This study was a quality research. The data presented by the descriptive analysis.

The results found that

The state of teaching in Arabic language were the most curriculums and the instructional documentations were FardhuAin curriculums of Islamic studies of mosque in 2005 involving other curriculums, the most methods and the learning activities were reading, writing, memorizing and lecturing, the instructional media including book and blackboard. The state of problem of Arabic teaching were the most curriculums and the instructional documentations were no unity, the teacher didn't teach following to the curriculums, the curriculums without supervision, no training in curriculums, the content didn't appropriate for the age of the students and the teacher didn't understand in curriculums, the most problem of methods and the learning activities were no skill in language, too many students, the teacher inadequate, the teachers lack of teaching experience and knowledge in sciences, old teaching styles, lack of preparation for teaching, not enough time, lack of teaching activities, the most problem of the instructional media were lack of instructional media, lack of funding and inexpert in instructional media. And guidelines for development operations of Arabic teaching should be trained continuously in the curriculums, the instructional documentations, methods, teaching techniques, the providing of playing media, the making of teaching Conscious, activity operations in classroom, the unity of curriculums and following and monitoring by the responsible authority.

Keyword : *States and Problems ,Arabic language , Mosque-based Educational Center (TADIKA)*

1. บทนำ

ศาสนาอิสลามกำหนดให้ผู้ที่นับถือต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนของ อัลกุรอานและอัลซุนนะฮ์. อย่างเคร่งครัด อัลกุรอานและอัลซุนนะฮ์ คือแนวทาง วิธีทาง และแบบอย่าง ของการปฏิบัติศาสนกิจ และกิจวัตรประจำวันในทุกๆด้าน การศึกษาคือส่วนหนึ่งที่อิสลามให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และอิสลามบังคับให้มุสลิมทุกคนศึกษาหาความรู้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้า ผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนในการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล-อะลัก : 1-5)

และท่าน นบีมุหัมมัด ﷺ ได้กล่าวในประเด็นการศึกษาเช่นเดียวกัน ความว่า “ การศึกษาเป็นสิ่งบังคับสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง ”

(IbnMajah: 224)

ดังนั้นบรรดานักอูศูลฟิกฮ์ได้กำหนดกฎเกณฑ์ของการศึกษา ดังนี้
“สิ่งที่เป็นวาญิบ (ความจำเป็น) มีอาจสมบูรณ์ได้โดยปราศจากสิ่งหนึ่ง ดังนั้นสิ่งนั้นจึงกลายเป็นวาญิบ”

โดยทั่วไปแล้วผู้ที่ต้องการศึกษาอิสลามและมุสลิมที่ต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้นความจำเป็นต้องเข้าใจภาษาอาหรับเป็นอย่างดี เพราะคำสอนในอัลกุรอานนั้นเขียนอยู่ในรูปของภาษาอาหรับ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ภาษาอาหรับเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้หลักคำสอนในศาสนาอิสลามนั่นเอง ภาษาอาหรับจึงมิใช่เป็นภาษาของชนชาติใดชาติหนึ่ง หากแต่เป็นภาษาของศาสนาอิสลาม มีคนอาหรับจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาของอัลกุรอาน ทั้งๆที่เขาเป็นกลุ่มชนอาหรับและพูดภาษาอาหรับในการสื่อสาร ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะภาษาอาหรับที่เขาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้นไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกับภาษาอัลกุรอานก็เป็นได้

มีนักปราชญ์อิสลามจำนวนมากที่เป็นกลุ่มชนอาหรับและสื่อสารเป็นภาษาอาหรับพยายามศึกษาภาษาอาหรับ และนักปราชญ์อิสลามจำนวนมากเช่นกันที่มีใจเชื่อสาวยอาหรับ ที่พยายามศึกษาและสร้างความเข้าใจให้กับมนุษย์ เช่น อิมามบุคอรี และชีบะฮ์ ซึ่งเป็นผู้วางหลักไวยากรณ์อาหรับ ทั้งๆที่มีใจเป็นชาวอาหรับ ดังนั้นภาษาอาหรับไม่ได้เป็นภาษาเฉพาะของชาวอาหรับ หากแต่เป็นของภาษาอัลกุรอานเป็นภาษาต้นฉบับที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ นำมาสั่งสอนแก่มุสลิมชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะยังคงอยู่ตลอดไปจนกระทั่งวันกิยามะฮ์แม้อัลกุรอานมีอายุพันกว่าปีก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแม้แต่เพียงอักษรเดียว หากภาษาอาหรับมิใช่ภาษาอัลกุรอาน แน่แน่นอนภาษาอาหรับก็คงสูญสลายไปนานแล้วดังเช่นภาษาอื่น ๆ นั้นหมายความว่า อิสลามจำเป็นต้องเรียนวิชาภาษาอาหรับ จะต้องศึกษาภาษาอาหรับ เพราะอิสลามถูกประทานลงมาเป็นภาษาอาหรับ ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ใช้ภาษาอาหรับ และเหล่าบรรดาสาวกของท่านถูกสอนโดยภาษาอาหรับ คัมภีร์และหนังสือต่างๆล้วนบันทึกเป็นภาษาอาหรับ

ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัล-กุรอาน

ความว่า "เราได้อัลกุรอ่านลงมาเป็นภาษาอาหรับ เพื่อพวกเขา
จะได้ใช้ปัญญาตรัสรอง"

(ยูซุฟ: 2)

อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

ความว่า "...และนี่คือภาษาอาหรับที่ชัดแจ้ง"

(อันนะฮล: 103)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักในความสำคัญดังกล่าวจึงกำหนดให้สาระภาษาอาหรับเป็นสาระหนึ่งในหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาอาหรับไว้ว่า “เข้าใจกระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลามและสื่อความหมายของบทบัญญัติอิสลามได้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 10)

ภาษาอาหรับไม่ใช่แค่เพียงจำเป็นเพราะเป็นคำสอนคำอ่านของอัลกุรอ่านเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันภาษาอาหรับเป็นภาษาประจำชาติ ที่ใช้พูดกันโดยทั่วไปมากที่สุด อยู่ในอันดับที่ 5 ของโลก ซึ่งใช้ ภาษาอาหรับเป็นภาษาทางการ ของประเทศต่างๆ กว่า 20 ประเทศและมีผู้พูดเป็นภาษาประจำชาติ อีกกว่า 300 ล้านคน คนที่พูดภาษาอาหรับ จะอยู่กันหนาแน่นในแถบตะวันออกกลาง และมีเป็นกลุ่มๆ อยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก นอกจากนี้ ภาษาอาหรับยังเป็นภาษาทางการ ขององค์การสหประชาชาติ สันนิบาตอาหรับ องค์การการประชุมอิสลาม และสหภาพแอฟริกา อีกด้วย

ปัจจุบันในประเทศไทยเองโรงพยาบาลหลายแห่ง พยายามที่จะหาล่ามที่เป็นภาษาอาหรับ เนื่องจากเทคโนโลยีการแพทย์ของประเทศไทยได้รับความนิยมของชาวอาหรับเป็นอย่างมาก ชาวอาหรับจะมารักษาตัวที่โรงพยาบาล ในกรุงเทพมหานครรับเป็นจำนวนมาก จึงเป็นธุรกิจหนึ่งที่ทำให้ความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

การศึกษาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เป็นรายวิชาหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับผู้เรียน มีการเรียนการสอนเป็นวิชาเฉพาะ คือ วิชาภาษาอาหรับ โดยเน้นให้ผู้เรียน มีความเข้าใจ พูด อ่าน เขียน และสื่อสารได้ถูกต้อง ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จากการรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์โดยตรงในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ พบว่า การเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ประสบปัญหามากมาย ซึ่งผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัดนัน สือแม อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยฟาฏอนี กล่าวว่า “เด็กในพื้นที่บ้าน ซึ่งได้รับการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ตั้งแต่อนุบาล ถึงมหาวิทยาลัยรวมๆแล้วประมาณ 10 ปี บางคนศึกษาต่อเมืองนอก แต่การสื่อสารด้วยภาษาอาหรับหรือการใช้ภาษาอาหรับไม่ถูกต้องเป็นที่น่าอายอย่างมาก” และนายอาแซ ปือราเฮง ชาวบ้านอำเภอจะแนะ กล่าวว่า “เรียนภาษาอาหรับแต่สื่อสารภาษาอาหรับไม่ได้ เรียนทำไม?” จากงานวิจัยที่ทำโดยนุรุดดีน สาริมิง (2549) กล่าวว่า “ปัญหาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) คือ ขาดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่าตอบแทนครูผู้สอน ขาดแคลนอาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ศักยภาพของครูผู้สอน ขาดอุปกรณ์กีฬา ขาดการบริหารจัดการที่ดี เวลาเรียนน้อย การเทียบโอนเข้าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิไม่ได้เข้ามาดูแล และขาดการสนับสนุนจาก

หน่วยงานของรัฐ” จากคำกล่าวและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอาหรับได้ทั้งๆที่ผู้เรียนได้ศึกษาตั้งแต่ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ไปจนถึงระดับปริญญาตรีในประเทศ ก็ตาม จากคะแนนสอบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา I-NET อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส วิชาภาษาอาหรับ ในปี2555 คะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 51.61 ปี2556 คะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 46.36 อยู่ในระดับควรปรับปรุง

จากปัญหาข้างต้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะเขียนงานวิจัย ถึงสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) กรณีศึกษา ในเขตพื้นที่ตำบลจะนะ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เมื่อเทียบกับการศึกษาสามัญแล้ว อยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กในระดับนี้นับได้ว่าเป็นเสมือนต้นกล้าที่กำลังเริ่มงอก มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ที่สวยงาม การศึกษาปัญหาในระดับนี้เป็นต้นต่อที่ดีที่สุดในการทราบสาเหตุ เพื่อแก้ไขปัญหานั้นในอนาคตได้อย่างถูกต้อง

ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในคัมภีร์ อัลกุรอานซูเราะฮ์อัล-นะหฺลฺ อายะฮ์ที่ 78 ความว่า “และอัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้พวกเจ้าออกจากกรรมมารดาของพวกเจ้า โดยพวกเจ้าไม่รู้อะไรเลย และพระองค์ทรงทำให้พวกเจ้าได้ยินและเห็นและมีหัวใจ (สำหรับนบีและคิต) เพื่อพวกเจ้าจะได้ชอบคุณ”

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

3. ความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส
2. ได้ทราบสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส
3. ได้ทราบสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอ จะนะ จังหวัดนราธิวาส
4. สามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้เรียนผู้สอนนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมเนื้อหา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพดำเนินการเรียนการสอนและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)กรณีศึกษา อำเภोजะนะจะนะ จังหวัดนราธิวาส ดังนี้

1. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะนะจะนะ จังหวัดนราธิวาส 37ศูนย์ ผู้สอนในศูนย์ฯ 277 คน ผู้เรียนในศูนย์ฯ 4426 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ

- กลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะนะจะนะ จังหวัดนราธิวาส 37ศูนย์ เลือกใช้สังเกตเฉพาะ 15 ศูนย์ เลือกให้สัมภาษณ์ผู้สอนภาษาอาหรับในศูนย์ฯ 30 คนและผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ 3 ท่าน

การเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภोजะนะจะนะ จังหวัดนราธิวาสโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดเจาะจงคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นหลัก

- 1.เป็นผู้สอนวิชาภาษาอาหรับ
- 2.มีประสบการณ์การสอน 1ปีขึ้นไป
3. มีวุฒิการศึกษาระดับชานาวิย
4. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอน

แบบแผนการวิจัย

- 1) ทบทวนเอกสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
- 2) กำหนดกรอบการวิจัย
- 3) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 4) สร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูล
- 6) วิเคราะห์และนำเสนอผลข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 แบบด้วยกัน

1- **แบบสังเกต** โดยการสังเกต เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอวังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
- 2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน

2- **แบบสัมภาษณ์** เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้กับผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน
- 2) ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 4) รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

การสร้างเครื่องมือ

- 1) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดขอบเขตของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
- 3) สร้างแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 4) นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
- 5) นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสอบความเที่ยงตรง ครอบคลุมเนื้อหา และนำไปแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง จากนั้นจึงนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และนำแบบสังเกตและสัมภาษณ์กลับมาแก้ไขอีกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสดังนี้

1) ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

2) ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการสังเกตเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาสจำนวน 15 ศูนย์ นำมาวิเคราะห์เพื่อนำสู่การสัมภาษณ์

3) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับและแนวทางการแก้ปัญหาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

4) นำข้อมูลจากการสังเกต และสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย และหาแนวทางการแก้ปัญหา

5. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส 3 ส่วน คือ (1) สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส (2) ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส (3) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

1. สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส

1). ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426ใช้ร่วมกับหลักสูตรอื่นๆ

2). ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การอ่าน การเขียน การท่องจำ และการบรรยาย

3). ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่าสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือเรียน กับกระดานดำ

2. สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

1). ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ ไม่มีกรณีเทศกหลักสูตร ไม่มีกรอบหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผู้สอนไม่เข้าใจตัวบทของหลักสูตร

2). ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ ขาดทักษะทางด้านภาษาจำนวนผู้เรียนมากเกินไปผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอนสอนในรูปแบบเดิมๆ ขาดการเตรียมการสอนเวลาไม่เพียงพอ และขาดกิจกรรมการเรียนการสอน

3). ด้านสื่อการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาสโดย ส่วนใหญ่ ขาดสื่อการเรียนการสอนขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน และไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ

3. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านการใช้สื่อ วิธีการจัดหาสื่อ หรือคัดเลือกสื่อ ควรสร้างจิตสำนึกในการสอน เน้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ควรให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และมีการติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส ในด้านสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาสและสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาสมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

1). ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะจะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นหลักหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎู อื่นประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ ฮ.ศ.1426ใช้ร่วมกับหลักสูตรอื่นๆ

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ไม่แน่นอน และไม่ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสมัดซาก็ มาหามะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภोजะนะจะ จังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ โรงเรียนจะมีการเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยและไม่แน่นอน ไม่ต่อเนื่องและไม่มีส่วนร่วมของผู้บริหารในการปรับปรุงหลักสูตร และไม่มีกรณีศึกษาของผู้เกี่ยวข้อง

2). ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะจะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การอ่าน การเขียน การท่องจำและการบรรยาย

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สอนมีรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมๆ รวมทั้งได้รับการปลูกฝังรูปแบบวิธีการสอนและถ่ายทอดมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เพราะผู้สอนส่วนใหญ่จบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันปอเนาะในพื้นที่สามจังหวัด และรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่เป็นในลักษณะเดียวกัน คือ การท่องจำ การบรรยาย และการอธิบายส่วนหากมีการให้งานแก่ผู้เรียน ส่วนใหญ่ก็เป็นกิจกรรมการเขียน การอ่าน การท่องจำไม่ค่อยมีกิจกรรมประเภทอื่นๆ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัสมัดซาก็ มาหามะ(2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภोजะนะจะ จังหวัดยะลา พบว่า ครูสอนภาษาอาหรับยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการสอน เช่น ครูไม่ทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านภาษาอาหรับ และครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบเดิมๆ นั่นคือสอนแบบการบรรยายและอธิบายเป็นวิธีการสอนที่ความสะดวกและง่าย และไม่มีกรณีศึกษาของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง

3). ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่าสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะจะ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ประกอบโดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือเรียน กับกระดานดำเท่านั้น

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อการเรียนการสอนไม่ค่อยมี ศูนย์การเรียนการสอนไม่อำนวยความสะดวก และผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะนะจะ จังหวัดนราธิวาส ใช้สื่อการสอนไม่เป็น เนื่องจากผู้สอนเข้าใจว่า สื่อการเรียนการสอนไม่สำคัญ เพราะการเรียนการสอนที่เขาผ่านมานั้นไม่มีสื่อการสอนมากนัก มีเพียงหนังสือ และตำราเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล และชัน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า สื่อมีน้อยไม่หลากหลายขาดความทันสมัย ครูอิสลามศึกษายังไม่เข้าใจมากพอเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

2. สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส

1). ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ หลักสูตรมีความหลากหลาย ผู้สอนไม่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดให้ ไม่มีการนิเทศหลักสูตร ไม่มีการอบรมหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผู้สอนไม่เข้าใจตัวบทของหลักสูตร

ผลการวิจัยที่เป็นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สอนไม่ได้เรียนในด้านการเรียนการสอนภาษาอาหรับโดยตรงจึงไม่มีพื้นฐานทางด้านการสอนภาษาอาหรับ อีกทั้งตัวหลักสูตรไม่เหมาะสมกับบริบทของคนในพื้นที่ เนื่องจากผู้ทำหลักสูตรไม่เข้าใจบริบทอย่างแท้จริง การจัดทำหลักสูตรเลียนแบบจากหลักสูตรในพื้นที่อื่นโดยไม่ปรับใช้ให้เข้ากับพื้นที่บ้านเรา ดร.ซอฮิบูลบะห์รี บินโม่ง กล่าวว่า “ที่ผู้จัดทำหลักสูตรไม่ใส่ใจในเรื่องบริบทสังคม เลียนแบบหลักสูตรของคนอื่นมาใช้ เป็นสิ่งดี แต่เด็กบ้านเราทำได้ไหม? ควรทำวิจัยก่อนจัดทำหลักสูตร ว่าสภาพความเป็นจริงในสังคมเป็นอย่างไร” ซึ่งนายอดันง อาแวบือซา หัวหน้าฝ่ายวิชาการมูลนิธิศูนย์ตาดีกานราธิวาส กล่าวว่า วิทยากรอบรมครูตาดีกาให้มีความสามารถสอนตามหลักสูตรของรัฐบาลไม่ใช่คนที่เกี่ยวข้องกับตาดีกาโดยตรง และไม่มีความรู้เรื่องตาดีกาดีพอ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของครูตาดีกาได้ ปัญหานี้ต้องแก้ไขโดยนำผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตาดีกา และมีความชำนาญด้านภาษามลายูมาเป็นวิทยากรอบรม

2). ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่ ขาดทักษะทางด้านภาษาจำนวนผู้เรียนมากเกินไปผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนขาดประสบการณ์การสอนภาษาอาหรับและไม่มีความรู้ในศาสตร์ที่สอนสอนในรูปแบบเดิมๆ ขาดการเตรียมการสอนเวลาไม่เพียงพอ และขาดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า บริบทศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภोजะเนาะ จังหวัดนราธิวาส เป็นชุมชน ที่มีภูเขา การเรียนการสอนพึ่งจะได้รับการพัฒนา โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบล ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาเดิมๆที่กำลังจะพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ปัจจุบันการสนับสนุนโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของกีฬา ไม่มีกิจกรรมวิชาการที่เป็นทางการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของอัสมัดซาคี มาหามะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภोजะเนาะ จังหวัดยะลา พบว่า ครูสอนภาษาอาหรับยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการสอน เช่น ครูไม่ทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านภาษาอาหรับ และครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบเดิมๆ นั่นคือสอนแบบการบรรยายและอธิบายเป็นวิธีการสอนที่สะดวกและง่ายและ ไม่มีการติดตามของผู้บริหารและผู้นิเทศการสอน และเฉลิมพล และชัน (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง พบว่า ครูอิสลามศึกษามีรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมๆ รวมทั้งได้รับการปลูกฝังรูปแบบวิธีการสอนและถ่ายทอดมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เช่นสอน

แบบบรรยายและอธิบายตามหนังสือซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายสำหรับครูมากกว่า และอีกส่วนหนึ่งครูมีภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นจึงไม่ค่อยมีวิธีการหรือรูปแบบใหม่ๆเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนเท่าที่ควร

3). ด้านสื่อการเรียนการสอนจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสโดย ส่วนใหญ่ขาดสื่อการเรียนการสอนขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน และไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า ขาดงบประมาณในการหาสื่อการเรียนการสอน อย่างที่กล่าวมาข้างต้นงบประมาณการสนับสนุนส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องการ กิฬาโดยส่วนใหญ่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสมัดซาคี มาหามะ(2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ด้านการเรียนการสอนภาษาอาหรับไม่มีสื่อการสอน หาซื้อได้ยาก ถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ และมุฮัมมัดนาเซ สามะ (2552: 121) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน มีปัญหามากที่สุดคือ งบประมาณมีไม่เพียงพอในการที่จะผลิตสื่อให้มีความหลากหลาย และทันสมัย รองลงมาคือ ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ และประสบการณ์การใช้สื่ออย่างถูกต้อง ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ไม่มีหนังสือแบบเรียนที่ใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่แน่นอน และเป็นเอกภาพ และยังพบอีกว่า ครูผู้สอนไม่ค่อยจะใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน หรือถ้าใช้สื่อแล้วส่วนใหญ่จะเป็นสื่อแบบเดิมๆ เป็นสื่อที่ไม่สร้างสรรค์และสื่อที่สำเร็จรูปนั้นค่อนข้างจะมีน้อยหรือถ้ามีอาจจะไม่ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน งบประมาณที่มีไม่เพียงพอต่อการเบิกจ่ายค่าวัสดุที่จะทำสื่อ ยิ่งถ้าเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นยิ่งหายากถึงจะมีก็ไม่สามารถจะนำมาใช้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

3. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส

ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน ด้านการใช้สื่อ วิธีการจัดหาสื่อ หรือคัดเลือกสื่อ ควรสร้างจิตสำนึกในการสอน เน้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ควรให้หลักสูตรเป็นเอกภาพ และมีการติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบสอดคล้อง ตูแวคอลีเยาะ กาแบ และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นบ้านนิปีสุกุลและ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีแนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกา ประกอบด้วย

1. สร้างกระบวนการให้ชุมชนมีความตระหนักในเรื่องการศึกษาเยาวชนระดับรากหญ้า โดยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการดูแลตาดีกาอย่างแท้จริง

2. จัดทำแนวทางการฟื้นฟูโรงเรียนตาดีกาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านต่างๆที่ชัดเจน ทั้งด้านการบริหารและการจัดการตาดีกา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน

3. ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม เพื่อร่วมดำเนินการในการแก้ปัญหาต่างๆของชุมชนเชิงบูรณาการร่วมกัน โดยกระบวนการกลุ่มเป็นเวทีสร้างการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมซึ่งกระบวนการฟื้นฟูตาดีกาทั้งหมดจะต้องเน้นกระบวนการทำงานอย่างมีเพื่อน เชื่อมภาคี อย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ภายใต้ปรัชญาการทำงาน “ร่วมคิดร่วมรับผิดชอบร่วมกันทำงานเพื่อประชาชาติมุสลิม”

สรุปแนวทางการพัฒนาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส และผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัยขอแบ่งเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

1.1 ก่อนที่จัดทำหลักสูตรให้ผู้จัดทำทำวิจัยสภาพบริบทของสังคม การตอบรับของผู้เรียน ผู้สอน ให้เหมาะกับวัยของผู้เรียน บริบทของสังคม และให้หลักสูตรเป็นเอกภาพและบังคับใช้อย่างเป็นทางการ

1.2 ผู้จัดทำหลักสูตรและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรนิเทศติดตามหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้สอนภาษาอาหรับควรได้รับการอบรมการใช้หลักสูตร ทำความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรอย่างถูกต้อง ได้รับความชำนาญ และติดตามอย่างต่อเนื่อง

1.4 คณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และผู้สอนควรได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วยเช่นกัน การแบ่งรายวิชาที่ถูกต้องตามความสามารถ ควรคัดเลือกผู้สอนให้เหมาะสมกับการสอน และสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเต็มที่

2. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ผู้สอนควรได้รับการอบรมภาษาอาหรับเป็นการเฉพาะ โดยเน้นในเรื่องความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับ ทักษะทางด้านภาษา วิธีการการสอน เทคนิคการสอน และกิจกรรมการเรียนภาษาอาหรับการอบรมควรเป็นการอบรมที่จับหลักสูตร

2.2 สร้างจิตสำนึกที่ดีในการสอนให้กับผู้สอนและคณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2.3 ผู้ให้การอบรมต้องมีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนภาษาอาหรับ และเข้าใจในเรื่องการเรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างถูกต้อง

2.4 ควรสนับสนุนกิจกรรมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทางด้านวิชาการมากกว่าด้านกีฬา

2.5 ผู้สอนควรเน้นทักษะทางด้านภาษา ฟัง อ่าน พูด และเขียน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

3.1 ผู้สอนควรได้รับการอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนภาษาอาหรับอย่างถูกต้อง การจัดทำสื่อการสอน และเทคนิคการใช้สื่อการสอน

3.2 ทางผู้รับผิดชอบควรสนับสนุนสื่อการเรียน ในด้านวิชาการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย

1. อยากให้ผู้ที่ทำวิจัยนำเสนอผลการวิจัย ให้กับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อนำประโยชน์มาใช้ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. อยากให้มีการประชุมในศูนย์ ในองค์กร บ่อยๆ เพราะการประชุมคือแนวทางการแก้ปัญหา และคือความสามัคคี
3. ให้หน่วยงานจัดตั้งองค์กร ภาษาอาหรับ โดยต้องมีคนจบการสอนภาษาอาหรับ และภาษาอาหรับ เพื่อพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน
4. อยากให้หน่วยงานมาดูแลเฉพาะ หรือมีหน่วยงานเฉพาะ ช่วยมาดูแลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นพิเศษ ไม่ใช่ช่วยในเรื่องงบประมาณอย่างเดียว ต้องเน้นในเรื่องคุณภาพของผู้สอน ไม่ใช่เข้ามาจับผิดศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างเดียว ต้องช่วยกันแก้ปัญหา หาข้อบกพร่องต่างๆด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรต่อยอดศึกษางานวิจัยเดียวกันนี้ในระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในระดับต่างๆ

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. 2548. แนวการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548/ ฮ.ศ. 1426. (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร:ริกหวานกราฟฟิคจำกัด
- คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อิสลามศึกษา. 2544. การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตร 156 การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ. ครูสภาลาดพร้าว.
- เฉลิมพล และชัน. 2550. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นงลักษณ์ หะยิมะสาและ. 2540. ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

- จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.
- พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน อัลกะรีม. สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. ฮ.ศ.1419 พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. มะดีนะฮฺ: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- พิสนุฟองศรี. 2549. การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการ
- พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน อัลกะรีม. สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. ฮ.ศ.1419 พระมหาคัมภีร์
- พิชากรณ มณีราช.2554. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. มะดีนะฮฺ: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน. มาเรียม นิลพันธ์. 2543. หลักสูตรและการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาหามะ สะมาอูจ . 2554. ปัญหาและความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสังกัด เทศบาลเมืองปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา . มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- มัสลัน มาหะมะ . 2552. อิสลามกับระบบการศึกษา (ออนไลน์) สืบค้นจาก: <http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=4&id=957> [28 มกราคม 2558]
- มูฮำมัดนาเซ สามะ . 2551. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ที่เปิด สอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา .วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอิสลาม ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อฮ์มัดซากี มาหามะ. 2551. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. มะดีนะฮฺ: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- Abirtaufik al-Hashimi .2540. “Al-Muajihli al-Amila li Mudarris al-Lughatu al-Arabiah al-Nahlawi, Abdul al-Rahman . 1983”. Usul al-Tarbiah al-Islamiah wa Asalibuha. Bairut: al-Ma’rifah
- Ali MahamaSamah 2555, “Al-Madaris al- Islamiah fi junub Thailand waDuruha fi al- Da’wahila Allah”,The Islamic University of Madinah, Saudi Arabia.
- Amran Jasim Al-Juburi .2556. Al-Manahij wa taraiK Tadrīs al-Lughatu al-Arabiah
- Kader Sa-ah @ Abdullahkadir Ahmad.2553. “Perkembangan Bahasa Arab dan Sumbangannya Terhadap Pendidikan Islam di Selatan Thailand” .Doktor Falasafah University Utara Malaysia.

Mohammad Useng Waleng .2004 . “Mushkilah Ta`lem Al-Luqatu al-Arabiah fi al-Maahid al-Islamiah al-Sanawiah bi Junub Thailand” Risalah li nailu Darajah Al-Doctorat Takhasus Manahij wa Taraik al-Tadris Africa University

Muhammad Rajab Fadhlullah .2546.“Al-Ijtihad al-Tarbiah al-Maasirah fi Tadris al-Lughah al-Arabiah”

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล   นางสาวอัมมัต ลูโปะเต็ง

รหัสประจำตัวนักศึกษา   5620420037

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีสำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	2555

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ทุนอุดหนุนนักศึกษาระดับบัณฑิต วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
 ปัตตานี

การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงาน

อัมมัตลูโปะเต็ง 2558. บทบาทภาษาอาหรับในการสร้างความเข้าใจดุลยภาพอิสลาม. การนำเสนอที่
 ประชุม ICON IMAD V (INTERNATIONAL CONFERENCE ON ISLAM IN MALAY
 WORLD วันที่ 12-14 กันยายน 2558ณ. ห้องประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 วิทยาเขตปัตตานี

ที่

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

22 เมษายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.เกตุ อัสมีมานะ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสังเกตเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวอัมมัต ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (4) เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ตลอดทั้งให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มือถือ 0819578696

ที่

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

22 เมษายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์สุวรรณี หลังปูเต๊ะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสังเกตเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวอัมมัต ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (4) เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มือถือ 0819578696

ที่

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

22 เมษายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สรารุช สายทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสังเกตเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวอัมมัต ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (4) เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มือถือ 0819578696

ที่ ศธ 0521.2.08/

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

พฤษภาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.มุฮัมมัด วาเล็ง

ด้วยนางสาวอัสมัด ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้นางสาวอัสมัด ลูโบะเต็ง ได้เก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ 0869566617

โทรสาร 073331305

E-mail : nangfajaidee1707@gmail.com

ที่ ศธ 0521.2.08/

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

พฤษภาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัदनัน สือแม

ด้วยนางสาวอชมัด ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้นางสาวอชมัด ลูโบะเต็ง ได้เก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ 0869566617

โทรสาร 073331305

E-mail : nangfajaidee1707@gmail.com

ที่ ศธ 0521.2.08/

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

พฤษภาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ชอฮิบูลบะห์รี บินโมง

ด้วยนางสาวอัสมัด ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอจะนะะ จังหวัดนราธิวาส ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นางสาวอัสมัด ลูโบะเต็ง ได้เก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและวิจัย ศึกษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ 0869566617

โทรสาร 073331305

E-mail : nangfajadee1707@gmail.com

ที่

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

22 เมษายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ประธานศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

ด้วยนางสาวอัมมัต ลูโบะเต็ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ผู้สอนวิชาภาษาอาหรับในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ของท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นางสาวอัมมัต ลูโบะเต็ง ได้เก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ 0869566617

โทรสาร 073331305

E-mail : nangfajaidce1707@gmail.com